

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
ЗА 2023. ГОДИНУ

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ
Јануар 2024.

САДРЖАЈ

1. ФОНД

- 1.1 Обавезни примерак
- 1.2 Куповина, размена и поклон
- 1.3 Обрада
- 1.4 Чување и приступ
- 1.5 Ревизија

2. КОРИСНИЦИ

- 2.1 Учлањење и друге услуге
- 2.2 Научне информације
- 2.3 Агенције за издаваче

3. НБС – ЦЕНТРАЛНА НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА

- 3.1 Евидентирање и заштита старе и ретке библиотечке грађе
- 3.2 Истраживање и развој библиотечко-информационог система
- 3.3 Виртуелна библиотека Србије
- 3.4 Развој и одржавање рачунарско-информатичког система

4. ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

- 4.1 Пројекти и пројектно организовани послови
- 4.2 НБС ван НБС
- 4.3 НБС у дигиталној сфери
- 4.4 Појединачни научни и стручни допринос

5. КА ЈАВНОСТИ

- 5.1 Издавачка делатност
- 5.2 Дистрибуција
- 5.3 Сајмови
- 5.4 Награде
- 5.5 Откуп књига
- 5.6 Изложбе
- 5.7 Књижевно-трибински програми и манифестације
- 5.8 Међународна сарадња

6. ФИНАНСИЈСКИ, ПРАВНИ И ОПШТИ ПОСЛОВИ

- 6.1 Економско-рачуноводствени послови
- 6.2 Правни послови, јавне набавке и заштита ауторског и сродних права
- 6.3 Општи послови

1. ФОНД

Библиотечко-информациона грађа и извори које НБС прикупља, чува, обрађује и даје на коришћење обухватају књиге, периодику, карте, фотографије, звучне записе, музикалије, графичку грађу, уметничке предмете, базе података, електронске публикације и другу, разнородну грађу. Попуна фонда, као један од основних задатака НБС, базира се на традиционалној институцији *обавезног примерка* која од 2011. године обухвата и тзв. електронски примерак (у смислу дигиталне копије штампане грађе), затим на активној *размени* публикација са иностраним и домаћим институцијама културе, на *куповини*, ограниченој финансијским средствима, на *поклону* дародаваца, као и на набавци страних *база научних часописа*.

1.1. Обавезни примерак

МОНОГРАФСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

Монографске публикације	Ужа Србија	АП Војводина
Наслови	11.036	1.007
Примерци	22.053	2.008

СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

Новине	Ужа Србија	АП Војводина
Наслови	185	29
Бројеви	21.079	1.956
Примерци	42.158	3.912

Часописи	Ужа Србија	АП Војводина
Наслови	706	71
Бројеви	10.087	843
Примерци	20.174	1.686

ПОСЕБНИ ФОНДОВИ

Одељење обавезног примерка је примило 2.176 публикација које се смештају у посебне фондове.

ДИСТРИБУЦИЈА

Дистрибуција	Примерака
Монографске публикација	44.086
Часописи	40.348
Новине	84.316
Посебни фондови	8.704

ЕЛЕКТРОНСКИ ОБАВЕЗНИ ПРИМЕРАК

Монографске публикације: 9.361

Серијске публикације: 16.673

Некњижна грађа: 426

Архивирање веба

Током 2023. године настављене су активности на прикупљању интернет садржаја Републике Србије. Прикупљање портала са додељивањем структуралних метаподатака је рађено преко софтверске платформе Net Archive Suite. Архивирано је укупно 548 интернет страница. Поједини утицајнији портали су архивирани на недељном и месечном нивоу (Политика, Курир, Телеграф, Данас, Нова економија итд.). Поред интернет страница из Србије, прикупљане су и странице из БиХ (Република Српска) и Републике Црне Горе, као и странице српске дијаспоре у свету.

1.2 Куповина, размена и поклон

Током 2023. године по свим видовима набавке у Одељење је примљено 137.791 јединица библиотечко-информационе грађе (у 2022. години 133.407 јединица).

Фондови НБС су путем куповине, размене и поклона у 2023. години обогачени са 16.245 јединица библиотечко-информационе грађе: 7.741 монографска публикација, 4.043 броја периодике и 4.461 јединица грађе за посебне фондове. Куповином је набављено 1.763, разменом 7.048, а поклоном 7.434 јединице библиотечко-информационе грађе. Поређења ради, у 2022. години у фондове НБС је ушло 12.895 јединица библиотечко-информационе грађе.

Запослени у Одељењу су били континуирано посвећени и ревизији фонда, дајући јој значајан допринос са урађених 9.896 записа и 11.770 поља 996.

Организацију послова и рад Одељења су током 2023. године пратиле следеће тешкоће – недовољна буџетска средства за куповину публикација за размену са иностраним библиотекама; стално усложњавање царинских прописа за увоз у ЕУ пошиљки из земаља ван ЕУ; ратне прилике у различитим деловима света су закомпликовале пријем и слање публикација. Најтеже проблеме су стварала кашњења одобрења Министарства финансија, која су одлагала и успорила предвиђени темпо јавних набавки књига и периодике, а тиме и динамику слања публикација у иностране библиотеке. У случају куповине сербике и стране књиге за фонд НБС прекасно стижање одобрења је и потпуно онемогућило ову јавну набавку.

Фонд НБС је куповином у 2023. години обогачен са 1.763 јединице библиотечко-информационе грађе (у 2022. години 2.458 јединица):

- 1) Куповина публикација за фонд НБС преко преговарачких поступака са физичким лицима – 1.763 јединице библиотечко-информационе грађе у вредности од 2.492.340,00 рсд (у 2022. години 1.587 јединица);
- 2) Куповина сербике и стране књиге преко јавне набавке је изостала јер је Министарство финансија прекасно дало сагласност и није било могуће спровести јавну набавку, која укључује приспеће књига из иностранства, процесу увоза и царине страних књига и плаћање до затварања Буџета (у 2022. купљена је 871 књига сербике и страна књига).

И ове године набавку старе и ретке грађе пратиле су тешкоће у преговарачким поступцима са физичким лицима, те је један понуђач одустао јер није успео да обави компликовану процедуру пријављивања.

Фонд НБС је у 2023. години разменом обogaћен са 7.048 јединица библиотечко-информационе грађе, чиме је остварено изузетно повећање (у 2022. години 3.680 јединица библиотечко-информационе грађе).

Ради систематског и континуираног представљања најзначајнијих публикација из текуће издавачке продукције Србије, иностраним библиотекама и славистичким центрима послата су четири електронска каталога са 2.896 наслова монографских издања из области српске историје, политике, књижевности, филологије, лингвистике, социологије, етнологије, уметности, стваралаштва... Према начелима набавне политике и профили фондова одређених иностраних и домаћих библиотека у размени, урађено је још 48 тематских каталога, путем којих је пласирано додатних 7.782 наслова монографских публикација. У 27 библиотека у земљи и иностранству послата су три каталога са 1.227 наслова периодике из сувишака НБС, и тиме им је пружена могућност да попуне своје колекције периодике.

За слање у иностране библиотеке и славистичке центре јавном набавком је купљено:

- 1) 3.048 књига и утрошено 4.119.437,85 рсд (у 2022. години 1774 књиге и утрошено 2.249.417,50 рсд);
- 2) 27 наслова у 177 претплата и 2.363 броја (у 2022. години 32 наслова периодике у 169 претплата и 3.528 бројева). Због кашњења Министарства финансија у вези са одобрењем ове јавне набавке, дошло је до дисконтинуитета у набавци и слању периодике, јер се ЈН за 2021/2022. завршила 20. јула, а достава периодике по новој ЈН за 2023/2024. почела је 2. октобра 2023. године.

Током 2023. године иностраним и домаћим библиотекама су путем размене (56 иностраних и 27 домаћих), као и на поклон у 25 славистичких центара, 15 библиотека Срба у региону и дијаспори и у два културно-информативна центра, послате 27.052 књиге и 9.961 број периодике, што укупно чини 37.013 јединица библиотечко-информационе грађе (у 2022. години 34.019 јединица).

Одсек поклона НБС је у 2023. години од 315 институција и појединаца из земље и иностранства добио на поклон укупно 32.238 јединица библиотечко-информационе грађе: 27.728 књига, 3.364 броја часописа, 310 бројева новина и 836 јединица некњижне грађе (у 2022. години 282 поклонодавца поклонило је 31.069 јединица). Од овог броја, огледним примерком Откупа МК добијено је 4.386 књига, а Откупом МК 993. Министарство културе РС је поклонило 1.942 књиге, 869 примерака часописа, 10 примерака новина и 210 јединица за посебне фондове. Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС поклонило је 375 књига, 646 бројева часописа, 68 CD и 3 јединице за ПФ.

Фонд НБС је поклоном обogaћен са 7.434 јединица библиотечко-информационе грађе, што представља повећање у односу на претходну годину (у 2022. години 6.757 јединица библиотечко-информационе грађе). Настављен је континуирани рад на обogaћењу фондова матичних, јавних, универзитетских, школских, специјалних и манастирских библиотека, којима су путем електронских каталога били доступни вишкови и дуплици публикација.

Ради систематског и континуираног представљања публикација расположивих за поклон, матичним и јавним библиотекама у Србији послата су три електронска каталога са 4.929 наслова монографских публикација. У циљу попуњавања фондова периодике, у 24 домаће библиотеке послата су три каталога са 1.227 наслова периодике из сувишака НБС, уз могућност да библиотеке добију на поклон годишта и бројеве који им недостају. За универзитетске библиотеке у Крагујевцу и Нишу, Библиотеку Државног универзитета у Новом Пазару и

Библиотеку Дома културе „Студентски град“ у Београду урађено је осам електронских каталога којима је на поклон понуђен 3.461 наслов стручне и научне литературе.

Показало се да је израда електронских каталога публикација расположивих за поклон изузетно добра пракса, јер даје могућност избора и оним библиотекама чији библиотекари нису у могућности да лично дођу у НБС и бирају публикације из вишкова. Електронски каталози пружају библиотекама и могућност претходне провере у односу на фонд њихових библиотека, тако да се избегава дуплирање одабраних публикација. Традиционална акција „Пирамида од књига“ је ове године била усмерена на Народну библиотеку „Добрило Ненадић“ у Ариљу, Библиотеку „Мухамед Абдагић“ у Сјеници, Библиотеку „Милован Глишић“ у Љубовији, Народну библиотеку „Бранко Радичевић“ у Лебану и Библиотеку „17. септембар“ у Малом Зворнику. Колеге из Одсека поклона су приликом службених посета овим библиотекама уручиле поклон у одабраним књигама и периодици, имале радне састанке са директорима и колегама, стекле увид у фондове и договориле сарадњу у будућем попуњавању фондова НБС и ових библиотека.

За многе библиотеке у Србији поклон НБС је, уз откуп Министарства културе РС, био једини начин попуње фондова актуелним публикацијама, јер су средства за куповину која одвајају локалне самоуправе била недовољна или су сасвим изостала.

Током 2023. године 113 матичних, јавних, универзитетских, школских, специјалних и манастирских библиотека у земљи и региону добило је на поклон 24.745 књига, 3.145 бројева часописа и 71 јединицу некњижне грађе, што чини укупно 27.961 покљоњену публикацију (у 2022. години 140 библиотека је добило на поклон 25.791 публикација).

Од 12 домаћих библиотека Одсек поклона је добио спискове публикација предложених за отпис, са 10.183 јединице библиотечке грађе које су проверене у односу на фонд НБС (у 2022. години 24 списка за отпис, са 21.545 јединица).

КУПОВИНА

	КЊИГЕ	ЧАСОПИСИ	НОВИНЕ	Некњижна грађа за посебне фондове	УКУПНО
Антикварна грађа	4	13	63	1.683	1.763
Сербика и страна књига	0	0	0	0	0
УКУПНО	4	13	63	1.683	1.763

Фонд НБС је куповином у 2023. години обogaћен са 1.763 јединица библиотечко-информационе грађе. Због касног одобрења Министарства финансија није спроведена јавна набавка сербике и стране књиге за фонд. У 2022. години за фонд НБС су куповином набављене 2.458 јединица библиотечко-информационе грађе.

Библ. Срба у дијаспори и КИЦ	1.953								
УКУПНО	27.052								9.961

* У овом броју је садржана и периодика послата у НУБ Бањалука и славистичке центре, јер база података не омогућава одвојену евиденцију и претраживање.

Током 2023. године иностраним и домаћим библиотекама су путем размене, као и на поклон славистичким центрима, библиотекама Срба у региону и дијаспори и у два културно-информативна центра, послате 27.052 књиге и 9.961 број периодике, што чини укупно 37.013 јединица библиотечко-информационе грађе.

Током 2022. године иностраним и домаћим библиотекама је послато 34.019 јединица библиотечко-информационе грађе.

ПОКЛОН

Одсек за поклон – пријем

	КЊИГЕ	ЧАСОПИСИ	НОВИНЕ	НЕКЊИЖНЕ ГРАЂЕ	УКУПНО (библ. јединица)
Добијено поклоном	27.728	3.364	310	836	32.238
Ушло у фонд	4.286	422	67	2.659*	7.434

У 2023. години 315 поклонодавца (институције и појединци) поклонило је 32.238 јединица библиотечко-информационе грађе.

Током 2023. године фонд НБС је поклоном обogaћен са 7.434 јединице библиотечко-информационе грађе (у 2022. години у фонд је ушло 6.757 јединица).
* Број унесених јединица за Посебне фондове је већи од примљених у 2023. години, јер је у фонд унета и грађа поклањана током 2022. године.

Одсек за поклон – слање

Током 2023. године 113 матичних, јавних, универзитетских, школских, специјалних и манастирских библиотека у земљи и региону, добило је на поклон 24.745 књига, 3.145 бројева часописа и 71 јединицу некњижне грађе, што чини укупно 27.961 поклоњену публикацију. У 2022. години 140 библиотека у земљи и региону, добило је на поклон 25.791 публикацију.

УКУПАН ПРИЛИВ ПО СВИМ ВИДОВИМА НАБАВКЕ

Током 2023. године по свим видовима набавке у Одељење је примљено 137.791 јединица библиотечко-информационе грађе (обавезни примерак преусмерен за размену: 22.072 монографских публикација + 42.158 бројева новина + 20.174 бројева часописа +

4.352 јединица некњижне грађе = 88.756 јединица библиотечко-информационе грађе; куповина за фонд 1.763 јединице; укупан пријем размене 8.935 јединица; укупан пријем поклона 32.238 јединица; куповина књига за размену 3.048 књига; куповина периодике за размену 2.363 броја; издања НБС 375 књига и 150 примерака периодике; 163 књиге издања Задужбине „Десанка Максимовић“. У 2022. години примљено је 133.407 јединица библиотечко-информационе грађе.

Примљене публикације су лекторисане и проверене, увршћене у фонд НБС, послате у размену са иностраним и домаћим библиотекама, на поклон славистичким центрима и библиотекама Срба у региону и дијаспори, и на поклон библиотекама у земљи.

1.3 Обрада библиотечке грађе и извора

1.3.1 Обрада монографских публикација: каталогизација и класификација

ОПИС ПОСЛА	БРОЈ ЗАПИСА
Креирање ЦИП записа	11.692
Каталогизација и класификација монографских извора	4.425
Аналитичка обрада зборника	14
Ретроспективна конверзија	3.789
Редакција библиографских записа	5.205
Креирање нормативних записа	5.731
Редакција и допуна нормативних записа	2.951
Разрешавање дупликата	353

Од **4.425** библиографски и садржински обрађених монографских извора током 2023. године у Одељење је физички пристигло **3.697** монографских извора на библиографску обраду.

1.3.2 Обрада серијских публикација и аналитичка обрада чланака

Током 2023. године библиографско-каталошком обрадом обухваћено је око 2.200 наслова са 18.340 примерака (унос фонда дневних новина од децембра 2018. обавља се у Одељењу обавезног примерка, и ти примерци нису овде исказани, као ни 6.659 примерака обрађених ревизијом). Обрађено је 582 нових наслова (укључујући новопокренуте наслове и новокреиране за потребе ревизије фонда, за 92 наслова више него претходне године, што упућује на нормализацију издавачке продукције серијских публикација), урађено је 199 СРП записа за серијске публикације (за 40 више него претходне године), што указује на повећање броја захтева од стране издавача серијских публикација. Такође, ретроактивно је унето стање фонда за 140 наслова, првог и музејског примерка за 2.452 годишта (мањи број наслова и годишта него претходне године). Разрешено је 64 дупликата серијских публикација (за 4 мање него претходне године, што показује да је каталог у већој мери очишћен од дупликата). Редактирано је 3.668 наслова серијских публикација, незнатно више него претходне године (од тога, са уносом ISSN бројева у старе наслове 273, са исправком хијерархијског нивоа и комплетним ажурирањем записа 1.316, са редакцијом за Ретроспективну библиографију српске периодике 418 записа и честим комплетним проверама наслова и примерака серијских публикација у фонду Народне библиотеке Србије). Сви наслови и примерци који су дошли по свим видовима набавке обрађени су у Одељењу.

Настављен је рад у обради чланака током 2023. године у свим сегментима. Резултати су у већини сегмената испод нивоа за претходну годину, изузев рада на линковима за приступ отвореном тексту и рада на нормативним датотекама. За библиографије је обрађено 17.363 записа за чланке (за 554 мање него претходне године), а редиговано је 11.608 записа (за 1.042 више него претходне године). Креирано је 9.716 записа (644 записа мање него претходне године), од тога 8.109 у НБС (за 151 запис мање него претходне године). Настављен је рад на уносу линкова ка пуном тексту чланка. У записе за библиографије је унето 12.716 линкова за приступ отвореном тексту (2.285 линкова више у односу на претходну годину). Урађено је 4.650 СРП записа за чланке (из часописа и зборника, за 439 више у односу на претходну годину). Током 2023. године 1.131 чланак је обрађен као СРП чланака из зборника за наредне библиографије (за 315 чланака више у односу на претходну годину и знатно више СРП записа за чланке из часописа, укупно 3.519).

У библиографску базу је унет већи број чланака из зборника 2.329 (нешто мање од половине неће бити обухваћено библиографијом, али ће бити доступно у библиографској бази).

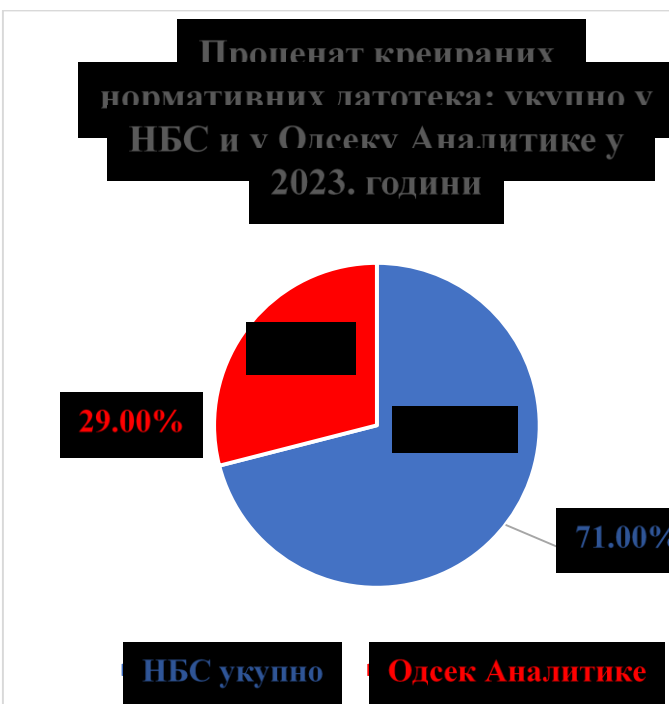
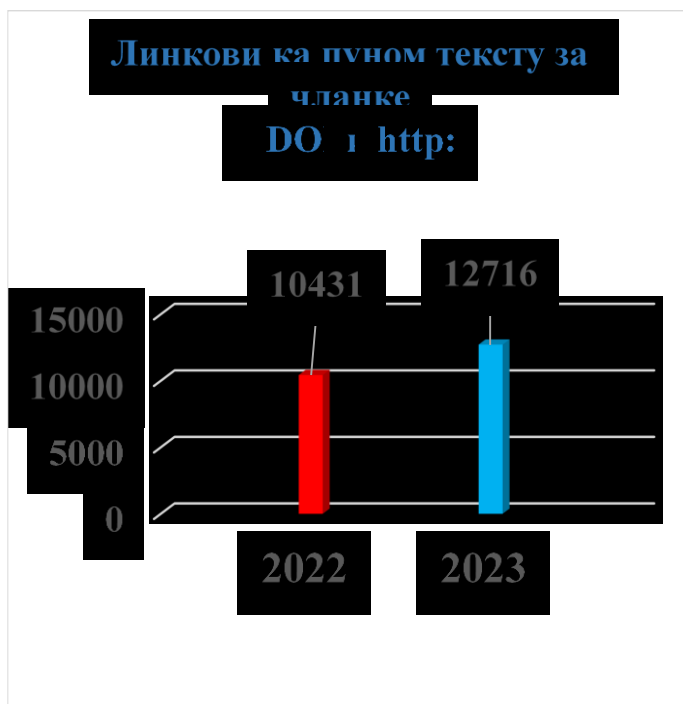
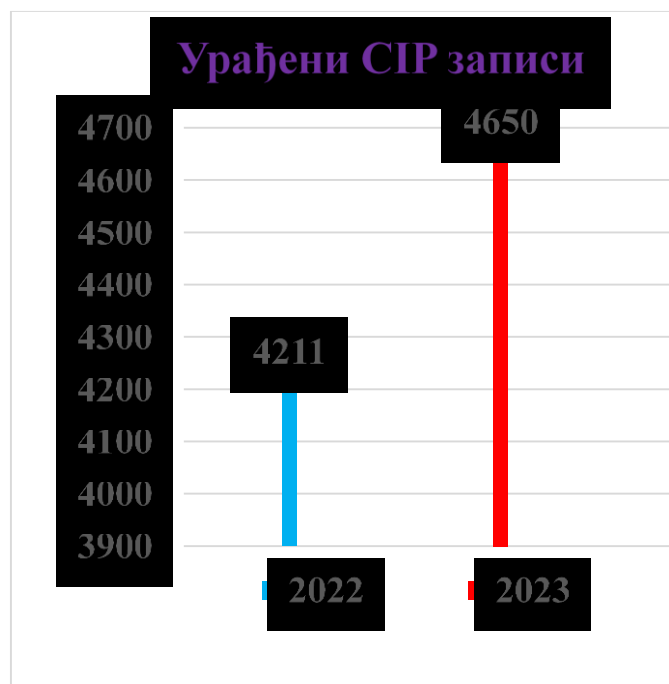
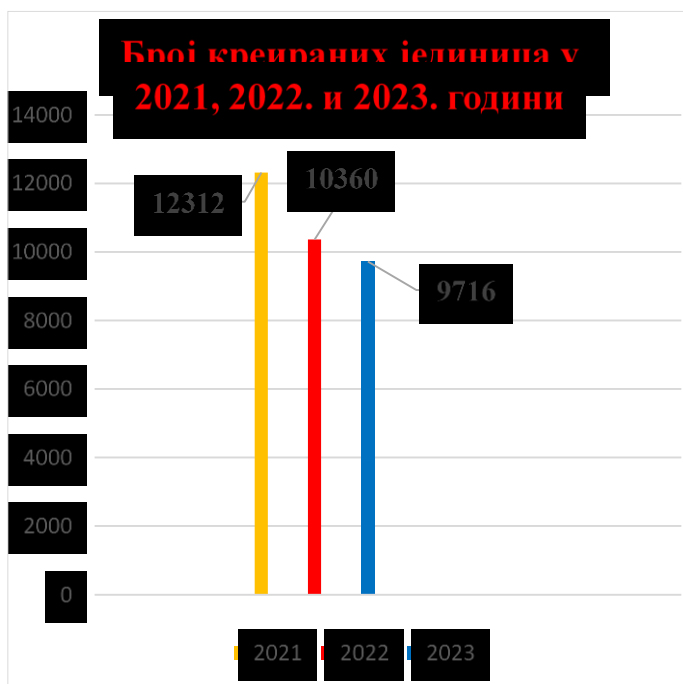
Настављен је рад на нормативним датотекама у бази CONOR (креирано је и редактирано око 7.238 нормативних записа у 2023. години, незнатно мање него претходне године).

Стручњаци одсека Аналитика чланака који су ангажовани на креирању и редакцији записа за нормативну датотеку аутора – база CONOR, током 2023. године креирали су 5.013 и редактирали 2.225 нормативних записа (укупно 7.238, што чини 29,02% укупно креираних и редактираних нормативних записа у Народној библиотеци Србије за 2023. годину). Креирано је 1.144 чланка из зборника за библиографију (за 240 више него претходне године), док су у библиографску базу унета укупно 2.329 записа за ову врсту грађе (за 1.250 мање него претходне године). Током 2023. године настављен је рад на разрешавању дупликата записа монографских публикација (разрешено је 9 дупликата). Поред тога је обрађено/креирано 115 адлигата (учествовало је четворо запослених који раде ревизију) са 154 библиографске јединице (привеза), што је значајан допринос, јер је у НБС укупно обрађено 197 адлигата са 286 библиографских јединица (привеза). Тако је у Одсеку аналитике креирано 58,4% адлигата у односу на укупан број у НБС и 53,8% привеза у односу на укупан број у НБС. Настављен је рад на текућим библиографијама (објављене су 3 текуће библиографије: Серија А за 2022, Серија Б за 2018. и 2019. и Чланци из зборника за 2021).

Статистика послова за Одсек аналитике чланака за 2023. годину

		2022	2023
Креирање		10.360	9.716
	креирано у НБС	8.260	8.109
	преузето са хоста	2.100	1.607
Редакција	обрађено за библиографију	7.557	7.185
	за текућу библиографију	9.950	10.178
	укупно редактирано за све библиографије	10.566	11.608

Линкови до пуног текста (укупно 12.716 линкова)	DOI – линкови до пуног текста	4.070		5.589	
	web-http адресе – линкови до пуног текста (поље 856)	6.361		7.127	
Чланци из зборника		904 (816 за СИР чланака; укупно унето у базу 3.579)		1.144 (1.131 за СИР чланака; укупно унето у базу 2.329)	
СИР записи за чланке		4.211 (3.395 чланци из часописа, 816 из зборника)		4.650 (3519 чланци из часописа, 1.131 из зборника)	
Нормативне датотеке у бази личних имена CONOR	креирано	8.378	5.860 (статус "c"=2.781, статус "n"=3070, статус "d"=9) (укупно у НБС 20.742; 28% креираних записа за нормативне датотеке)	7238	5.013 (статус "c"=1.812, статус "n"=3.196, статус "d"=5) (укупно у НБС 17.273; 29,02% од укупног броја креираних записа за нормативне датотеке у НБС)
	редактирано		2.518		2.225

БИБЛИОГРАФСКО-каталожка обрада

Година	Бр. унетих примерака	Бр. нових наслова	Бр. редигованих записа локал-хост	Бр. разрешених дупликата
2023 план	30.000–32.000	300–350	3.000	300
2023 остварено	18.340	582	3.668	64

Ретроактивно унето стање фонда првог и музејског примерка за 5.748 годишта.

1.3.3.ОБРАДА грађе посебних збирки – у бази COBIB.SR – каталожки записи

Презиме и име	л. бр.	корисн ичко име	c/cz	nd / ndz	hnd	op / p	sk	k	
1	Прелић Велибор	102	velibor	53	1.709	332	0	2.091	0
2	Александровић Весна	107	vesnaa	55	148	345	143	0	371
3	Тодић Срђан	110	srdjant	283	151	112	30	506	0
4	Попара Славен	111	slavenp	26	14	10	63	41	0
5	Трифунац Јасмина	114	jasminat	80	63	21	300	172	1
6	Стевановић Горана	144	gorana	210	122	66	72	695	0
7	Павловић Сузана	452	suzanap	261	76	47	725	0	16
8	Милорадовић Маша	468	masam	699	5	0	19	0	40
9	Глишовић Јелена	476	jelenagl	185	0	11	32	261	1
	У К У П Н О			1.852	2.288	944	1.384	3.766	429

ОБРАДА грађе посебних збирки – у бази COBIB.SR – записи за библиографије:

ТЕКУЋА БИБЛИОГРАФИЈА - СИР записи за некњижну грађу у 2022. год. по месецима	<p>Јануар – 90 јединица: https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Фебруар – 110 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Март – 128 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p>
---	---

	<p>Април – 106 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Мај – 136 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Јун – 159 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Јул – 100 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Август – 134 јединице https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Септембар – 100 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Октобар – 93 јединице https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Новембар – 105 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Децембар – 155 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p>
<p>ТЕКУЋА БИБЛИОГРАФИЈА некњијне грађе за 2022. годину</p>	<p>Укупно 1.566 јединица https://nb.rs/bibliografija-srbije/bibliografija-srbije-neknjizna-gradja/</p>

Израда нормативних записа за лична имена у CONOR.SR бази

Презиме и име		креирани	допуњени	редактирани
1	Обрадовић Иван	95	0	0
2	Прелић Велибор	295	0	0
3	Никодијевић Душан	288	9	0
4	Александровић Весна	125	6	0
5	Тадић Срђан	325	16	0
6	Попара Славен	163	27	44
7	Трифунац Јасмина	269	15	3
8	Стевановић Горана	177	0	0
9	Илић Саша	25	0	0
10	Павловић Сузана	433	16	0
11	Милорадовић Маша	266	105	9
12	Глишовић Јелена	15	0	0
13	Вукобрат Ана	7	0	0
УКУПНО		2.483	194	56

Рад на Збирци рукописа и архивалија

Разврстана је грађа из преосталог дела преписке Радована Поповића, Заоставштине Босиљке Кићевац, писама Десанке Максимовић. Сигнирана је грађа из Архиве Косте Димитријевића. Настављен је рад на Архиви Сергеја Смирнова, Косте Димитријевића, Оскара Давича и др.

Фонд старе, ретке и минијатурне књиге

Посао водитеља Фонда преузела је колегиница Ана Вукобрат, која се посветила прегледу документације о збирци, физичком сређивању Збирке ретке књиге у депоу, идентификовању минијатурне књиге која се налазила у општем фонду.

За дигитализацију је одвојено 20 наслова старе књиге, проглашене за културно добро. Обављене су консултације са колегама из БМС и других библиотека у мрежи поводом питања издања *Требника* из 1858. године који је пронађен у Библиотеци у Трстенику и анализа издања *Требника* која се налазе у фонду НБС ради што прецизније идентификације и помоћи колегама из Трстеника.

Према потреби је обављана идентификација књига из редовног фонда за коју се претпостављало да спада у стару и ретку књигу и на захтеве физичких лица. Сопственици су упућивани на законом предвиђена права и обавезе поводом грађе која по својим својствима спада у стару и ретку књигу и тиме је културно добро под претходном заштитом.

Фонд легата и библиотека-целина

Приоритет рада на овом фонду је била каталожка обрада и смештај библиотеке целине Милана Влајчића. У нов заштитни материјал (бескиселински омоти и кутије) препакована је комплетна збирка фотографија из Легата Љубице и Данице Јанковић и преписка Тихомира Ђорђевића. Примљена је библиотека-целина др Олге Зиројевић (око 2.500 јединица) и смештена у депо.

Графичка и Уметничка збирка

Највећи посао током 2023. године био је рад на смештају слика из Уметничке збирке у депо и распоређивање по ентеријеру НБС.

Уследиле су припреме и опремање слика ради реализације изложбе *Осликавање храма књиге* аутора Мирјане Симоски и Душана Злоколице, која је постављена у Галерији САНУ. Водитељи збирке су асистирали фотографу Владимиру Поповићу током фотографисања дела, обавили административни део посла око примопредаје слика одвојених за конзерваторске радове, а потом и паковање слика и израду документације која прати изложбу. После изложбе, извршена је провера враћених дела, паковање у заштитни материјал, обележавање и смештање у депо.

Каталожки су обрађиване фотографије из заоставштине Иве Етеровића, колекција графика Герхарда Херманса и др. Сортирана је рукописна заоставштина Босиљке Кићевац. Одабрана је и припремљена грађа за пројекат *Доње Подунавље*.

Са кустосом Галерије Арте Јаном Милосављевић вођен је разговор око потенцијаног учешћа у пројекту *Колекционар као кустос и селектор, велики формат*.

Фонд фотодокумената

Завршена је обрада фотографија из колекције Радована Поповића, која садржи највећим делом појединачне портрете преко 1000 личности. Започет је рад на идентификацији и каталогизацији фотографија из заоставштине Милорада Павловића Крпе. Каталошки је обрађена комплетна збирка дијапозитива.

Фонд музикалија, аудио и аудиовизуелне грађе

Редиговани су старији записи за звучне снимке са погрешним кодовима, уједначени су записи свих издања *Gramophone record* који се могу наћи у каталогу Јевте М. Павловића, издатом 1909. године. Вршене су припреме за писање упутства за дигитализацију звучних снимака.

Фонд картографске грађе

Настављена је идентификација и класификација секцијских карата. Сигниране су, опремљене и уложене у депо.

Фонд документационог материјала и остале посебне збирке

Извршено је улагање и смештај грађе у трезор Библиотеке из Збирке документационог материјала, Збирке сликовница, бојанки и албума са самолепљивим сличицама, и Збирке тродимензионалних предмета и вишеверсне грађе.

1.3.4 ИЗРАДА АРХЕОГРАФСКИХ ОПИСА (ИНВЕНТАРИ, КАТАЛОЗИ, ПУНИ ОПИСИ)

Окончан је вишедеценијски посао израде потпуног археографског описа збирке Радослава М. Грујића из Музеја Српске православне цркве. Започето је или настављено са израдом описа српских рукописних књига у Хиландару, Чајничу, Мађарској, Италији и Аустрији.

За потребе објављивања друге свеске археографског описа збирке Радослава Грујића, извршена је стручна коректура, сређени су, усаглашени, проверени и допуњени регистри (а додати су и неки нови) и допуњена је библиографија.

У потпуности је археографски описана садржина 4 рукописа из Приновљене збирке НБС. Израђен је материјални опис и прикупљен материјал за опис садржине и записа 12 рукописних књига цркве Успења Пресвете Богородице у Чајничу.

У Хиландару је израђен детаљан материјални опис 9 књига из Збирке ћириличких рукописа, уз припрему за конзервацију 6 рукописа, израду 1 конзерваторског листа, као и археографску ревизију 6 конзервисаних књига.

На основу литературе израђени су делимични инвентари српских рукописа у Руској државној библиотеци и у Државном историјском музеју у Москви.

У оквиру пројекта „Опис српских рукописних књига у иностраним збиркама“, који суфинансира Министарство културе, а организује га и њиме руководи Библиотека Српске патријаршије, и у коме учествује двоје сарадника Одељења за археологију:

- настављено је са допуњавањем и сређивањем текста описа српских рукописа у Мађарској;
- настављен је теренски рад у Италији и Аустрији, и то:
  - у Фиренци, Парми и Монтепрандонеу, прикупљен је материјал за материјални опис и описе садржине и записа укупно 4 рукописа;
  - у Аустријској националној библиотеци и Универзитетској библиотеци у Бечу прикупљен је материјал за материјални опис и описе садржине и записа укупно 4 рукописа и проверени и допуњени подаци за још 5.

Најзад, на молбу Баварске земаљске библиотеке у Берлину за помоћ у обради дигитализоване Вукове збирке од 49 рукописних књига, начињени су први кораци у остваривању сарадње, техничке природе.

1.3.5 Израда библиографија (сортирање и експорт података за е-издање библиографија)

➤ **Израда библиографија (сортирање и експорт података за е-издање библиографија)**

- Библиографија Србије. Монографске публикације. Св. 1–2/2023. (сортирање и експорт св. 3 и 4 у јануару 2024)
- Библиографија Србије. Монографске публикације. Преводи, 2023. (из техничких разлога свеска не може да буде постављена пре краја јануара текуће године)
- Библиографија Србије. Монографске публикације. Службене публикације, 2023. (сортирање и експорт у јануару 2024)
- Библиографија Србије. Монографске публикације. Анекс, 2013–2022. (сортирање и експорт почетком 2024)
- Библиографија Србика (континуирано ажурирање)
- Библиографија СИР записа. Монографске публикација. 1–12/2023.

Серијске публикације за 2022. годину, Библиографија Србије. Серијске публикације. Званичне публикације за 2022. годину као и Библиографија Србика. Серијске публикације за 2022. годину са повећаним бројем библиографских јединица, Библиографија чланака. Серија А за 2022. годину, Библиографија чланака. Серија Б за 2019. годину док је Библиографија чланака. Серија Ц за 2021. годину припремљена и биће постављена почетком 2024. године. Такође је постављена и Библиографија Србије. Чланци и прилози у серијским публикацијама. Чланци из зборника за 2021. годину (заједнички рад свих запослених у Аналитици).

Поред њих су постављене и *Текуће библиографије СИР записа по месецима* за чланке у серијским публикацијама и зборницима, са 4.650 библиографских јединица (за 484 више него претходне године).

1.3.6 Нормативна база личних имена CONOR

Обрађивачи из НБС наставили су рад на редакцији записа у нормативној бази личних имена CONOR.SR, првој бази тог типа која се израђује у библиотечко-информационом систему Србије.

1.3.7 Српски УДК онлајн

У току 2023. године настављена је редакција превода и лектура постојећег текста за класу 61 као и за класу 62 (редакција и лектура је обављена до 629.334).

Од марта 2020. године започет је и процес уједначавања Cobiss шифрарника на потпољима 675b и 675c. Циљ процеса је да се из постојећих шифрарника уклоне бројеви који више нису у употреби и да се уједначе са најновијом верзијом МРФ 12.

Укупан број креираних налога за библиотеке на *Српском УДК Онлајн*:

Тип библиотеке	Библиотека	Број корисника
Национална	2	110
Универзитетска	11	57
Јавна	30	183
Високошколска	71	199
Специјална	12	19
Научноистраживачки институт	15	19
Школска	27	37
Укупно	168	624

У току 2023. године је креиран 21 налог за библиотеке. Укупан број корисника платформе у току 2023. године био је **624**, што је за 97 корисника више него претходне године и 40 додатних креираних налога за библиотеке.

Статистика употребе Српског УДК Онлајн:

Употреба укупно:

Месец	Преглед нотација	Претрага нотација	Претрага термина	Укупно
Јануар	2.970	5.531	3.409	11.910
Фебруар	2.421	3.983	2.932	9.336
Март	3.411	5.965	3.621	12.997
Април	4.476	5.282	4.066	13.824
Мај	3.162	6.147	3.876	13.212
Јун	2.676	5.087	3.402	11.165
Јул	2.224	4.096	2.852	9.172
Август	2.926	4.540	3.032	10.498
Септембар	2.502	6.100	3.325	11.927
Октобар	2.688	5.836	3.454	11.978
Новембар	3.642	6.754	4.144	14.540
Децембар	3.920	7.341	3.986	15.247
Укупно	37.018	66.689	42.099	145.806

У односу на 2022. годину повећани су сви наведени параметри, и то: преглед нотација за 14,3%, претрага нотација за 19,8%, претрага термина 2%. Укупно је употреба платформе у односу на 2022. годину повећана за 13%.

Употреба на основу типа библиотеке:

Тип библиотеке	Преглед нотација	Претрага нотација	Претрага термина	Укупно
Национална	10.845	22.379	10.625	43.849
Универзитетска	7.235	11.438	13.032	31.705
Јавна	7.195	10.157	5.624	22.976
Високошколска	7.793	14.134	9.995	31.922
Специјална	3.064	7.428	2.442	12.934
Научноистраживачки институт	363	884	202	1.449
Школска	369	82	22	473
Укупно	36.864	66.502	41.942	145.308

Сви типови библиотека, осим националних, повећали су употребу платформе у односу на 2022. годину. Најзначајнији пораст употребе платформе забележен је код школских библиотека, и то чак 83,3%, затим код универзитетских библиотека, 29,4%, и високошколских библиотека за 20,6%.

Месец	Број улазака/логовања
Јануар	1.186
Фебруар	1.104
Март	1.402
Април	1.251
Мај	1.375
Јун	1.104
Јул	931
Август	997
Септембар	1.176
Октобар	1.185
Новембар	1.421
Децембар	1.343
Укупно	14.475

Укупан број улазака на платформу у 2023. години увећан је за 13,4%.

У односу на 2022. годину, у току 2023. повећан је број корисника платформе (са 567 на 651), као и број улазака (са 12.653 на 14.475) и претраживања (са 127.989 на 145.806). Употреба платформе је на основу свих параметара и даље у порасту, и *Српски УДК Онлајн* постао је незаменљива алатка у свакодневном библиотечком послу.

1.3 Чување и приступ

Примљено из обавезног, селективне, монографских и серијских укупно	90.883
<i>Примљено из обавезног, селективне и монографских – књига (примерака)</i>	20.897
<i>Примљено из серијских (томови и појединачни бројеви)</i>	67.930
Број издатих публикација за кориснике укупно	59.729
<i>број издатих публикација за кориснике – књиге електронски реверс</i>	42.471
<i>број издатих публикација за кориснике – књиге писани реверс</i>	1.100
<i>број издатих публикација за кориснике – часописи (наслови)</i>	198
<i>број издатих публикација за кориснике – часописи (томови)</i>	8.600
<i>број издатих публикација за кориснике – новине (наслови)</i>	66
<i>број издатих публикација за кориснике – новине (томови)</i>	9.200
<i>број издатих публикација за кориснике – посебне збирке</i>	2.245
Интерно издате публикације укупно	5.256
<i>Интерно издате публикације (књиге, електронски поручене)</i>	3.490
<i>Интерно издате публикације (периодика)</i>	1.766

Остали послови

- Књиговезачка радионица је преповезала за потребе фонда укупно 1.362 примерка књига, 122 тома новина и 10 томова часописа. Насечено и формирано 10.000 фасцикли. Појачана је ангажованост на делатности за потребе културних дешавања, као и за потребе разних додатака у фонду.
- Вршено је редовно свакодневно ажурирање и унос нових података у базу за публикације враћене са коришћења, а које се не налазе у бази.
- Реализовано је електронско читавање сигнатурног низа у МАГ I 1–100.000.
- Вршено је свакодневно и ажурно достављање књига за ревизију по пунктовима у згради за преузимање књига.
- Услови рада у депоу су изразито отежани због повећане количине прашине, све веће претрпаности полица и неуједначеног рада вентилације.
- Број запослених у Одељењу за чување и приступ фондовима није у адекватном броју, при чему свако изненадно одсуствовање угрожава и прекида редовни посао издавања

и улагања публикација, јер је ове године знатно повећана позајмица библиотечке грађе.

1.5. Ревизија

Одлуком управника из 2017. године, Народна библиотека Србије започела је процес ревизије библиотечко-информационе грађе и извора која подразумева ретроспективни унос у електронски каталог, као и евидентирање стварног стања фонда у депоима помоћу бар-код читача, што представља најефикаснији и најекономичнији метод ревизије.

Истом одлуком, сви запослени у Народној библиотеци Србије који имају привилегије за рад у бази података COBISS.SR у обавези су да учествују у процесу ретроспективног уноса.

У извештајном периоду јануар–децембар 2023. постигнути су следећи резултати:

РЕВИЗИЈА

Физички примерци, 996/997: (очитане вредности 12.01.2024.)

Ревизија, физички примерци
2023: 56374

ФИЗИЧКИ ПРИМЕРЦИ (поља 996/997):

2023: 119518 (Унето 01.01.2023–31.12.2023)

Поступак:

996/997 Унето 01.01.2023–31.08.2023

Ревизија: 56.374

Редован посао: 41.469

Преусмерено: 21.675

Преусмерено за 2023: 21.675

996/997 Унето 01.01.2023–31.12.2023

Статус q – 5 преусмерено

ЗАПИСИ: Ревизија и Редован посао

Укупно за Ревизију са нађеним записима у локалу: 47.291

Креирани и копирани за Ревизију: 33.709

Записи за ревизију нађени у локалу: 17.311

Записи за ревизију преузети са хоста: 17.414

Укупно локал + хост (17.311 + 17.414) = 34.725

Креирани записи за ревизију = 12.566 (47.291 – 34.725)

Редован посао, креирани и копирани записи, у 2023: 35.380

Укупно нових записа у 2023: 6.908

Ревизија периодике

- Одељење које се бави периодиком ради ревизију серијских публикација које су на сигнатури монографских публикација. Током рада на овом послу све ове публикације су пресигниране на сигнатуру периодике. У раду је учествовало 5 (пет) стручњака из периодике. Укупно је урађено 652 наслова (за 178 наслова више него претходне године, креирано ознака рлкс 126 наслова, из локала ознака рлклс 334 наслова и преузето са хоста ознака рлкхс 192 наслова) и унето 5.521 поље 997 са 6.659 примерака (за 450 поља 997 више него претходне године и са налепницом за сваки број).
- Одсек који се бави аналитиком има 9 (девет) стручњака који су радили на ревизији монографских публикација. Ревизијом је обрађено 6.868 сигнатура (за 1.165 мање наслова него прошле године), унето 7.855 поља 996 (за 3.965 поља 996 мање него претходне године, креирано ознака рлк 2.779 (за 1.044 више него претходне године), из локала ознака рлкл 1.586 и преузето са хоста ознака рлкх 2.503 наслова).
- Током целе године рад на ревизији фонда је био отежан због повећаног прилива захтева за ЦИП чланака, креирања великог броја нормативних записа и нових записа, због чега је укупан број наслова и унетих примерака у одсеку аналитике знатно мањи у односу на резултате из претходне године. Ревизија серијских публикација са сигнатуре књиге је обухватила већи број наслова и примерака него претходне године, захваљујући додатним напорима запослених у том делу Одељења.

Електронско читавање (ревизија)

Упоредо са ретроспективним уносом, као припремном радњом неопходном за стварање услова за ревизију фонда, континуирано се ради и непосредно евидентирање јединица грађе помоћу електронског бар-код читача и програмског срањивања тако прикупљених информација с подацима из базе у циљу одређивања стварног стања, односно ревизија у ужем смислу.

2. КОРИСНИЦИ

У периоду јануар–децембар 2023. године су остварени следећи резултати.

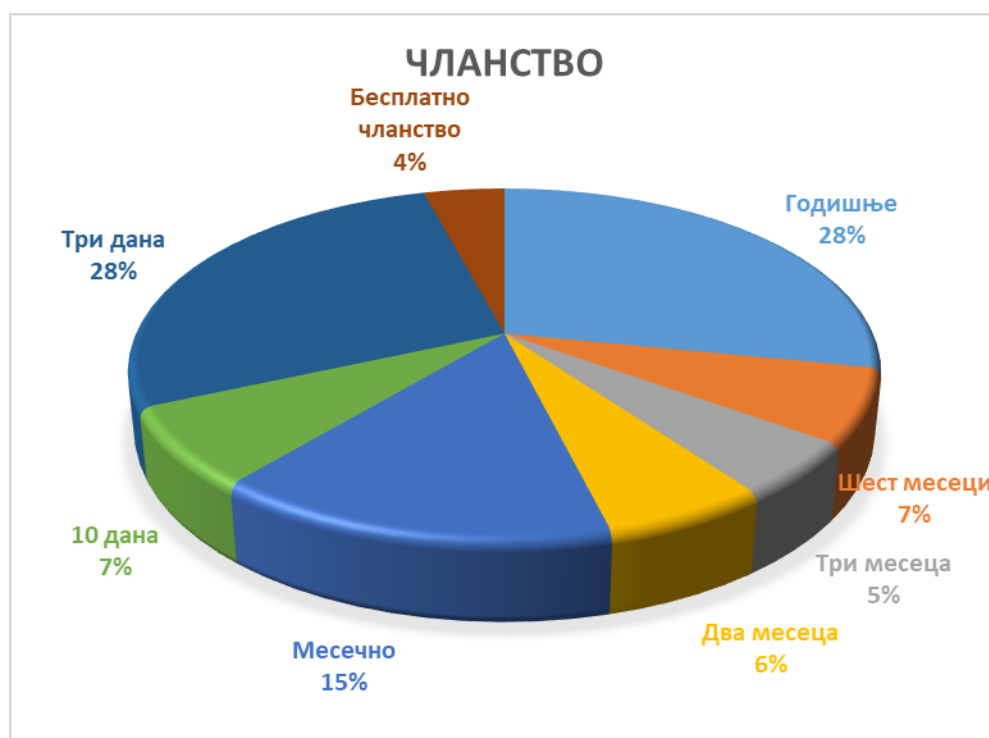
	2023	2022/2023 %
УПИС КОРИСНИКА	8.138	22%
ЦИРКУЛАЦИЈА КОРИСНИКА	116.746	57%
ПРУЖАЊЕ ИНФОРМАЦИОНИХ УСЛУГА	146.790	19%
МЕЂУБИБЛИОТЕЧКА ПОЗАЈМИЦА		
Примљено захтева (укупно)	890	
Послато књига	553	
Послато чланака	264	
Тражено у позајмицу	38	

Резултати извештаја за 2023. годину показују пораст у свим сегментима рада са корисницима.

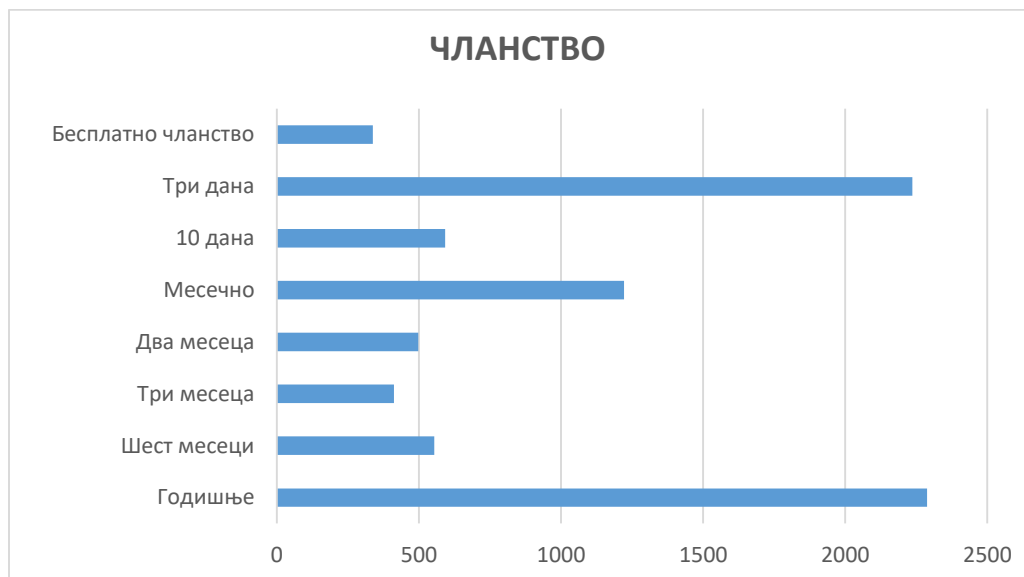
Упис корисника

У току 2023. године уписано је 8.138 чланова.

Чланство	Укупно чланова
Годишње	2.288
Шест месеци	554
Три месеца	412
Два месеца	497
Месечно	1.222
10 дана	592
Три дана	2.236
Бесплатно чланство	337
УКУПНО	8.138

Статистика електронске позајмице за 2023. годину

Позајмица грађе у читаоницама	38.584
Резервација грађе у читаоницама	19.666
Укупно трансакција са грађом	183.058

Пружање информационих услуга корисницима

ЗАХТЕВА УКУПНО	5.627	6.705
Читаоница	2.124	2.442
Електронска пошта	3.503	3.605
Pitajtebibliotekara@nb.rs	451	658
ИНФОРМАЦИЈА УКУПНО	123.492	146.790
Библиографских	53.966	58.375
Фактографских	6.401	7.627
Тематских	35.977	36.874
Општих	27.148	53.014

Међубиблиотечка позајмица

УКУПНО ЗАХТЕВА	890
Међубиблиотечка позајмица са библиотекама у Србији	715
Послато у позајмицу – УКУПНО	697
Примљено захтева за књиге – УКУПНО	561
послато књига	553
нереализовано захтева – књиге	8
Примљено захтева за чланке УКУПНО	136
послато чланака	134
нереализовано захтева - чланци	2
Тражено у позајмицу- библиотеке из Србије УКУПНО	18
књига	10
чланака	8
Међубиблиотечка позајмица са библиотекама у иностранству	175
Послато у позајмицу – УКУПНО	120
Примљено захтева за књиге – УКУПНО	35
послато књига	0
нереализовано захтева – књиге*	35
Примљено захтева за чланке УКУПНО	120
послато чланака	120
нереализовано захтева - чланци	0
Тражено у позајмицу из иностранства УКУПНО	20
Тражено у позајмицу књиге УКУПНО	3
књиге	0
нереализовано захтева - књиге	3
Тражено у позајмицу чланци УКУПНО	17
чланци	17
нереализовано захтева - чланци	0

Одељење за пружање информационих услуга корисницима сарађивало је у оквиру међубиблиотечке позајмице са 30 библиотека из Европе, Америке и Аустралије.

*Нереализовани захтеви у сегменту међубиблиотечке позајмице са иностранством последица су измене националних прописа и усклађивања са прописима Европске уније. Ономогућено је досадашње слање књига поштом. По новим прописима, у обавези смо да спроводимо поступак преко овлашћеног шпедитера, што у знатној мери компликује процедуру и увећава трошкове позајмице.

Репрографске услуге

	корисници	интерно	укупно	2023/2024
Скенирање А4	9.649	1.862	11.511	
Скенирање А3	1.094	65	1.159	
Скенирање А2	116	31	147	
УКУПНО	10.859	1.958	12.817	6,8%
Штампање А4	1.907	2.499	4.406	
Штампање А3	24	30	54	
Штампање у боји А4	27	96	123	
Штампање у боји А3	3	6	9	
УКУПНО	1.961	2.631	4.592	12,3%
Издато микрофилмова	2	2	5	
Нарезивање на CD	0	2	2	
Фотокопирање	52.166	5.462	57.628	
Укупно захтева за фотокопирање			598	
Укупно захтева за скенирање			325	

Остали послови

1. Послови ретроспективног уноса – укупно записа (креирано, копирано са хоста и пронађено у локалу) 9.418, укупно унетих 7.139 поља 996.
2. На захтев корисника издато је 32 Потврде о објављеним радовима.
3. Издато је 24 Одобрења за објављивање и јавно приказивање на захтев институција или физичких лица.
4. Учешће у раду комисија, стручних тела и тимова – Комисија за ревизију, Комисија за стручне испите, Радна група за измену Закона о ауторском и сродним правима.
5. Организовано вођење група и предавање за студенте прве године Катедре за библиотекарство и информационе науке и студенте славистике у сарадњи са Међународним славистичким центром.
6. Предавање за студенте Филолошког факултета (Добрила Бегенишић, Ана Савић, Катарина Перић и Слађана Стојаковић).
7. Предавање по позиву Националне и универзитетске библиотеке Републике Српске *Ауторско право у пракси НБС* (Слађана Стојаковић).
8. Учешће на 39. Сајму књига у Љубљани (Љиљана Башић).
9. Претраживање и привремено уступање грађе за изложбе:
  - Галерија науке и технике САНУ за изложбу *Вински летопис Србије*;
  - Јавно предузеће „Пошта Србије“ за изложбу *Човек само срцем добро види*;
  - N. Tolstoy State Museum за изложбу „Толстој о Србији“;
  - Руски научни институт, изложба поводом 150. годишњице од дана рођења митрополита Антонија (Храповицког);
10. Учешће у пројектима установа, медијских кућа и појединаца из земље и иностранства:
  - Народна скупштина Републике Србије, Народна банка Србије, САНУ;

- Филолошки факултет Нови Сад, Медицински факултет у Београду, УЛУС, Друштво историчара Србије, Факултет техничких наука у Новом Саду, Универзитет у Калифорнији, Сан Дијега, Одељење Историје, Центар за Србе у Расејању „Свети Сава, СКД „Просвјета“, Архив Југославије, Завод за заштиту споменика културе, Народни музеј, Галерије Дома војске, Школа-студиј МХАТ;
  - Одељење психологије Филозофског факултета Универзитета у Београду, Награда за најбољу публикацију из области психологије (списак публикација из области психологије штампаних у Србији, за период 2021–2022);
  - Библиотека Матице српске, Библиотека САНУ, Библиотека Милутин Бојић, Народна библиотека Будве, Национална и универзитетска библиотека Републике Српске, Руска државна библиотека, Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“;
  - Радио Телевизија Србије, Прва телевизија, N1 телевизија, Инсајдер, Newsnight BBC TWO, Филмски студио „Вифсаида“ (Москва), Кобра филм;
  - Појединачни захтеви корисника из Словеније, Хрватске, Босне и Херцеговине, Македоније, Црне Горе, Аустралије, Белгије, Велике Британије, Канаде, Аустрије, Италије.
11. Учешће на акредитованим семинарима и стручним скуповима.
  12. Едукација корисника за претраживање електронског каталога и коришћење сервиса „Моја библиотека” и других информационих извора.
  13. Припрема информација за сајт и fb страницу Народне библиотеке Србије.
  14. Продаја сувенира и издања Народне библиотеке Србије.

Читаоница за особе са потешкоћама у читању

1. Пружање информационих услуга слепим и слабовидим корисницима непосредно и на даљину, обука корисника за коришћење опреме, грађе и услуга Народне библиотеке Србије.
2. У току 2023. године било је укупно 60 захтева за скенирање грађе за особе са потешкоћама у читању. Од укупног броја корисницима је послато 18 електронских обавезних примерака, а 42 публикације су скениране и рашчитане (конвертоване у приступачне формате). Три захтева нису реализована (тражене публикације нисмо имали у фондовима Народне библиотеке Србије).
3. Реализовано је 13 захтева за штампање на Брајевом писму.

РАД СА КОРИСНИЦИМА АРХЕОГРАФСКЕ ЧИТАОНИЦЕ

Читаоница овог Одељења је забележила око 500 корисничких посета. Из Трезора је за потребе корисника изнето 156 рукописних и старих штампаних књига, а из Фототеке – 273 микрофилма, 48 јединица фотографске грађе и 88 компакт дискова; прекопирано је 378 електронских докумената, израђена 321 дигитална копија са микрофилмова или фотографија, и скениране 1.342 јединице друге библиотечке грађе.

Корисницима су пружане информационе услуге и стручна помоћ, укључујући истраживачку помоћ, помоћ у изради семинарских, мастер, докторских или самосталних научних радова и обуку за претраживање штампаних и електронских извора, база података и мрежних сервиса Библиотеке.

2.2. Научне информације

У оквиру Одељења за научне информације настављен је рад на два главна програма:

1. КоБСОН – Конзорцијум библиотека Србије за обједињену набавку
2. *DOI Serbia* – промоција научних часописа који излазе у Србији и њихово укључивање у међународну размену

као и обављање редовних активности, које обухватају:

1. одржавање веб странице КоБСОН-а, *Facebook* и *Twitter* странице (3.829 фанова, 57 постова)
2. претраживање доступних електронских извора за потребе корисника
3. дневно дописивање са страним издавачима и корисницима (преко 9.294 мејлова и 133 коментара)
4. индивидуална и групна обука корисника и библиотекара
5. стално одржавање листа доступних часописа и књига
6. праћење и објављивање свих статистичких података о коришћењу претплаћених извора
7. одржавање сервиса Наши у *WoS*
8. одржавање дигиталног репозиторијума Народне библиотеке Србије
9. обрада и ажурирање података о импакт фактору и рангу часописа
10. одржавање сервиса EBSCO Discovery Service – сервиса за обједињену претрагу сервиса
11. пријем и реализације приспелих профактура за плаћање и др.

Поред редовних, реализовано је и низ других активности које су допринеле унапређењу сервиса и услуга које Одељење пружа, додатну помоћ и подршку корисницима, библиотекарицима и уредништвима научних часописа из Србије.

А) Програм набавке научне и стручне литературе из иностранства и приступа електронским научним и стручним базама података

Издавају се неколико активности које су обележиле овај период:

1. Преговори са представницима Министарства надлежног за науку у вези са овогодишњим буџетом

Програм који обухвата претплату страних часописа и база података, као и усвајање и примену нових рачунарских технологија је настављен и у 2023. години. Дана 3. маја 2023. потписан је УГОВОР о финансирању у 2023. години дела обједињене набавке и условима коришћења и приступа електронским научним и стручним базама података часописа и књига, од стране научноистраживачких, образовних и војних истраживачких институција, чији је оснивач Република Србија, као и едукацији за њихово ефикасно коришћење и финансирање доделе Digital Object Identifier – DOI бројева за научне часописе који излазе у Републици Србији, са Министарством науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије, у висини од 326.783.201,09 динара.

Додатно, 29. јуна 2023. потписан је Уговор II, којим се у суфинансирање укључују и Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност Аутономне покрајине Војводине и Министарство одбране Републике Србије, у износу од 5.500.000,00 динара. Финансијска реализација Уговора одвијала се са потешкоћама услед уведених неколико нових регулатива – најпре, доношење закључка Владе

Републике Србије да је пре покретања Јавних набавки потребно прибавити сагласност Министарства финансија. На добијање сагласности за покретање тендера за сервисе из основног уговора чекало се до 13. јула (3 месеца по потписивању уговора), док је сагласност за покретање тендера из другог уговора добијена 24. октобра 2023. године (4 месеца по потписивању уговора, а месец и по дана до затварања трезора).

Додатну потешкоћу представљала је новонаметнута обавеза за сва инострана плаћања, а то је обавеза прибављања потврде о посредничкој банци од стране сваког појединачног издавача, што је захтевало додатно време.

Додатно, Јавни позив Министарства расписан је касније него што је то уобичајено, што је довело до каснијег потписивања уговора – у мају 2023. године (уместо, уобичајено, у марту месецу). То је Библиотеци битно смањило рок за реализацију уговорних обавеза и активности.

Упркос горенаведеним околностима реализоване су све уговорне обавезе. Услед повољног курса, као и успешним преговорима са издавачима и оствареним бољим ценама, по реализацији су остала неутрошена средства. Неутрошена средства по Уговору, као и од провизије Библиотеке такође су враћена финансијеру, Министарству науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

2. Преговори са иностраним издавачима на чије сервисе смо се претплатити (или се, због недостатка средстава нисмо претплатили)

Након потписивања уговора, и одабира сервиса чија претплата ће се обновити, сви издавачи обавештени су о одлуци Министарства о финансирању, и у кратком року реализовани су преговори о износу овогодишњих претплата. Преговори су вршени путем електронске комуникације (електронском поштом, скајпом, вебексом и сл.) или уживо, и сматрамо да су били успешни будући да смо за већи број сервиса успели да договоримо ниже цене од предвиђених.

3. Електронски и састанци уживо са представницима издавача чије сервисе претплаћујемо – *Clarivate Analytics, Elsevier, EBSCO, Oxford University Press, Cambridge University Press, Emerald, IOP – Institute of Physics Publishing, Springer, American Chemical Society*

На састанцима смо се договарали о унапређењу будуће сарадње, објаснили смо нужност спровођења преговарачког поступка, проблеме и Законска ограничења са којима се суочавамо и разлоге због којих ће претплата каснити. Састанци су били успешни и у погледу договорених цена, као и могућности одржавања отвореног приступа садржајима упркос кашњењу са потписивањем Уговора и плаћањем претплате. Уз потпуну подршку и разумевање издавача, упркос кашњењу претплате, омогућен нам је несметан приступ, без укидања.

4. Припрема и реализација јавних набавки према новом Закону који је ступио на снагу 1. априла 2013.

Нови Закон о јавним набавкама је увео значајне новине у спровођење овог поступка. Након потписивања Уговора са Министарством науке, технолошког развоја и иновација, обавестили смо све издаваче обухваћене уговором, прикупили од њих „писма о ексклузивности“, послали им моделе докумената које је потребно да прибаве, потпишу и пошаљу нам, и по

добиању сагласности за покретање јавних набавки реализоване су тендерске процедуре.

У 2023. години расписали смо и спровели 18 позива:

	Издавач	Датум
1.	Web of Science – Clarivate	27.07.2023.
2.	SciFinder – CAS	29.08.2023.
3.	Springer Nature	29.08.2023.
4.	John Wiley & Sons	27.07.2023.
5.	Elsevier – Science Direct, SCOPUS, SciVal	27.07.2023.
6.	American Chemical Society	29.08.2023.
7.	ASME Digital Library	11.07.2023.
8.	Emerald	29.08.2023.
9.	HeinOnline	11.07.2023.
10.	Oxford Journals	29.08.2023.
11.	APA – PsycArticles	11.09.2023.
12.	RSC Journals Online	31.08.2023.
13.	EBSCO – Databases, e-books, CAB Abstracts	30.08.2023.
14.	IoP Publishing	28.10.2023.
15.	Cambridge University Press	11.09.2023.
16.	Johns Hopkins University Press – MUSE	11.07.2023.
17.	American Physical Society	29.08.2023.
18.	SAGE Publishing	30.08.2023.

На годишњем нивоу и даље се бележи изузетна посећеност и коришћење веб-страница које се одржавају у оквиру одељења.

Табела 1: Број удаљених приступа КоБСОН страници по годинама и месецима

	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец	укупно
2023	23064	21590	23787	20393	20047	20368	24160	19492	19297	21368	23019	23955	260540
2022	22337	21043	22027	19273	19835	20392	20302	18893	22594	21904	17905	22410	248915
2021	26225	24449	27020	24291	22448	21642	18843	16427	19152	20914	22998	15725	260134
2020	22244	22787	24769	30464	28010	25982	29830	22592	23966	22920	23672	27321	304557

2019	23382	21965	23172	20228	20015	21065	19796	20188	19480	20972	20493	20997	251753
2018	28924	25342	26451	22328	22684	22297	20611	18571	19052	22279	21418	20566	270523
2017	31868	31156	30937	25769	25731	25861	23004	22454	23783	25496	25791	25640	317490
2016	33468	34541	38916	34415	31912	28638	25698	24601	26976	30051	29871	28780	367867
2015	34368	31831	33683	29122	32528	28903	26155	24349	27979	29106	32133	32656	362813
2014	33081	30933	30722	28911	28274	27858	29369	26772	27785	29434	30065	31218	354422
2013	34142	30664	31907	27826	26817	27276	25601	23848	27217	29092	29269	30038	343697

Број нових отворених налога за услугу удаљеног приступа КоБСОН сервисима у 2023. години је 616. Број послатих имејлова се може проценити на око 35 дневно.

Укупно су корисници КоБСОН-а у 2023. години, било да су преузели на свој рачунар било да су прочитали онлајн, користили 1.516.983 чланака или књига у пуном тексту. Расподела искоришћености садржаја по издавачима дата је у Табели 2.

Табела 2: Искоришћеност садржаја по издавачима

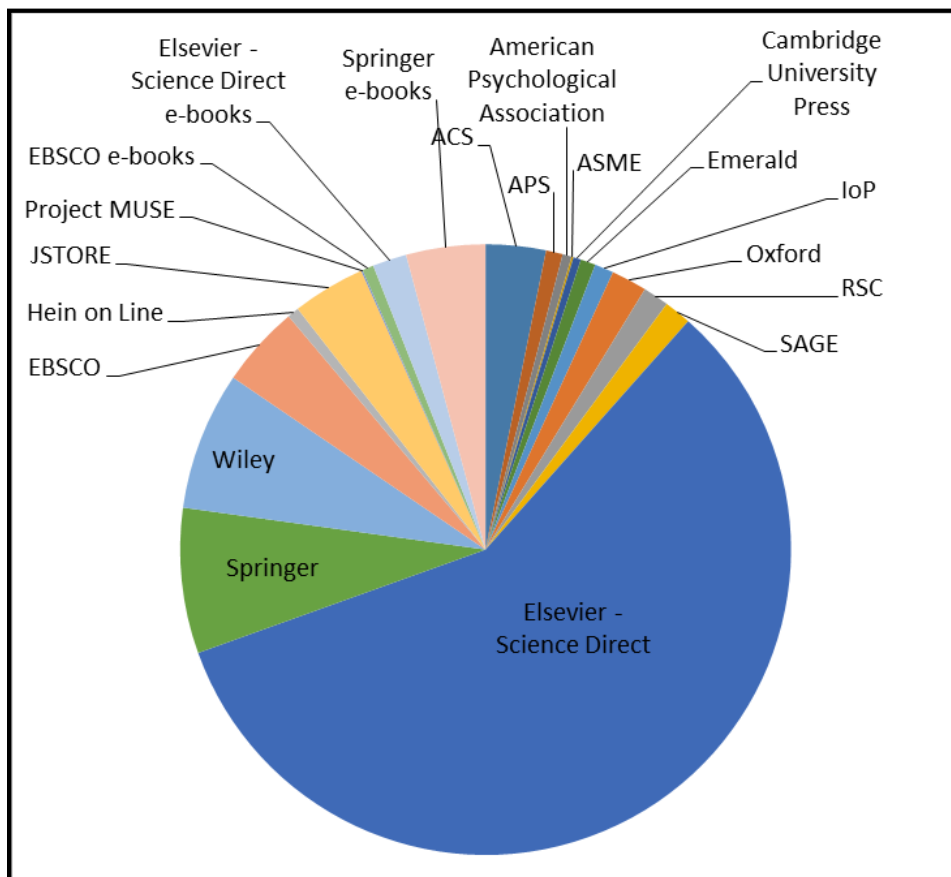
Издавач - часописи	Чланци или поглавља књига
<i>American Chemical Society</i>	68.282
<i>American Physical Society</i>	16.623
<i>American Psychological Association</i>	1.578
<i>ASME</i>	1.442
<i>Cambridge University Press</i>	8.237
<i>Emerald</i>	13.401
<i>Institute of Physics Publishing</i>	18.768
<i>Oxford University Press</i>	28.299
<i>Royal Society of Chemistry</i>	41.841
<i>SAGE</i>	26.217
<i>Elsevier – Science Direct</i>	791.255
<i>Springer</i>	146.151
<i>Wiley</i>	112.376
Агрегатор – часописи	
<i>EBSCO</i>	132.547
<i>Hein on Line</i>	14.165
<i>JSTORE</i>	26.241
<i>Project MUSE</i>	807
Издавач – књиге	
<i>EBSCO e-books</i>	19.887
<i>Elsevier - Science Direct</i>	26.498
<i>Springer</i>	19.524
<i>Wiley</i>	2.844
Укупно	1.516.983

ACS=American Chemical Society
APA=American Psychological Association

APS=American Physical Society
CUP=Cambridge University Press

IoP=IOP Science
RSC=Royal Society of Chemistry

Остале пребројиве активности:

Одржавање сервиса *Наши у WoS*

Преузимање записа о радовима аутора из Србије реферисаним у цитатној бази *Web of Science (WoS)*, уједначавање ауторских имена и креирање јединствених ауторских профила, обавештавање корисника путем имејла о присуству њиховог рада у базама *WoS* и *Наши у WoS*. Годишњи прилив радова био је око **8.369** а ауторских имена око **51.215**.

Одржавање Дигиталног репозиторијума Народне библиотеке Србије

Пријем материјала, његова провера, завођење у евиденцију, његово депоновање на сервере Народне библиотеке Србије и истовремено депоновање на сервер Математичког института САНУ, за потребе израде библиометријске анализе часописа. Овогодишњи прилив свезака је око **1.481**.

Активност	број
Број отворених налога	616
Број преузетих WoS чланака	8.369
Број разрешених ауторских имена (истовремено и број послатих обавештења)	51.215

Број послатих имејлова (службених, било ка корисницима/странкама било у оквиру сарадње на нивоу Одељења)	9.294
Број примљених свезака и дигиталних копија похрањених на серверу за Дигитални репозиторијум НБС	1.481

Б) *DOISerbia*

Овај сервис је знатно допринео угледу Народне библиотеке Србије код уредништава научних часописа који излазе у Србији. Сви часописи који су део овог система су у овој години добили значајно већи импакт фактор (објављује се јуна сваке године) и већина њих је за овај успех захвалила Народној библиотеци.

Број часописа којима се додељују *DOI* бројеви је 56 наслова. Током 2023. године депоновано је 3.046 чланака (проширени метаподаци допуњени чланцима у пуном тексту). У том систему сада постоји 54.485 чланка у пуном тексту.

Табела 3: Број приступа *DOISerbia* страници:

	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец
2023	79540	77357	57301	40925	48054	60298	66957	59027	117292	76565	84619	75884
2022	73032	66195	83551	79600	76949	70679	65471	66844	70949	83352	88425	78261
2021	73934	68427	79336	74344	68914	60801	58381	57075	71349	59905	79728	77099
2020	55091	73438	72129	73313	73733	76078	66137	54834	64873	74524	84546	84203
2019	44144	42369	51033	46153	41391	38095	37294	32932	38561	45308	49844	49436
2018	53230	37916	48752	41712	35980	34832	35455	29456	41883	44592	53215	44360
2017	52784	66618	62046	58308	56057	49547	41607	40408	44266	52253	51711	53040

Остале пребројиве активности:

Активност	број
Број додељених DOI бројева чланцима	2.640
Број додељених чланака у режиму On-line first	406
Број урађених чланака у пуном тексту	3.046

Настављено је и депоновање записа на *CrossRef*, истовремено се депонује и на *DOAJ – Directory of Open Access Journals*, а редовно се харвестују од стране *TEL*-а, *Europeane* и *EBSCO*-а. За све чланке се редовно употребом веб-сервиса ажурира њихова цитираност (*forward linking*).

В) Остале важне активности

1. У овој години додатно је унапређен КоБСОН сајт. За потребе праћења посећености сајта користи се Гуглова аналитика (енг. Google Analytics). Пошто је у јуну месецу 2023. године извршена миграција на Гугл аналитику 4 (енг. Google Analytics 4 –

GA4), у те сврхе смо и ми извршили потребне промене на нашем веб-сајту како бисмо наставили да пратимо и преузимамо статистичке податке.

2. Услед новина у JCR (Journal Citation Report) бази морали смо да извршимо адекватно прилагођавање како КоБСОН веб-сајта тако и апликације за увоз података о импакт фактору (ИФ). Новине које су се десиле су следеће: два индекса која до сада нису имала ИФ су га сада добила, испис ИФ уместо три децимале сада је само са једном и када часопис има ИФ мањи од 0.1 онда се то приказује као <0.1. Овакво исказивање ИФ условило је, ради рангирања часописа са истим ИФ, појаву новог библиометријског показатеља, JCI (Journal Citation Indikator) индикатора, који је такође преузимањем и коришћен приликом читавања података и њиховог приказивања на КоБСОН страницама.
3. Унапређена је сарадња са Министарством науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије при успостављању њиховог информационог система еНаука. Циљ је био обезбедити услове и аутоматизовати процес преузимања података у еНауку из базе Наши у WoS. То је захтевало вишемесечне преговоре са издавачем базе Web of Science – Clarivate Analytics, добијање њихове сагласности у складу са ауторским правима, дефинисање права и услова коришћења података. Додатно, наш програмер је имплементирао OAI-PMH протокол који је омогућио потпуно аутоматизовано преузимање записа из базе Наши у WoS у еНауку, у складу са формом и обимом података који је био потребан. Ради побољшања квалитета података у Одељењу је урађено обимно и опсежно ажурирање истих, првенствено у погледу уједначавања и повезивања профила аутора који су мењали презиме, као и масовно ажурирање и допуна података о ORCID идентификатору аутора.
4. Унапређен је сајт *DOI Serbia*, као и апликација за унос података и ажурирање сајта. Унапређена је опција Citations export која сада омогућава извоз података о ауторима и ако им је афилијација дужа од 255 карактера. У складу са сертификатом сајта, ажурирани су линкови за све DOI записе, најпре на нашем серверу а након тога у CrossRef бази (око 52.000 записа). При томе је дорађена и апликација која од тада аутоматски шаље записе са исправним линковима. Направљене су измене на сајту DoiSerbia ради усклађивања са новом верзијом Google analytics-а и израде статистика приступа и коришћења.
5. Унапређена је апликација за разрешавање ауторских имена у сервису Наши у WoS. У апликацији за увоз ауторских имена додата је функционалност за аутоматско повезивање нових унетих аутора са већ постојећим подацима из базе на основу ORCID-а, а такође је израђена апликација за парсирање ORCID бројева из већ преузетих WoS фајлова, ради употпуњавања ранијих података у бази Наши у WoS. У апликацији за разрешавање ауторских имена додата је могућност за упис коментара уз ауторски профил. Коментари су у виду напомена, ради што лакшег и тачнијег разрешавања аутора.
6. Обновљена је претплата на сервис за обједињену претрагу (*federated search*) свих претплаћених садржаја *Ebsco Discovery Service – EDS*, што је захтевало израду, ажурирање и читавање података о претплаћеним садржајима. Успостављање овог система представља велики комфор приликом претраге и доприноси побољшању искоришћености претплаћених сервиса.
7. Настављена је сарадња са универзитетским библиотекама свих државних универзитета и многобројним другим институцијама, на ширењу знања и искустава у области научних комуникација.
8. Настављена је сарадња са Математичким институтом САНУ на преузимању материјала из Дигиталног репозиторијума НБС, као и рад на сталном унапређењу протокола.

9. Настављена је сарадња са Центром за промоцију, што подразумева гостовање на њиховом штанду током Сајма књига, презентацију, као и састанак КоБСОН библиотекара из Србије.
10. Настављено је организовање једнодневних едукативних семинара „Електронски извори информација у науци – значај, врсте, доступност, процена вредности“ намењених стипендистима Министарства науке. Семинари су одржани путем Zoom платформе, 10. и 11. октобра.
11. Рад на ревизији библиотечко-информацине грађе и извора – на овим пословима током целе године било је ангажовано двоје колега из Одељења (годишњи извештај дат је у Прилогу I).

Г) Едукације, семинари и конференције

Сталне промене у систему научних информација, појава нових сервиса и услуга условљавају нужност сталне едукације запослених у Одељењу, праћење светских токова и покушај имплементације истих. Са тим циљем, запослени у Одељењу пратили су у 2023. години следећа предавања/радионице/конференције:

	Предавање, излагач	Датум
1.	3rd United Nations Open Science Conference, "Accelerating the Sustainable Development Goals, Democratizing the Record of Science" (више предавача)	08.02.2023.
2.	EDUCABILITY: Building the Capacity of Educators and Librarians in Information Literacy (више предавача)	22.02.2023.
3.	XL Focus on Open Science: Barcelona (више предавача)	28.03.2023.
4.	"What Librarians Should Know About Authentication" (Далибор Параћ, Panagiotis Themistocleous)	06.04.2023.
5.	SciFinder-n Discovery Platform training (Tetiana Khristova)	20.04.2023.
6.	Towards Equitable Scholarly Publishing for the SDGs and Beyond (више предавача)	02.05.2023.
7.	Researcher Profiles in Web of Science (Iryna Tykhonkova)	09.05.2023.
8.	DOAJ at 20: Open (Lars Bjørnshauge, Mikael Laakso и Nadine Buckland)	15.06.2023.
9.	Creating Community-Driven Pathways to Equitable Open Scholarly Publishing with CRAFT-OA, DIAMAS, and PALOMERA	20.06.2023.
10.	SciELO 25 Years Seminar: Artificial intelligence and associated tools and policies in editorial decision making (више предавача)	29.06.2023.
11.	Clarivate Analytics Public Webinar: All about the new Journal Citation Report (JCR) release 2023 (Stefan Voss, Varvara Sosedova)	05.07.2023.
12.	Clarivate Simply stand out вебинар: Streamlining researcher profile maintenance to showcase your institution's excellence. - Researcher API (Phil Reimann, Benjamin Gross)	23.08.2023.
13.	EIFL's General Assembly Public Event (више предавача)	18.09.2023.
14.	EIFL's General Assembly: Knowledge sharing. Consortia session (више предавача)	19.09.2023.

15.	Web of Science: Introducing the New ProQuest Dissertations & Theses Citation Index (више предавача)	27.09.2023.
16.	XLI Focus on Open Science: Hong Kong (више предавача)	27.09.2023.
17.	DOAJ at 20: Global (више предавача)	28.09.2023.
18.	Clarivate Analytics вебинар: Integration of Clarivate Solutions: Web of Science, ProQuest, Alma (више предавача)	12.10.2023.
19.	EIFL вебинар: A fair(er) pricing framework for scholarly publishing: toward greater diversity, equity, and inclusion (Johan Rooryck, Lorraine Estelle)	12.10.2023.
20.	HeinOnline: An Affordable Research Solution for EIFL Members (Roxanne Marmion)	17.10.2023.
21.	Clarivate Analytics вебинар: Funding Insights (више предавача)	31.10.2023.
22.	Springer Nature Virtual Summit 'Books Now and in the Future: Accessible, Relevant, and Innovative' (више предавача)	08.11.2023.
23.	DOAJ at 20: Trusted (Judith Barnsby, Haseeb Irfanullah, Ivan Oransky и Ixchel M. Faniel)	07.12.2023.

Осим редовне едукације докторанада – стипендиста Министарства за науку, Одељење за научне информације интензивно ради на промоцији КоБСОН програма и на тај начин подстиче боље и ефикасније претраживање и коришћење претплаћених садржаја, али и коришћење нових технологија. Са тим циљем, организована су и реализована следећа предавања/радионице:

	Предавање, излагач	Скуп	Место, држава	Датум
1.	Научне информације на КоБСОН-у – доступност и начини приступа (Катарина Перић)	За студенте последипломских студија Филолошког факултета Универзитета у Београду	Београд	13.12.
2.	DOAJ at 20: Trusted (Judith Barnsby, Haseeb Irfanullah, Ivan Oransky и Ixchel M. Faniel)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	07.12.
3.	Подршка заједнице, отворена инфраструктура и дијамантски отворени приступ (Милица Шевкушић)	За уредништва домаћих научних часописа	онлајн	16.10.
4.	Систем научних комуникација: Промене које доноси информационо друштво; ко су учесници система; како су се библиотеке	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа	онлајн	10-11.10.

	прилагодили – о конзорцијуму; детаљни преглед КоБСОН странице (Татјана Тимотијевић)			
5.	Практично претраживање литературе у складу са потребама докторанада: Претрага часописа по наслову; базе према дисциплинама; агрегатори; коришћење алерта; обједињена претрага – Google Scholar, EBSCO Discovery Service (Катарина Перих)	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа	онлајн	10-11.10.
6.	Књиге и тезе: Штампане публикације (Виртуелна библиотека Србије, Европска библиотека, Google Book); међубиблиотечка позајмица, EBSCO е-књиге, електронске тезе; услови коришћења теза у папирном облику, дигитални репозиторијуми, отворени онлајн курсеви и отворено образовање (Дејана Каваја Станишић)	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа	онлајн	10-11.10.
7.	Вредновање научног рада: Библиометријски индикатори (Impact factor и H-index); алтметријски индикатори; ResearchGate – друштвена мрежа за истраживаче; категоризација домаћих и иностраних часописа; цитатни индекси Thomson ISI; Journal Citation Reports онлајн; предаторски часописи; киднаповани часописи; EndNote – референс менаџер за аутоматско прављење библиографије; други цитатни индекси (Scopus, Google Scholar); Српски цитатни индекс (Драгана Столић, Дејана Каваја Станишић)	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа	онлајн	10-11.10.
8.	Отворени приступ и ауторска права: Покрет за отворени	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН	онлајн	10-11.10.

	приступ информацијама – Open Access (OA), основни принципи, Green i Gold Road; дигитални репозиторијуми (институционални и тематски) у отвореном приступу; портали DOAJ, DOAR, ROAR; ауторска права и њихова заштита у доба интернета, Creative Commons; некомерцијални цитатни менаџери – Zotero и Mendeley (Драгана Столић)	сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа		
9.	Етика у науци: Етички принципи и кодекси; кршење етичких принципа и злоупотребе; борба против неетичког понашања; отворена наука и научни интегритет (Милица Шевкушић)	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа	онлајн	10-11.10.
10.	Начини приступа КоБСОН-у: Приступ из академских библиотека; удаљени приступ, шта се сме а шта не; како доћи до КоБСОН сајта (Татјана Тимотијевић)	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа	онлајн	10-11.10.
11.	DOAJ at 20: Global (Saurabh Khanna, Josie Caplehorne, Gimena del Rio Riande, Ikhwan Arief, Susan Murray, Abel L. Packer, Gu Liping и Vrushali Dandawate)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	28.09.
12.	Онлајн Clarivate Analytics вебинар: Introducing the New ProQuest Dissertations & Theses Citation Index in the Web of Science (April Ellsey и Andy Neale)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	27.09.
13.	КоБSON Serbia (Татјана Тимотијевић, Борис Ђенадић)	EIFL General Assembly (GA)	Виљнус, Литванија	18-20.09.
14.	Royal Irish Academy вебинар: Discovering journal publishing platforms	За уредништва научних часописа	онлајн	10.07.

15.	Clarivate Analytics Public Webinar: All about the new Journal Citation Report (JCR) release 2023 (Stefan Voss, Varvara Sosedova)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	05.07.
16.	CRAFT-OA, DIAMAS и PALOMERA: Creating Community-Driven Pathways to Equitable Open Scholarly Publishing	За уредништва научних часописа	онлајн	20.06.
17.	DOAJ at 20: Open (Lars Bjørnshauge, Mikael Laakso и Nadine Buckland)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	15.06.
18.	<p>Серија вебинара EIFL и ASSAf: Tips on Scholarly Journal Editorial Processes (више предавача)</p> <ul style="list-style-type: none"> • The Editorial Process (Betty Mubangizi) • Understanding Peer Review Terminology and Expectations (Jennifer Fitchett) • Quality Control (Christopher Isike) • Engaging with Authors (Kristy Langerman) • Open Access and Digital Publishing (Pierre de Villiers) 	За уредништва научних часописа	онлајн	30.05.
19.	Онлајн Clarivate Analytics вебинар: Researcher Profiles in Web of Science, (Varvara Sosedova и Stefan Voss)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	09.05.
20.	SciFinder-n Discovery Platform training, (Tetiana Khristova)	За истраживаче Хемијског факултета	Београд	20.04.
21.	Анкета о институционалном издаваштву у отвореном приступу (Милица Шевкушић)	За уредништва научних часописа	онлајн	07.04.

2.3 Агенције за издаваче

2.3.1. Национална ISBN агенција и Служба ЦИП-а

1. Отворена су нова досијеа и комплетирана документација за **725** новоукључених издавача. Подаци о њима унети су у базу података.
2. Новоукљученим издавачима и онима који су већ у систему додељено је **13.935** ISBN ознака.
3. Као и до сада, издавачима су на захтев достављени EAN-бар кодови лично или електронском поштом.
4. Издавачима се свакодневно достављају информације о начину доделе и примени ISBN-а, значају каталогизације на извору и врстама и начину пружања услуга Службе ЦИП-а.
5. Шаљу се годишњи извештаји Међународној ISBN агенцији.
6. Остварује се наплата ISBN услуга и услуга Службе ЦИП-а према усвојеном ценовнику. Израђено је **9.908** фактура.
7. Настављена је конверзија картотеке досијеа издавача у електронски облик приликом чега се врши и ажурирање података о издавачима. Ажурирано је и унето у електронску базу **1.686** досијеа.
8. Служба ЦИП-а месечно прими, провери, обради, селектује и додели каталогизаторима на библиографску обраду апроксимативно **1.000–1.200** монографских публикација непосредно пред штампу. Ова служба исту процедуру обавља и за материјале које библиографски обрађују Одељење серијских публикација и Одељење посебних фондова.

Организацију *Регионалног састанка ISBN агенција балканских земаља* у НБС у јуну 2023. године учесници састанка и Међународна ISBN агенција су врло високо оценили чиме је овај састанак додатно допринео афирмацији и Националне ISBN агенције Србије и НБС на међународном плану.

2.3.2 ISAN – Међународни стандардни број за аудиовизуелну грађу

Укључено нових корисника	5
Регистровано ISAN-а	18
Регистровано V-ISAN- а	1

Остали послови ISAN агенције – комуникација са корисницима ISAN система и издавачима А/В дела у земљи. Обрада апликација за регистрацију и обележавање свих типова аудиовизуелних дела универзалним идентификатором ISAN бројем, као и његовим верзијама. Континуирано активно праћење новина у вези са развојем ISAN стандарда у свету.

2.3.3. ISMN – Међународни стандардни број за штампане музикалије

Укључено нових издавача	27
Додељени бројеви	122

2.3.4 ISSN агенција

ISSN

Година	Додељено ISSN бројева	Прослеђено у ISSN регистар-категорија Register	Прослеђено у ISSN регистар-категорија Work	Редиговано у ISSN регистру
2023 план	300	300–350	150	150–200

CIP i Bar kod

Година	CIP	Бар код
2023 план	300	–
2023 остварено	199	7

3. НБС – ЦЕНТРАЛНА НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА

3.1 Евидентирање старе и ретке библиотечке грађе и Регистар културних добара

Поред редовне провере записа и праћења рада и уноса у Регистар културних добара, издавања потврда о упису књига у Регистар, пружана је стручна помоћ колегама из Градске библиотеке у Новом Саду, Библиотеке града Београда, Народне библиотеке „Вук Караџић“ из Крагујевца, Градске библиотеке Вршац, Народне библиотеке Смедерево, библиотеке из Аранђеловца и Књажевца.

3.1.1 Заштита старе и ретке библиотечке грађе

Према Закону о старој и реткој библиотечној грађи, конзерваторска лабораторија Народне библиотеке Србије, уз Библиотеку Матице српске, једина врши конзервацију културних добара на пергаменту и папиру. Због тога она упоредо конзервира стару и ретку библиотечку грађу из фондова НБС и из других установа културе, махом библиотека и музеја. Такође, конзерватори и рестауратори НБС активно штите пергаментну и папирну баштину Манастира Хиландара.

3.1.2 Конзервација, рестаурација и препевез

Одељење за заштиту, конзервацију и рестаурацију у 2023. години радило је на заштити писаних споменика културе на папиру и пергаменту. Конзервирана је грађа која припада фондовима Народне библиотеке Србије, али и грађа из фондова других установа (библиотека и музеја) у Републици Србији које чувају стару и ретку библиотечку грађу. У овом периоду конзервирана је следећа оштећена књижна и некњижна грађа:

- **10.481 лист** књижне грађе на папиру (стара штампана књига, стара периодика, рукописна књига на папиру и пергаменту)
- **248 јединица** некњижне грађе на папиру (плакати, планови, графике, цртежи, фотографије, мапе, повеље...)
- **72 повеза** (полуплатнени, кожни, полукожни, брош, византијски...)
- **40 заштитних фасцикли и кутија** (бескиселинских)

Књижна грађа

НБС (посебни фондови, легати, стара и ретка књига, основни фонд, рукописна књига, периодика)	2.110 л (1.290 л старе штампане књиге, 820 л легата Љубомира Мицића)
Народна библиотека Његош Књажевац (стара и ретка књига)	2.917 л
Музеј савремене уметности (ретке књиге)	793 л
Матична библиотека Ваљево (стара и ретка књига)	1.945 л
Манастир Хиландар (рукописна грађа)	1.506 л
Музеј примењене уметности (стара и ретка књига)	160 л
Музеј Српске православне цркве (рукописна књига)	118 л
Народни музеј Ужице (стара штампана и рукописна књига)	932 л

Некњижна грађа

НБС (плакати, графике, мапе)	20 плаката, 123 листа рукописних архивалија, 25 илустрација (Цуца Сокић, Боса Кићевац), 3 фотографије
МСУ (збирка графика и цртежа)	Стерилизација збирке (у просторијама МСУ)
Музеј 21.октобар Крагујевац	45 л рукописних архивалија
Народни музеј Шумадије	21 документ
Народна библиотека Кикинда	14 докумената
Ликовна збирка НБС	Припрема за изложбу, паковање, транспорт

Повез

Књиге НБС (легати, стара и ретка књига, рачуноводствене)	27 (кожни, тврди, брош)
Народни музеј Ужице	3 кожна
Матична библиотека Ваљево	16 (кожни, тврди, брош)
Музеј примењене уметности	1 кожни
Манастир Хиландар	7 византијских
МСПЦ	1 кожни
Народна библиотека Његош Књажевац	17 кожних

Преглед фондова

У 2023. години стручни тим Одељења за заштиту, конзервацију и рестаурацију извршио је више прегледа фондова књижне и некњижне грађе: Манастир Студеница (преглед старе штампане и рукописне књиге), Војна академија (стара и ретка књига библиотеке), Библиотека Уставног суда (преглед фонда), Библиотека Филолошког факултета (преглед услова чувања грађе), Народна библиотека Баточина (преглед старе књиге цркве у Брзану), Библиотека Обреновац (преглед услова чувања грађе), Галерија САНУ (паковање и транспорт ликовне збирке за изложбу), Народни музеј Шумадије (преглед некњижне грађе), Генерални секретаријат Председништва Републике Србије (преглед некњижне грађе),

Народна библиотека Књажевац (учешће на стручном скупу у вези заштите старе грађе), Архив САНУ (надзор над конзерваторском лабораторијом), Архив СПЦ (надзор над конзерваторском лабораторијом), Универзитетска библиотека (надзор над конзерваторском лабораторијом), Музеј Николе Тесле (надзор над конзерваторском лабораторијом), Народни музеј у Београду (надзор над Мирослављевим јеванђељем), Музеј савремене уметности (рад на стерилизацији збирке графика и скулптура). Предложене су мере техничке заштите прегледане старе и ретке библиотечке грађе, извршена су и микробиолошка тестирања присуства активних микроорганизама на површини папира у циљу утврђивања степена биолошке детериорације.

Обука студената ФПУ

Студенти Факултета примењених уметности (одсек конзервација) имали су стручну праксу (теоријска и практична обука) у конзерваторској лабораторији Народне библиотеке Србије, у оквиру пролећног и јесењег семестра 2023. године.

Остале активности

Конзерватори су учествовали у активностима чишћења, паковања, припремања и транспорта ликовне збирке НБС за потребе излагања у Галерији САНУ.

Стерилизација збирке графика и цртежа Музеја савремене уметности извршена је у депоима Музеја, чиме је конзерваторска служба наставила да обавља послове стерилизације на терену, помоћу система аноксије.

Одељење је током 2023. године посетило више основних и средњих школа из Београда и унутрашњости. Забележене су посете колега библиотекара из Москве, посете представника разних институција из земље, као и више страних дипломата и амбасадора. Средња стручна школа Техноарт упутила је два ђака у лабораторију НБС током пролећа, ради обављања стручне праксе у области заштите.

3.2 Истраживање и развој библиотечко-информационог система

3.2.1 Матичне функције у библиотечкој делатности

Стручни скуп

У првој половини године обележен је јубилеј поводом седамдесет година од оснивања Библиотечког центра Народне Републике Србије, који је био претеча Матичног одељења. Тим поводом је организован стручни скуп *Библиовезе – значење и трајање матичности: заједнички темељи у региону*. Скуп је био регионалног карактера, а на њему су учествовали представници свих република насталих на простору бивше Југославије, а присуствовало је преко 150 библиотекара из целе Србије. Радови саопштени на скупу биће објављени у зборнику.

Кадрови

Након дугогодишњих покушаја и захтева да се повећа број извршилаца у Одељењу, ангажован је један извршилац на одређено време почевши од 1. јуна 2023. године, приправник Душица Галић.

Централни регистар библиотека

Централни регистар за Републику Србију

У Централни регистар библиотека на територији Републике Србије, који води Народна библиотека Србије, на дан 31. 12. 2023. године било је уписано укупно 2.397 библиотека и библиотечких јединица: Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске, 7 универзитетских библиотека, 166 јавних, 28 месних, 28 библиотека са општим фондом у предузећима, 464 библиотеке у средњим школама, 1.215 библиотека у основним школама, 219 високошколских и 268 специјалних библиотека.

Регистар за Централну Србију и Војводину

У Централни регистар библиотека на територији Централне Србије и АП Војводине који се сваке године допуњује уписима нових библиотека (без региона Косова и Метохије), на дан 31. 12. 2023. године било је уписано укупно 2.230 библиотека и библиотечких јединица: Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске, 6 универзитетских библиотека, 153 јавне, 28 месних, 26 библиотека са општим фондом у предузећима, 425 библиотека у средњим школама, 1.116 библиотека у основним школама, 208 високошколских и 266 специјалних библиотека.

Регистар за Косово и Метохију

Регистар библиотека за територију Косова и Метохије из објективних разлога није у потпуности ажуриран од 1999. године. То значи да су у Регистру остале уписане и библиотеке које више нису активне (највећи број ових библиотека су по типу школске), или су активне, али је дошло до промене седишта правног лица па библиотеке сада раде на територији Северног Косова или Централне Србије. У Регистру је евидентирана промена седишта као упис измена, што значи да су библиотеке и даље остале категорисане према првобитном територијалном упису. Ради се о насељима у којима више нема становника српске националности.

У претходном периоду ажуриран је само Регистар високошколских библиотека са територије Косова и Метохије, тако што је надлежна матична библиотека НУБ „Иво Андрић“ из Приштине, након прикупљене комплетне документације, довршила започети процес ажурирања Регистра високошколских библиотека за КиМ, а у Народној библиотеци Србије довршен је процес ажурирања Централног регистра библиотека Србије, у делу који се односи на високошколске библиотеке са територије КиМ.

Стање у Централном регистру библиотека са територије КиМ на дан 31. 12. 2023. године: укупно 167 библиотека – 1 универзитетска библиотека (сада има званично привремено седиште у Београду), 13 јавних (од тога 8 је активно укључено у националну мрежу библиотека Србије, од чега 3 имају привремено седиште на територији Северног Косова), 2 библиотеке са општим фондом у предузећима, 39 библиотека у средњим школама, 99 библиотека у основним школама (овај део Регистра који се односи на школске библиотеке није у потпуности ажуриран, укупно 43 школске библиотеке су сада активне у БИС-у Србије), 11 високошколских (у ЦР је довршена пререгистрација некадашњих семинарских библиотека Филозофског и Филолошког факултета у Приштини, који су сада спојени у

један Филозофски факултет у Косовској Митровици) и 2 специјалне библиотеке (обе активне).

На плану комплетирања документације јавних библиотека за Централни регистар редовно је ажурирана табела са подацима о мандатима директора јавних библиотека и новим статутима, по датумима доношења и добијања сагласности. Редовно је ажуриран и адресар јавних библиотека у Србији.

Скенирање Централног регистра

Након што је повећан број запослених у Одељењу ангажовањем једног запосленог по уговору од 1. јуна 2023. године створили су се услови да се приступи скенирању Централног регистра библиотека. У складу са израђеним планом, одлучено је да се у првој фази скенира део Регистра који се односи на школске библиотеке. У извештајном периоду завршено је скенирање документације за све школске библиотеке са територије Војводине, а што се Централне Србије тиче, скенирана је документација за школске библиотеке из Мачванског, Колубарског, Подунавског, Браничевског и Шумадијског округа. Скенирана је документација за 785 библиотека (1.167 докумената).

Стручно усавршавање библиотечко-информационих стручњака

Стручни испит

На плану стручног усавршавања запослених у библиотечко-информационој делатности у извештајном периоду, а на основу *Закона о библиотечко-информационој делатности и Правилника о Програму стручних испита у библиотечко-информационој делатности, начину њиховог полагања и висини накнаде за рад чланова Комисије за полагање стручних испита*, реализовани су инструктивни и консултативни семинари и стручни испит у мајском и новембарском испитном року.

Редовно је реализована комуникација са потенцијалним кандидатима за полагање стручног испита и текуће обавештавање кандидата и радника у матичним службама матичних библиотека. Рађено је уношење података о положеним стручним испитима, обрада стручних радова из претходних рокова, пружање помоћи при избору тема за писани рад кандидатима за полагање стручног испита, издавање потврда о положеном стручном испиту, као и припремање и слање дописа у вези са стручним испитом.

Пописани су ретраоактивно сви стручни радови урађени за стручни испит у периоду од 2000. до 2022. године (укупно 1.011 радова).

У мајском испитном року инструктивни семинар је одржан од 25. до 28. априла, а консултативни семинар од 15. до 18. маја уживо и уз могућност да се семинари прате и у онлајн формату преко апликације Zoom. Први део стручног испита у мајском року реализован је у периоду од 22. до 24. маја 2022. године, а други део у периоду од 29. до 31. маја 2023. године. Испит је полагало 46 кандидата.

У новембарском испитном року инструктивни семинар је одржан од 24. до 27. октобра, а консултативни семинар од 14. до 17. новембра уживо и уз могућност да се семинари прате и у онлајн формату преко апликације Zoom. Први део испита у новембарском року је одржан у периоду од 22. до 24. новембра, а други део од 29. новембра до 1. децембра 2023.

године. Испит је полагао 40 кандидата.

У два испитна рока испит је полагао укупно 86 кандидата.

Након испита урађени су записници које је усвојила Комисија за полагање стручних испита, достављена су уверења о положеном стручном испиту и урађен је одговарајући извештај са статистиком о стручном испиту.

Стално стручно усавршавање

На плану сталног стручног усавршавања запослених у библиотечно-информационој делатности у извештајном периоду је, на основу *Закона о библиотечно-информационој делатности*, *Правилника о сталном стручном усавршавању у библиотечно-информационој делатности* и докумената израђених 2014. године, настављено са акредитацијом и организовањем програма сталног стручног усавршавања. Дистрибуирани су резултати Конкурса за акредитацију програма сталног стручног усавршавања у библиотечно-информационој делатности за 2023. годину (записник са састанка Комисије, обавештења о акредитацији и сл.). Укупан број акредитованих програма за 2023. годину је петнаест (15).

Стално стручно усавршавање у Народној библиотеци Србије

У Народној библиотеци Србије реализована су три акредитована програма сталног стручног усавршавања која је похађало 58 полазника, и то:

1. *Садржаји културе, нематеријална културна добра и улога библиотеке у функцији културног туризма* аутора и реализатора Мирка Марковића (11 полазника);
2. *Иновативност у библиотекама – од Storytelling-a до Storydoing-a – дигитални маркетинг за библиотеке, заговарање нових пракси* ауторке и реализаторке Бебе Станковић (14 полазника);
3. *Новинска писменост и медијско читање* аутора и реализатора Бојана Кундачине, Исидоре Ињац и Јасне Бркић (33 полазника).

Програми сталног стручног усавршавања НБС одржани у библиотекама у Србији

У библиотекама у Србији реализована су два програма сталног стручног усавршавања (акредитована од стране НБС) у 22 библиотеке (похађало их је укупно 671 полазник), и то:

- *Иновативност у библиотекама – од Storytelling-a до Storydoing-a – дигитални маркетинг за библиотеке, заговарање нових пракси* ауторке и реализаторке Бебе Станковић. Програм је одржан у Библиотеци „Вук Караџић“ Ковин (17 полазника), Библиотеци „Бранко Радичевић“, Житиште (23 полазника), Библиотеци града Београда (14 полазника), Градској библиотеци „Карло Бијелицки“ у Сомбору (31 полазник), Народној библиотеци Смедерево (30 полазника), Библиотеци „Вук Караџић“ у Алексинцу (18 полазника), Установи Јавној библиотеци „Бора Станковић“ у Врању (40 полазника), Народној библиотеци Пирот (26 полазника), Матичној библиотеци „Светозар Марковић“ у Зајечару (41 полазник), Народној библиотеци „Стеван Сремац“ у Нишу (53 полазника), Градској библиотеци у Суботици (32 полазника), Народној библиотеци „Вук Караџић“ у Крагујевцу (42 полазника), и у Библиотеци шабачкој (7 полазника). Овај програм је похађало укупно 374 полазника.

- *Библиотечка статистика и њено вођење у складу са националном законском регулативом и међународним ISO стандардима за библиотечку статистику – База „Мрежа библиотека Србије“ (МБС): извештавање на националном нивоу* ауторки и реализаторки Марине Митрић и Наташе Антонијевић. Програм је одржан у Библиотеци шабачкој (12 полазника), Народној библиотеци Смедерево (27 полазника), Народној библиотеци „Радоје Домановић“ у Лесковцу (26 полазника), Градској библиотеци у Новом Саду (50 полазника), Народној библиотеци Бор (37 полазника), Библиотеци града Београда (18 полазника), Матичној библиотеци „Љубомир Ненадовић“ у Ваљеву (30 полазника), Народној библиотеци „Стефан Првовенчани“ у Краљеву (54 полазника) и у Народној библиотеци Ужице (43 полазника). Овај програм је похађало укупно 297 полазника.

Остали програми сталног стручног усавршавања (НБС)

Од осталих програма сталног стручног усавршавања, из *Каталога образовне пунуде НБС* одржан је програм *Набавка библиотечке грађе и извора* у две библиотеке, и то у Народној библиотеци „Стефан Првовенчани“ у Краљеву (37 полазника) и Библиотеци шабачкој (12 полазника).

Програме Народне библиотеке Србије у библиотекама у Србији и у Народној библиотеци Србије похађала су укупно 734 полазника, што је двоструко више него у 2022. години. Поред тога, у Народној библиотеци Србије организовано је и предавање др Софије Кларин Задравец на тему *Изазови изградње дигиталне књижнице – колико је времена потребно за промјену парадигме?*

На плану сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности рађене су организационе припреме за реализацију акредитованих програма сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности за 2024. годину: расписан је конкурс и прикупљено је и обрађено 20 пријава (3 из НБС) за акредитацију програма сталног стручног усавршавања за 2024. годину и организован је рад Комисије за акредитацију програма сталног стручног усавршавања. Комисија је донела предлог за акредитацију 19 програма сталног стручног усавршавања (3 из НБС). Управник Народне библиотеке Србије прихватио је предлог и донео *Одлуку о акредитацији програма сталног стручног усавршавања за 2024. годину* на основу које су учесници Конкурса званично обавештени о резултатима.

Надзор над стручним радом библиотека

У извештајном периоду радници Одељења су, сагласно *Програму рада Народне библиотеке Србије за 2023. годину*, извршили надзор над стручним радом 8 матичних јавних библиотека, и то:

- надзор над стручним радом Библиотеке шабачке;
- надзор над стручним радом Народне библиотеке Крушевац;
- надзор над стручним радом Народне библиотеке „Стеван Сремац“ у Нишу;
- надзор над стручним радом Народне библиотеке „Радислав Никчевић“ у Јагодини;
- надзор над стручним радом Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку;
- надзор над стручним радом Народне библиотеке Смедерево;
- надзор над стручним радом Матичне библиотеке „Љубомир Ненадовић“ у Ваљеву и
- надзор над стручним радом Народне библиотеке Ужице.

Праћење стања и проучавање потреба и услова рада у библиотекама / Предлагање мера за унапређивање рада и развој библиотека

База Мрежа библиотека Србије (МБС)

Од 2020. године статистички извештаји о пословању библиотека у Србији се прикупљају у новој апликацији за МБС базу, а за прикупљање података примењује се стандард ISO 2789. На плану прикупљања података о пословању библиотека за 2022. годину у бази *Мрежа библиотека Србије* прикупљено је 2040 статистичких извештаја.

Према споразуму потписаном са Републичким заводом за статистику, овој установи су достављени подаци о пословању библиотека за 2022. годину за потребе објављивања у *Статистичком годишњаку* (подаци о колекцијама, коришћењу и запосленима у свим типовима библиотека су систематизовани према окрузима, статистичким регионима и збирно за Републику Србију).

Сагласности на именовање директора

У извештајном периоду радници Одељења су израдили осам сагласности за именовање директора матичних библиотека, и то за именовање директора:

- Библиотеке града Београда;
- Народне библиотеке „Радислав Никчевић“ у Јагодини;
- Градске библиотеке „Карло Бијелички“ у Сомбору;
- Градске библиотеке „Вук Караџић“ у Косовској Митровици;
- Народне библиотеке „Радоје Домановић“ у Лесковцу;
- Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крагујевцу;
- Градске библиотеке „Жарко Зрењанин“ у Зрењанину и
- Народне и универзитетске библиотеке „Иво Андрић“ у Приштини.

Прикупљање документације

У извештајном периоду настављено је са прикупљањем извештаја о раду јавних библиотека за 2020, 2021. и 2022. годину и програма рада за 2021, 2022. и 2023. годину, као и извештаја о раду матичних служби и записника о надзору над стручним радом библиотека. Прикупљено је укупно 926 докумената у штампаном и пдф формату.

Документа израђена у циљу праћења стања у библиотекама и предлагања мера за унапређење делатности

У циљу праћења стања и проучавања потреба и услова рада у библиотекама и предлагања мера за унапређење делатности у извештајном периоду израђена су следећа документа:

1. *Остваривање матичних функција матичних јавних библиотека у Централној Србији у 2022. години;*
2. *Преглед средстава из буџета оснивача за куповину књига и периодике у матичним јавним библиотекама за период 2011–2023. година;*
3. *Предлог набавке књига и периодике у јавним библиотекама Републике Србије за 2024. годину са потребним износом средстава.*

Препоруке за финансијску подршку пројектима:

У извештајном периоду радници Одељења урадили су 22 препоруке за финансијску подршку пројектима за конкурс Министарства културе.

Пружање стручне помоћи и инструкторски рад за запослене у библиотекама

У извештајном периоду пружено је преко 1.500 стручних помоћи. Стручне помоћи пружане су телефоном, мејлом или путем индивидуалних консултација. Помоћи су пружане на теме везане за вршење свих матичних функција, а најчешће на следеће: припремање и комплетирање документације за Регистар библиотека, стално стручно усавршавање, стручни испит, стручна звања, примена националних стандарда, коришћење фондова, инвентарисање књига, израда пројеката, организација промоција и скупова, попуњавање анкета за МБС базу, попуњавање упитника за најчитанију књигу, откуп књига МКИ, отварање и рад огранака, процене вредности књиге, ревизија фондова.

Стручни радови, скупови, семинари, промоције, стручна тела, стручна предавања

У извештајном периоду радници Одељења су објавили пет стручних радова, учествовали у раду 14 стручних скупова, семинара и промоција, и 15 стручних тела, као и на три промоције стручне литературе. Поред тога су одржана и три предавања по позиву: по једно докторандима Филолошког факултета у Београду, студентима мастер студија Филолошког факултета у Београду и једно у Народној библиотеци „Симеон Пишчевић“ у Шиду поводом Дана библиотеке.

Стручни радови:

1. Специјалне библиотеке и библиотеке научноистраживачких института и установа у Републици Србији 2019–2022 / Бојана Вукотић // Читалиште. – Год. 22, бр. 42 (2023), стр. 3–14.
2. Водич кроз домаћу стручну периодику: новембар 2022 – мај 2023 / Ивана Тодоровић. - У: Читалиште. - ISSN 2217-5555. - Год. 22, бр. 42 (мај 2023), стр. 85–89;
3. Водич кроз домаћу стручну периодику: мај – новембар 2023 / Ивана Тодоровић. - У: Читалиште. - ISSN 2217-5555. - Год. 22, бр. 43 (новембар 2023), стр. 98–103;
4. Леонтије Нинковић – спона Херцеговине и Косова / Добрила Бегенишић. У: [Манастири и библиотеке чувари културне баштине : зборник радова са стручног скупа одржаног 10. и 11. маја 2022. године у манастиру Велика Ремета](#), стр. 55–67;
5. Одељења за децу и младе матичних јавних библиотека у централној Србији / Добрила Бегенишић. У: [Деца и млади - библиотеке за нове генерације: зборник радова \(Стручно-научни скуп Библионет, Сомбор, 2023\)](#), стр. 19–29.

Стручни скупови:

1. *Библиотеке и идентитет 4* (Градска библиотека Панчево и Филолошки факултет у Београду) – Ивана Тодоровић са радом [Допринос Ане Церанић развоју библиотекарства: простори и опремање библиотека у Србији](#);
2. *Библиотеке и манастири чувари културне баштине* (Манастир Велика Ремета) – Добрила Бегенишић са радом *Издавачка продукција цркве у периоду 2020–2022*;

3. *Библиовезе. Значење и трајање матичности у библиотекарству: заједнички темељи у региону* (Народна библиотека Србије) – Бојана Вукотић и Ивана Тодоровић са радом на тему *Оснивање и рад Библиотечког центра Народне библиотеке Србије* и Добрила Бегенишић са радом *Матичне функције у библиотечком законодавству у Србији од конституисања до данас: са посебним освртом на надлежност Народне библиотеке Србије у њиховој реализацији*;
4. *Креативна Европа – припрема пројеката* (Кањижа) – Весна Јовановић Трифуновић);
5. IFLA World Library and Information Congress (WLIC) 2023. године у Роттердаму – Ивана Тодоровић;
6. Библионет 2023 – Добрила Бегенишић са радом на тему *Одељења за децу и младе матичних јавних библиотека у централној Србији*;
7. Жички сабор библиотекара 2023 – Добрила Бегенишић у својству члана Програмског одбора;
8. *Од заједничког каталошког правилника до Изјаве о међународним каталошким начелима и даље* – Добрила Бегенишић у својству члана Програмског одбора;
9. CPDWL Virtual Open House (у организацији Сталног одбора Ифлине Секције за континуирани професионални развој и учење на радном месту) – Ивана Тодоровић у својству члана Секције;
10. *Значење и трајање матичности у библиотекарству: заједнички темељи у региону* – Добрила Бегенишић, Ивана Тодоровић и Бојана Вукотић у својству члана Програмског одбора и Весна Јовановић Трифуновић у својству члана Организационог одбора;
11. Учешће у раду округлог стола на тему *Формирање специјалних библиотека и њихов значај у научно-истраживачком процесу* (Даљ, 10. новембар 2023.) – Добрила Бегенишић;
12. Учешће на промоцији зборника *Сарадња библиотека са другим субјектима културе науке и образовања Народне библиотеке Стефан Првовенчани Краљево* – Добрила Бегенишић;
13. Учешће на промоцији књиге *Приручник за покретање лабораторија у галеријама, библиотекама, архивима и музејима* – Добрила Бегенишић;
14. Учешће на промоцији дигиталне збирке *Аматерско позориште Пријеполје – вечерња сцена 1980-2023* као дела завичајне збирке Библиотеке „Вук Караџић“ у Пријеполју – Добрила Бегенишић.

Рад у стручним телима:

1. Учешће у раду Комисије за попис основних средстава – Душица Галић;
2. Учешће у раду редакције едиције Савремена библиотека – Добрила Бегенишић у својству уредника едиције;
3. Учешће у раду Библиотекарског друштва Србије – сви запослени;
4. Учешће у раду Редакције часописа *Библиотекар* – Бојана Вукотић;
5. Учешће у раду Подружнице Народне библиотеке Србије – сви запослени;
6. Учешће у раду Секције за матичне библиотеке – сви запослени;
7. Учешће у раду Комисије за стручне испите у библиотечно-информационој делатности – Добрила Бегенишић у својству председника Комисије, Весна Јовановић Трифуновић у својству секретара, Бојана Вукотић у својству заменика сталног члана;
8. Учешће у раду Републичке комисије за доделу виших стручних звања – Бојана Вукотић у својству секретара;

9. Учешће у раду управног одбора АБДОС-а – Добрила Бегенишић;
10. Учешће у раду Комисије за ревизију фондова Народне библиотеке Србије – Добрила Бегенишић и Бојана Вукотић;
11. Учешће у раду редакције стручног часописа *Mons Aureus* – Добрила Бегенишић;
12. Учешће у раду Ифлине Секције за континуирани професионални развој и учење на радном месту – Continuing Professional Development & Workplace Learning Section – Ивана Тодоровић;
13. Учешће у раду Комисије Министарства културе за одабир пројеката из библиотечко-информационе делатности – Добрила Бегенишић;
14. Учешће у радној групи за редакцију веб-странице НБС – Весна Јовановић Трифуновић;
15. Учешће у раду две скупштине Заједнице матичних библиотека Србије (са презентацијама на тему *Матичне функције у библиотечко-информационој делатности: остваривање, документовање, извештавање и Дигиталне збирке библиотека у Србији – координација активности, стање и перспективе*) – Добрила Бегенишић;

Предавања по позиву:

1. Докторандима Филолошког факултета на Филолошком факултету у Београду на тему „Библиотеке и научни рад“ – Добрила Бегенишић;
2. У Народној библиотеци „Симеон Пишчевић“ у Шиду на тему „Улога библиотеке у локалној заједници“ – Добрила Бегенишић;
3. Студентима мастер студија Филолошког факултета у Београду на тему „Научно-истраживачки рад“ – Добрила Бегенишић.

Најчитанија књига у 2022. години

На плану активности на утврђивању најчитаније књиге у 2022. години у јавним библиотекама у Србији прикупљено је и обрађено 138 анкетних упитника којима је предложено 338 наслова. Подаци су унети у табелу предлога и формирана је листа 10 најчитанијих књига у јавним библиотекама у Србији у 2022. години.

3.3. Виртуелна библиотека Србије

3.3.1 Рад са библиотекама чланицама система ВБС

Годину 2023. посебно су обележиле следеће активности:

1. У 2023. години, инсталирана је нова програмска опрема COBISS4. COBISS Cat/COBISS Lib представљају нову генерацију програмске опреме COBISS4. То су две веб апликације које имају исте функционалности као и COBISS3, али са новим корисничким интерфејсом. Интернет апликација COBISS Cat укључује функционалности сегмента Каталогизација, а COBISS Lib укључује функционалности сегмената Фонд, Позајмица, Набавка, Серијске публикације, Електронски извори, Међубиблиотечка позајмица и Исписи.

Сада имамо могућност да паралелно радимо и у COBISS3 и у COBISS4, а то истовремено представља и прелазак са једне на другу програмску опрему. Паралелно ће се радити у оба

сегмента све док се не пребаце све функционалности са COBISS3 на COBISS4 и док се не обезбеди адекватна програмска опрема за рад у новом окружењу.

2. У току 2023. године, у Систем узајамне каталогизације COBISS.SR укључено је 7 нових библиотека, а 5 је тренутно у поступку прикључења систему. Значајно је напоменути укључење Библиотеке Друштва Матице српске – Друштва чланова из Црне Горе, прве библиотеке која улази у COBISS.SR а налази се ван граница територије Републике Србије.

У току 2023. године у COBISS.SR систем су укључене следеће библиотеке:

1. Факултет за дипломатију и безбедност, Београд / Библиотека
2. Електронски факултет, Ниш / Библиотека
3. Грађевинско-архитектонски факултет, Ниш / Библиотека
4. Универзитет у Новом Пазару / Библиотека
5. Библиотека Музеја Крајине, Неготин
6. Универзитет Едуконс, Сремска Каменица / Библиотека
7. Педагошки факултет у Врању Универзитета у Нишу / Библиотека

У поступку прикључења COBISS.SR систему су следеће библиотеке:

1. Астрономска опсерваторија, Београд / Библиотека
2. Пета београдска гимназија, Београд / Библиотека
3. Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори / Библиотека
4. АЛФА БК Универзитет, Београд / Библиотека
5. Библиотека „Штефан Хомола”

Потенцијалне библиотеке за прикључење систему:

1. Народни музеј Сомбор / Библиотека
2. Народна библиотека „Крупањ“

Из COBISS.SR система су искључене:

1. ИРИТЕЛ А.Д., Београд / Библиотека
2. Дом ученика средњих школа, Сомбор / Библиотека

Крајем године систем је повезивао електронске базе за 261 библиотеку, са 1.563 активних корисничких имена библиотекара. Уз инсталацију новог локалног електронског каталога и база локацијских података, обављени су и стандардни иницијални послови за сваку нову библиотеку у систему: израђени су записници о стању фонда, додељене су одговарајуће привилегије за рад у систему новоукљученим библиотекарима после стручне обуке, односно лиценце за креирање библиографских записа. Пружена је стручна помоћ контакт особама за COBISS, код креирања иницијалних параметра, шифрарника и маски (са избором поља и потпоља) и корисничких налога са одговарајућим привилегијама. Због великог интересовања за укључивање школских библиотека у COBISS систем, анкетирали смо школске библиотеке чије су матичне библиотеке у COBISS-у. Обрада резултата је у току.

3. Непрестано се изводи аутоматизована синхронизација нормативне базе CONOR.SR са базама Система узајамне каталогизације. Синхронизација се изводи најпре са локалним базама НБС, БМСНС и УБСМ а затим и са осталим локалним базама у систему COBISS.SR. У зависности од прираста грађе у локалним базама података, аутоматизована

синхронизација се изводи: сваки дан, једном месечно, квартално, полугодишње или годишње. Ручно се изводи код оних библиотека које не желе аутоматизовану синхронизацију. Нормативна контрола личних имена аутора је саставни део сегмента Каталогизација.

4. Обука библиотекара за рад у окружењу COBISS3 се изводила у оквиру лиценцираних курсева, на основу којих је додељено нових 24 лиценци за креирање записа за монографске публикације (основна лиценца), 21 за аналитичку обраду, 17 за некњижну грађу, 21 за континуиране изворе (укључују и серијске публикације), 3 за антикварну грађу, што је укупно 86.

Број издатих дозвола А за узајамну каталогизацију	24
Број издатих дозвола Б1 за узајамну каталогизацију	21
Број издатих дозвола Б2 за узајамну каталогизацију	21
Број издатих дозвола СЕР за узајамну каталогизацију	0
Број издатих дозвола Ц за узајамну каталогизацију	17
Број издатих дозвола Д за узајамну каталогизацију	3

Укупно у систему активно ради 1.563 библиотекара, од тога је активних лиценцираних каталогизатора 933. Каталогизатори који немају лиценцу за креирање записа, имају привилегије за преузимање записа и/или имају привилегије за рад у сегменту Позајмица.

5. У току 2023. године, модул COBISS3/Позајмица је инсталиран у 3 библиотеке, а у поступку инсталације су још 3 библиотеке. Коришћење овог модула обухвата аутоматско задуживање и раздуживање публикација, као и њихову резервацију преко OPAC-а тј. COBISS+-а или преко мобилне апликације *mCOBISS*. Пре инсталације овог модула, одговорне особе из библиотека су похађале курс COBISS3/Позајмица, верификовале су Записник о позајмици, потписале Изјаве о заштити личних података и доставиле списак привилегованих библиотечких радника за одређене операције у оквиру коришћења модула Позајмица. До краја извештајног периода, 144 библиотеке користе аутоматску позајмицу на COBISS платформи.

Инсталиран сегмент С3/Позајмица у следећим библиотекама:

1. Народна библиотека Пландиште
2. Народна библиотека Бела Црква
3. Архив Југославије

У поступку инсталације С3/Позајмице:

1. Народна библиотека Ариље
2. Народна библиотека Бољевац
3. Библиотека „14. новембар“, Бујановац

6. У базу података ELINKS.SR у систему COBISS.SR наставља се са уносом записа за повезивање библиографских записа са одговарајућим дигиталним објектима у оквиру пакета: Дигитална Народна библиотека Србије и SCINDEKS.

7. Инсталирана је нова верзија COBISS+, [V13.0](#).

8. Извођење аутоматске ревизије библиотечких фондова коришћењем COBISS програмске опреме обављено је у 7 библиотека у COBISS.SR систему.

1. Народна библиотека „Радоје Домановић“, Лесковац
2. Народна библиотека Србије
3. Градска библиотека „Атанасије Стојковић“, Рума
4. Општинска библиотека „Петар Петровић Његош“, Медвеђа
5. Народна библиотека „Вук Караџић“, Велико Градиште
6. Народна библиотека Кула
7. Библиотека „Светислав Вуловић“, Ивањица

До сада су 44 библиотеке користиле COBISS3 програмску опрему за извођење ревизије.

ЦУК пружа техничку и логистичку подршку аутоматизованом попису обрађене грађе у бази НБС и кординира процесе са ИЗУМ-ом. То подразумева помоћ при разрешавању проблема код прочитаних јединица у одговарајуће пописне листе, верификацију фајлова са прочитаним јединицама, а касније припрему исписа и извештаја о ревизији, програмски отпис грађе, анализу мањка итд. и сталну електронску комуникацију са члановима Комисије за ревизију фонда НБС, као и израду полугодишњих и годишњих статистика за ревизију фонда НБС.

9. Сегмент Набавка на COBISS3 платформи користи 5 библиотека, а сегмент Међубиблиотечка позајмица 6 библиотека. У току 2023. год. није било нових укључивања.

10. Рад с библиотекама чланицама Виртуелне библиотеке Србије обухвата многе сегменте, од решавања проблема у раду рачунарске мреже до стручне помоћи у обради специјалне библиотечке грађе. Овде се наводе само основне свакодневне активности груписане по областима ангажовања:

- Активно учешће у додели више типова лиценци каталогизаторима из библиотека чланица ВБС система, после завршених COBISS курсева, обухвата како сталну комуникацију с библиотекарима који су у поступку стицања лиценце тако и комуникацију с члановима Комисије који оцењују квалитет пробних библиографских записа и повезаних нормативних записа за лична имена аутора.
- Одржавање Портала образовања COBISS.SR подразумева свакодневно ажурирање података: постављање термина за наредне COBISS курсеве, унос података о новим каталогизаторима и ажурирање података о већ постојећим лиценцираним каталогизаторима и њиховим корисничким налозима у систему, пријем Захтева за лиценцу, Захтева за корисничко име и Изјава о заштити личних података.
- Стално се врши ревидирање и измена постојећих записника о стању фонда и о позајмици, за сваку библиотеку посебно.
- Свакодневно се уносе измене у COLIB базу (база о библиотекама чланицама), тако да се свакодневно ажурирају мејлинг листе свих библиотека чланица COBISS.SR којима шаљемо циркуларна обавештења.
- Пружа се стручна помоћ свим активним члановима система узајамне каталогизације, путем електронске поште, телефона, портала www.edukacija.vbs.rs или у директном контакту (HELP DESK) у вези са превазилажењем проблема у раду у свим сегментима аутоматизоване библиотечке праксе, а највише у вези са састављањем, израдом и штампањем разних исписа (инвентарске књиге, налепнице с бар кодовима, библиографије и статистике) и указивањем на напредније коришћење COBISS модула. Због великог значаја ове врсте комуникације, сваки од многобројних контаката се архивира, а у току 2023. године документовано је 7.775 решених захтева.

- Административни послови су углавном обухватили слање циркуларних обавештавања библиотекарима у систему о постављеним допунама електронских приручника, о активностима на оптимизацији система, о разним новинама у програмској опреми и променама у режиму рада.

COBISS курсеви

Организовано је укупно 16 COBISS курсева, у укупном трајању од 52 дана, уз припрему наставног материјала и обезбеђивање техничких услова. Курсевима је присуствовало 198 полазника. На неким курсевима су запослени у Центру за узајамну каталогизацију били предавачи, на неким су асистирали, а на неким су били полазници.

Имамо укупно 9 активних курсева и 20 лиценцираних предавача (из НБС, БМСНС, УБСМ). У току 2023. године, лиценцирали смо 3 предавача, 1 за почетни, 1 за напредни и 1 за курс Фонд – серијске публикације. Процес лиценцирања нових предавача наставиће се и у 2024. години.

Курс COBISS3/Преузимање записа и фонд и COBISS3/Фонд – серијске публикације прилагодили смо онлајн едукацији преко Zoom платформе. За извођење свих курсева припремају се семинарске базе за сваки појединачни курс, и то посебно за предаваче и за полазнике. Лиценцирање каталогизатора се одвија у 2 базе (*licvv*, *licba*), које се разликују по поставци језика и писму главне нормативне приступне тачке имена аутора.

COBISS курсеви су одржани у Народној библиотеци Србије у Београду (14), у Библиотеци Матице српске у Новом Саду (1) и онлајн преко Zoom платформе (1).

Бројчани показатељи одржаних COBISS курсева

Назив курса	Број одржаних курсева	Трајање курса	Укупно дана	Број полазника
COBISS3/Преузимање записа и фонд	5	3 дана	15	70
COBISS3/Каталогизација – почетни	3	5 дана	15	31
COBISS3/Позајмица	2	3 дана	6	22
COBISS3/Фонд – серијске публикације	2	2 дана	4	26
COBISS3/Каталогизација – напредни	2	5 дана	10	22
COBISS3/Ажурирање CONOR	2	1 дан	2	27
COBISS3/Набавка – монографске публикације	/	3 дана	/	/
Школске библиотеке – преузимање записа и фонд	/	3 дана	/	/
Школске библиотеке – позајмица	/	1 дан	/	/
Укупно	16		52	198

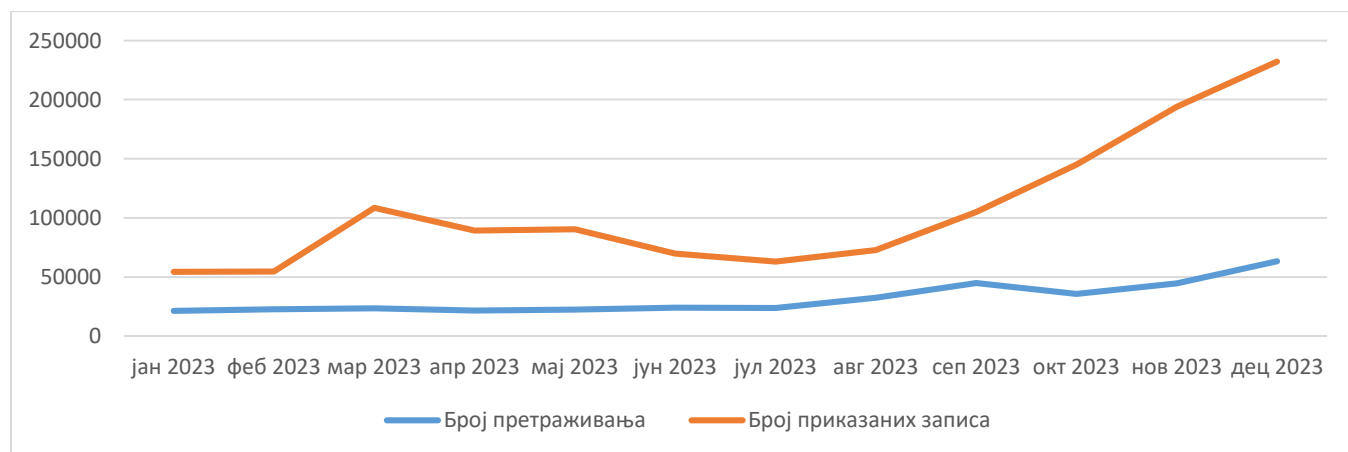
Образовање библиотекара за рад у систему узајамне каталогизације COBISS.SR је акредитовани програм сталног стручног усавршавања у библиотечно-информационој делатности.

Текуће одржавање и коришћење система

Посао у вези са експлоатацијом база података се углавном сводио на селектовање одговарајућих библиографских записа по неком од многобројних критеријума претраживања, њихово експортовање у неком од формата и њихову обраду у складу са потребама. За израду статистика које се шаљу Републичком заводу за статистику експортовали су се записи који се односе на домаћу издавачку продукцију у претходној години. За потребе ISBN агенције, вршило се експортовање и сређивање података из базе издавача COBISSISBN, за генерисање бар-кодова, као и њихово слање Међународној ISBN агенцији у Лондону.

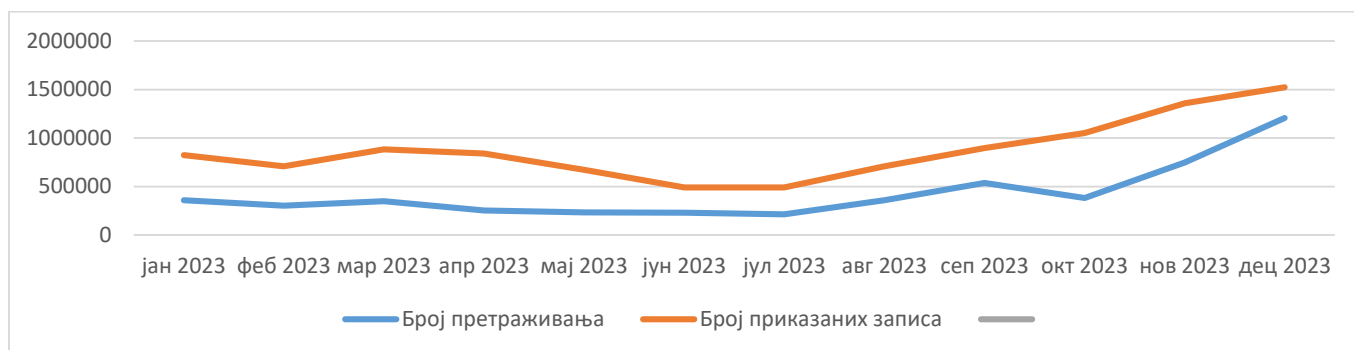
Редакција узајамне базе, локалних електронских каталожких база библиотека чланица система и нормативне базе личних имена односила се на аутоматско проверавање дупликата записа у систему и консултација с каталогизаторима у вези са њиховим разрешавањем. На основу појединачних захтева корисника и каталогизатора, вршена је провера измена података у конкретним записима, а у ретким тренуцима лоше комуникације између појединих сервера у систему, разрешавали су се и библиографски записи који се нису повезали са узајамним каталогом већ су остали на локалном нивоу.

Запажа се тренд сталног пораста броја корисничких захтева према Узајамној електронској каталожкој бази, а смањење приступа локалним каталожким базама. Тиме корисници указују на оправданост концепције система узајамне каталогизације са онлајн узајамним каталогом који обухвата извештавање о фондовима у библиотекама чланицама. Приложена прва два графика приказују редом статистику броја претраживања и приказаних библиографских записа преко COBISS+a, на месечном нивоу, за електронски каталог Народне библиотеке Србије и за Узајамни каталог. Трећим графиком је приказана статистика коришћења целог Система узајамне каталогизације Републике Србије на месечном нивоу од 2003. године. Његовом глобалном анализом увиђа се невероватно велики пораст броја корисничких претрага по свим локалним каталозима система заједно. Ако коришћење каталожких база посматрамо на месечном нивоу, максимални број прегледаних записа је био 1.524.533, у децембру 2023. године, а што се тиче броја претрага, максимум од 1.207.186 је постигнут, такође у децембру 2023. године.

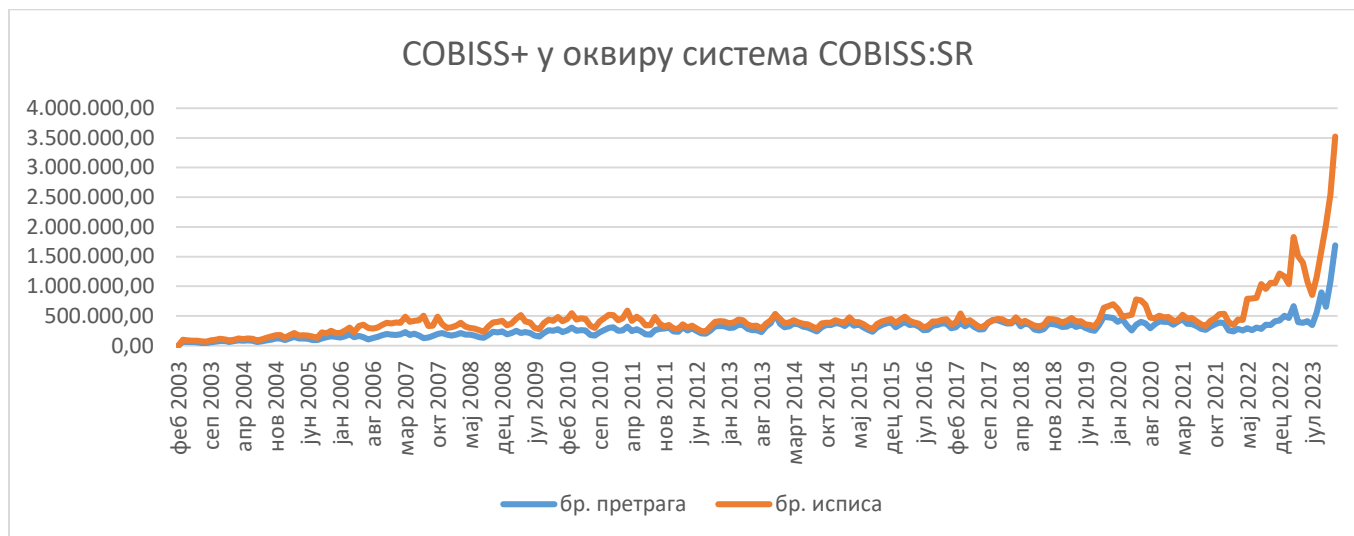
Статистика коришћења локалног каталога COBISSNBS

Корисници су у току 2023. године обавили 379.680 претрага по локалном каталогу НБС, а прегледали су 1.278.973 библиографских записа.

Статистика коришћења Узајамног каталога COBIB.SR

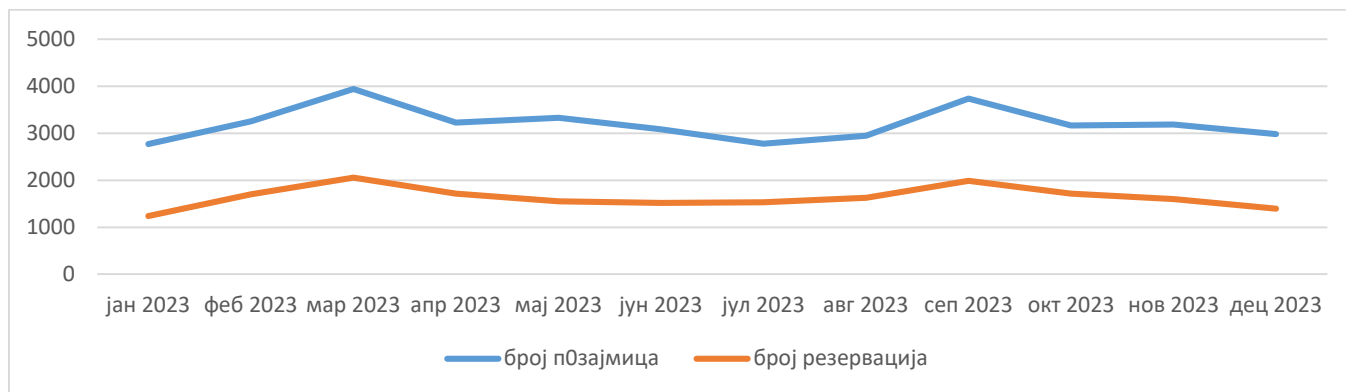
На годишњем нивоу, забележено је 5.172.366 претрага по Узајамном каталогу и 10.443.401 приказаних библиографских записа.

Статистика коришћења целог Система узајамне каталогизације Републике Србије

Укупан број претрага свих електронских каталога система узајамне каталогизације, на годишњем нивоу, у 2023. години, био је 8.057.032, а број приказаних записа 19.736.222. Приметан је нагли пораст у бројчаним показатељима и у броју претрага и у исписима у 2023. години.

Коришћење модула *COBISS3/Позајмица*, за аутоматко задуживање и раздуживање библиотечке грађе, вођење базе чланова библиотеке, као и генерисање статистика о трансакцијама и коришћењу библиотечке грађе, све је заступљеније у библиотекама. Доњи графикон приказује статистику везану за примену овог програмског модула у Народној библиотеци Србије, на месечном нивоу.

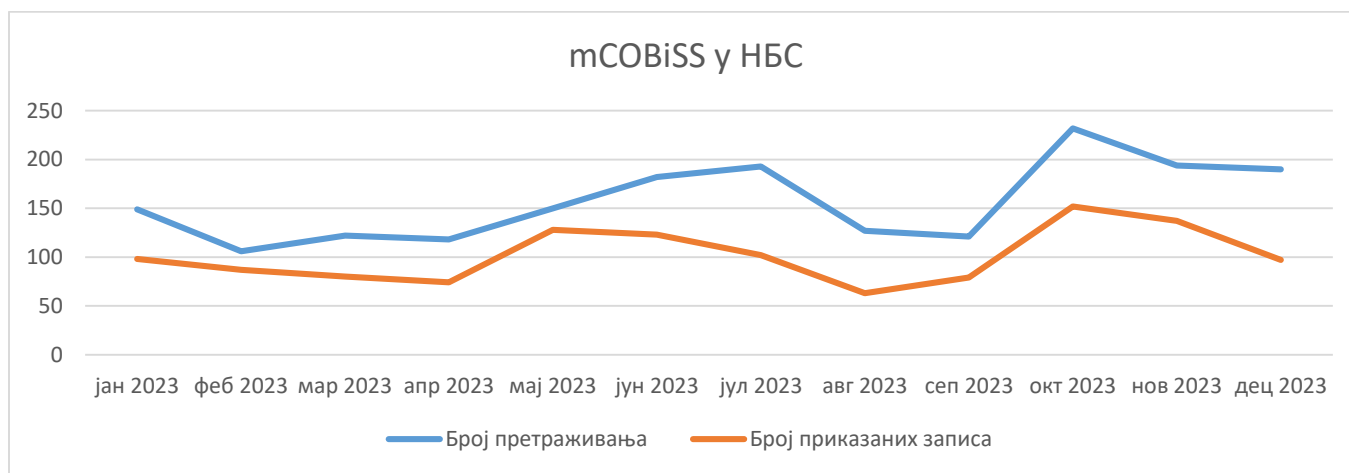

Статистика коришћења модула Позајмица у Народној библиотеци Србије

У току 2023. године, укупан број позајмљивања библиотечке грађе у Народној библиотеци Србије, коришћењем програмског модула *COBISS3 Позајмица*, износио је 38.407, а корисници су обавили 19.653 резервација коришћењем библиотечког сервиса *Моја библиотека*.

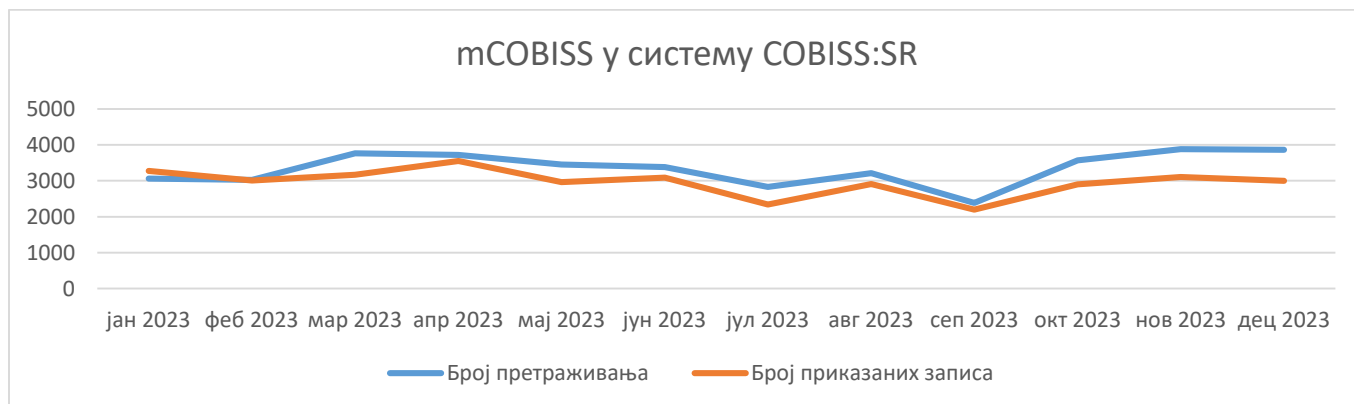
Укупан број резервација библиотечке грађе коришћењем сервиса *Моја библиотека* на нивоу читавог система, у току 2023. године износио је 55.706.

Корисницима интернета је од 2016. године доступна мобилна апликација *mCOBISS*, која представља верзију COBISS/OPAC-а прилагођену мобилним уређајима. Следећа два графика приказују резултате коришћења овог сервиса за локалну базу НБС и узајамну каталожску базу података *COBIB.SR*, у 2023. години, на месечном нивоу.

Претрага локалног каталога НБС, коришћењем *mCOBISS* апликације

У току 2023. године, корисници су преко мобилних уређаја обавили 1.884 претраживања електронског каталога Народне библиотеке Србије, при чему су прегледали 1.220 библиографских записа. Приметан је благи пораст у бројчаним показатељима коришћења *mCOBISS* апликације, од 2023. године.

Претрага Узајамне базе података, коришћењем mCOBISS апликације

У току 2023. године, корисници су преко мобилних уређаја обавили 40.153 претраживања узајамног електронског каталога COBIV, при чему су прегледали 35.476 библиографских записа. Приметан је благи пораст у бројчаним показатељима коришћења mCOBISS апликације на узајамном каталогу, у односу на 2022. годину.

Сарадња с другим установама, учешће на конференцијама и стручним скуповима

- Свакодневна комуникација са ИЗУМ-ом у вези са инсталацијом база, као и разрешавање свих проблема и питања у вези са нормалним функционисањем система узајамне каталогизације. База података библиотека чланица налази се на ИЗУМ-овом суперрачунару ВЕГА у Марибору.
- У 2023. години је обележен јубилеј поводом двадест година од оснивања ВБС центра, Центра за узајамну каталогизацију Републике Србије. У сарадњи са ИЗУМ-ом организован је стручни скуп *COBISS дан* и конференција *Виртуелна библиотека Србије: првих двадесет година*, 30. новембра 2023, у Народној библиотеци Србије. На скупу је било преко 200 библиотекара из библиотека које су чланице COBISS система.
- Учесће на онлајн састанку Савета COBISS.NET-а – Ангелина Грујић.
- Учесће у пројекту еНаука кроз повезивање COBISS-а и еНауке, у циљу израде Централног регистра за научне раднике-истраживаче. У 2023. години успостављен је ОАИ/РМН протокол за преузимање података из COBISS.SR система у еНауку. Сада се у еНауку аутоматски повлаче сви библиографски записи који имају шифру истраживача и типологију документа. Такође смо организовали редакцију записа значајних за еНауку за универзитетске/факултетске библиотеке, за корпус записа из узајамног каталога COBIV.SR, који има шифру истраживача, а нема типологију документа 001t, за публикације које су издате у периоду од 2018. до 2023. године. На захтев Министарства науке, технолошког развоја и иновација, иницирали смо унос типологије документа у локалну базу НБС, као и за цео COBISS систем.

Остале активности

1. Учесће у раду Надзорног одбора Народне библиотеке Србије – Емина Чано Томић;
2. Учесће у раду Републичке комисија за акредитацију програма за континуирано образовање – председник Љубица Љубишић;

3. Учешће у раду Матичне комисије НБС за утврђивање предлога за доделу виших стручних звања у библиотечко-информационој делатности – Љубица Љубишић;
4. Учешће у раду Матичне комисије НБС за ревизију фонда НБС – Емина Чано Томић;
5. Учешће у раду Комисије за лиценце за узајамну каталогизацију – председник Љубица Љубишић, члан Ангелина Грујић;
6. Учешће у раду Комисије за каталогизацију и класификацију ВБС-а – члан Љубица Љубишић, секретар Сандра Дељанин;
7. Учешће у раду Комисије за информације и документацију Института за стандардизацију Србије – Љубица Љубишић;
8. Стручна помоћ агенцијама ISBN и ISAN – Емина Чано Томић;
9. Стручна помоћ везана за текуће и посебне библиографије (тестирање сортова у COBISS3; серијске публикације и подбаза BIBSER) – Ангелина Грујић;
10. Учешће у раду на ревизији фонда НБС;
11. Учешће у раду Секције за каталогизацију БДС-а – Ангелина Грујић;
12. Учешће у раду Радне група за предлагање измена Правилника о сталном стручном усавршавању у библиотечко-информационој делатности – Љубица Љубишић;
13. Ажурирање сајта www.edukacija.vbs.rs на коме се налазе разна упутства, одлуке, закључци, препоруке за рад у систему узајамне каталогизације – Сандра Дељанин;
14. Учешће у изради апликације *Издавачи НБС и ИНБС* – за унос и ажурирање података о издавачима, додељивање ISBN бројева и генерисање баркодова, вођење евиденције о СІР уплатама од стране издавача и употреба постојећих података за израду годишњих извештаја РІІД агенцији, као и израде фронт енд веб-странице за кориснике – Емина Чано Томић;
15. Комуникација са ИЗУМ-ом, добављачима и службом Рачуноводства НБС у вези са увођењем фискалних каса и повезивањем са COBISS програмом. ИЗУМ је у сарадњи са фирмом Петком пронашао софтверско решење за штампање е-фискалних рачуна преко COBISS програма. Софтверско решење се очекује следеће године – Емина Чано Томић;
16. Комуникација са колегама са платформе Књигаприча и са ИЗУМ-ом у вези са имплементацијом аудио-грађе у COBISS систем, како би би била омогућена онлајн позајмица аудио-књига свим библиотекама у систему – Емина Чано Томић;
17. Допринос учешћу НБС у серијалу Славистичког референтног центра Универзитета у Илиноису *Упознајте националне библиотеке* – Ангелина Грујић;
18. Покренута процедура за укључивање делова нормативне датотеке личних имена CONOR.SR у VIAF, <https://viaf.org/> – међународну нормативну датотеку личних имена – Емина Чано Томић и Љубица Љубишић.

Препоруке за финансијску подршку пројектима: у извештајном периоду радници Центра за узајамну каталогизацију РС урадили су 3 препоруке за финансијску подршку пројектима.

Одељење за одржавање и развој рачунарско-информатичког система

Током 2023. године, праћена је безбедност ИТ инфраструктуре мониторингом свих уређаја укључених у информациони систем НБС.

Повремено смо имејлом добијали поруке малициозног садржаја (спам поруке) чији је садржај постајао све комплекснији. Мејлови су се представљали као Пошта Србије или фирма Adobe. Претње су елиминисане новим системом закључавања налога, и у случају напада када нема администратора у згради, компромитовани налог се аутоматски закључава без велике штете. Колеге се додатно информишу преко имејлова које шаљу администратори и упозоравају запослене на опасније нападе. Колеге такође пријављују малициозне имејлове и копије шаљу нама на анализу.

Редовно су рађени недељни и месечни бекапови за све машине по плану бекаповања. Бекап се и даље ради бесплатном верзијом софтвера Veeam, што отежава и успорава овај процес. Током године су обављане интервенције код запослених по основу пријављених неправилности рада рачунара и приступа до појединих сервиса. Укупно је било 730 интервенција. Углавном су интервенције биле на хардверу, због застарелости рачунара и зebra штампача за налепнице. Друга група најчешћих интервенција се односи на софтверски систем за издавање места у читаоницама НБС, који често не ради добро и прави проблеме. Ти се проблеми дешавају у просеку једном у два месеца и највише ремете рад Корисничког сервиса. Трећа група честих интервенција јесу оне на мрежи, најчешће када портови на мрежној опреми падну и доведу до немогућности коришћена интернета. Остали проблеми и интервенције су на серверској инфраструктури или на апликацијама и не дешавају се тако често.

Одељење за одржавање и развој рачунарско-информатичког система има само једног стално запосленог, док су остали ангажовани по уговорима о привременим и повременим пословима. Због непрекидне флукуације привремено запослених у Одељењу за потребе одржавања информационог система, који је изузетно сложен и велики (виртуелна инфраструктура са преко 200 виртуелних машина, активни директоријуми за запослене и за кориснике, виртуелна десктоп инфраструктура за кориснике), а и због комплексности система, направљена је документација виртуелних машина и мреже, која олакшава и убрзава рад.

По основу јавних набавки потписани су уговори за екстерно софтверско одржавање информационог система VMware. Такође, обављена је јавна набавка за уговорно одржавање НР и NetAPP опреме на годишњем нивоу. Потписан је уговор са изабраним сервисером за одржавање хардвера на годишњем нивоу, уз замену делова и хард дискова по хитном поступку.

Због застарелости firewalla, наручена су и постављена два Cisco Firepower 1140 with FTD уређаја. Они сада представљају прву линију одбране од мрежних напада на сервере библиотеке. Постављена је нова VPN мрежа која омогућава администраторима приступ са удаљене локације. Такође је набављен један мрежни свич који стоји у сервер сали као заменски у случају да било који од старијих закаже. Први кораци у модернизацији дистрибутивног слоја мрежне опреме су разматрани током 2023. и направљени су планови о јачању и уградњи wifi мреже, уколико буде било финансијских средстава.

Како су рачунари на којим раде запослени прилично стари и све више праве проблеме у раду, јавном набавком је набављено 20 нових рачунара са мониторима. На рачунарима је инсталиран оперативни систем и потребан офис софтвер и спремни су за расподелу по дефинисаним и договореним приоритетима. Због нове верзије програма Cobiss, који престаје да користи Windows 7 као платформу, постоји објективна потреба да се што више

рачунара замени новијим или макар догради до нивоа Windows 10, како би се осигурало неометано обављање библиотечких послова.

Такође је обављено редовно годишње продужење права коришћења лиценци софтвера који се користе у раду у НБС и куповина нових лиценци за антивирусну заштиту: Microsoft, Vmware, Windows сервер, софтвера за дигитализацију, обраду слика, Abby FineReader за оптичко препознавање карактера, Adobe Acrobat. Због увећаних цена лиценци, а лимитираног буџета, били смо принуђени да умањимо број лиценци за Adobe Photoshop.

Током 2023. године дошло је до стабилизације броја администратора у тиму. Највећи проблем је и даље у ниским платама, због чега је један колега отишао из НБС у другу фирму, али су дошла два нова човека, тако да тим Рачунарског центра сада има пет ИТ стручњака. Организован је нови интерни систем за поправку и праћење рачунарске опреме у згради НБС. Одељење за одржавање и развој рачунарско-информатичког система извршава задатке и послове којима је обезбеђено нормално функционисање ИТ инфраструктуре НБС.

4. ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

Истраживачки и научно-истраживачки рад у библиотекарству и информаним наукама, археографији, библиографији, дигиталној хуманистици и другим, сродним областима, континуирано се одвијао у оквирима интерних, међуинституционалних и међународних пројеката, али и захваљујући појединачном прегалаштву, интересовању и ангажману запослених.

4.1. Ретроспективна библиографија

I СРПСКА БИБЛИОГРАФИЈА : ПЕРИОДИКА 1768–2005

Врста посла	Број записа
Редакција записа у локалној бази НБС	513
Креираних записа	6
Број извршилаца – редактора	1

II СОВИВ РЕДАКЦИЈА

Врста посла	Број записа
Редакција записа у локалној бази НБС	312
Број извршилаца – редактора	2

III CONOR

Врста посла	Број записа
Креирање записа	507
Редакција записа	10201
Број извршилаца	7

IV Ревизија

Врста посла	Број записа
рлкл	432
рлкх	779
рлк	1.172
996	2.682

V КАТАЛОГ БИБЛИОТЕКЕ МАНАСТИРА ХИЛАНДАРА

- редакција комплетне грађе
- завршни изглед свих библиографских јединица за штампу
- дистрибуција у појединачне документе за израду каталога који ће имати око 4300 јединица

VI СРПСКА БИБЛИОГРАФИЈА 18. ВЕКА

- Довршавање оквирне концепције према преиспитаним научним критеријума
- Формирање литературе
- Истраживање, евидентирање и обрада допунске грађе

VII СРПСКА БИБЛИОГРАФИЈА од 1945. године

- Установљавање критеријума, прикупљање и проучавање извора и грађе

Остали послови Одељења за библиографију

Предавања по позиву

- Предавања (3) на Филолошком факултету у Београду из историје књиге и библиотека – 1 радник

Стручни и научни скупови

- Конференција Библиотекарског друштва Србије (децембар 2023)
- Конференција *Српски средњовјековни споменици из Босне и Хума. Проучавање Чајничког јеванђеља* (6–8. октобар 2023)
- Учешће на конференцији „Холокауст – наслеђе фашизма“ у Крагујевцу (26. јануар 2023)
- Презентација за Асоцијацију јеврејских библиотека (AJL) из САД (23. март 2023)
- Онлајн презентација “Significant Jewish Collections in Ex-Yugoslav Countries” на Association of Jewish Libraries Digital Conference 2023: A World of Possibilities (22. јун 2023)
- Презентација у НБС и на Филозофском факултету “The Jewish Press of Serbia meets the Historical Jewish Press” о дигитализацији јеврејске периодике у Србији и сарадњи са Националном библиотеком Израела (6. септембар 2023)
- Библионет – презентација „Библиотекари и библиотеке као подршка образовању о Холокаусту“, Сомбор (8–10. септембар 2023)
- Учешће и презентација „Трагом једне ’забрањене’ књиге и једне ’јавне’ фотографије – случај Демајо“ на научном скупу „Логор на Сајмишту (1941–1944)“, Народна библиотека Србије (4–6. децембар 2023)
- *Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића*, Инђија (4. новембар 2023, састанак Одбора)
- Промоција књиге *Библиографија Јеврејског алманаха* Биљане Албахари и Весне Тријић на Филозофском факултету у Београду (13. фебруар 2023)

Остали стручни послови

9. Предавања и стручни испит из предмета *Библиографија* – 1 радник
10. Израда Библиографије Јеше Денегрија (2100 јединица) – 2 радника
11. Рецензентски и консултантски рад на књизи *Јагодинска периодика* (објављен предговор) – 1 радник
12. Рецензентски и консултантски рад на књизи *Легат Вере Ценић* (објављен поговор) – 1 радник
13. Рецензентски и консултантски рад на књизи *У сазвежђу Орфелина* (објављен поговор) – 1 радник

Радни боравци

14. Хиландар, 25. јун – 8. јул
15. Чајниче, 6–12. јун
16. Чајниче, 20–24. септембар

Библиографија радника Одељења

17. Захарија Орфелин (прир. Жарко Војновић), *Горесни плач* (фототипско изд.), Београд: Народна библиотека Србије, 2023.
18. *Месеџослов 1719*. (прир. Жарко Војновић, фототипско изд.), Београд: Народна библиотека Србије, 2023.
19. Biljana Albahari, Vesna Trijić, *Bibliografija Jevrejskog almanaha*, Beograd: Savez jevrejskih opština Srbije, 2023.
20. Јеша Денегри: библиографија (прир. Марија Богдановић), Београд: Народна библиотека Србије, 2023.
21. Биљана Албахари, „Библиотекари и библиотеке као подршка образовању о Холокаусту“, У: *Деца и млади – библиотеке за нове генерације / XVII годишњи стручно-научни скуп Заједнице матичних библиотека Србије Библионет*, 2023, стр. 31–50
22. Биљана Албахари, „Стручна библиотечарска литература у издању Народне библиотеке Србије – избор“, *Гласник НБС*, бр. 25, 2023.
23. Весна Тријић, *Књижевност између политике и културе*, Вишеград: Андрићев институт, 2023.
24. Жарко Војновић, „Српске новине из Троједнице о *Hrvatskim narodnim pjesmama* Матице хрватске (1896/7)“, *Прилози за језик, књижевност, историју и фолклор*, 89 (2023)
25. Жарко Војновић, „Језуитска амблематика у православној употреби“, *Црквене студије*, 21 (2023)
26. Жарко Војновић, „Побожни спевови наших предака“, *Верзал*, 3 (2023)
27. Жарко Војновић, „Лукијан Мушицки као национални библиограф“, *Читалиште* 43 (2023)

НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ РАД АРХЕОГРАФСКОГ ОДЕЉЕЊА

Издања и пратећи послови

Издавачки план је остварен, уз напомену да су све стручне и техничке послове у процесу приређивања археографских публикација за штампу, осим лектуре, обавили сарадници Одељења за археографију. Штавише, Мирослав Лазић је са овим пословима наставио и после напуштања НБС.

- В. Мошин, Љ. Васиљев, Д. Богдановић, М. Гроздановић-Пајић, *Рукописи Музеја Српске православне цркве: Збирка Радослава М. Грујића*. Књига прва. *Археографски опис*. Свеска друга, ур. В. Тријић, Београд: Музеј Српске православне цркве, Народна библиотека Србије, 2023.
- *Археографски прилози* 44 (за 2022)
  - рад Уређивачког одбора; техничко уређење, обрада илустрација и прелом; штампа
- *Археографски прилози* 45 (за 2023) – у припреми
  - уређивачки и рецензентски процес

РЕКОНСТРУКЦИЈА СТАРЕ ЗБИРКЕ

Научна реконструкција Старе збирке Народне библиотеке у Београду настављена је прикупљањем библиографских и других података о рукописним књигама несталим 1915. односно уништеним 1941. године, на основу палеографских албума, каталога рукописних збирки и друге литературе.

НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ РАД

Сарадници Одељења су се континуирано бавили индивидуалним научноистраживачким темама из области историје књижевности, језика и уметности.

- Истраживања оригиналне српске средњовековне књижевности: прославни састави св. архиепископу Јевстатију I
  - служба: рукописно наслеђе, историја текста са стилско-језичком анализом, књижевноисторијски контекст
  - пролошко житије: рукописно наслеђе, књижевноисторијски контекст
  - опширно житије: рукописно наслеђе, композиција и мотивска структура, међусобни однос житија и службе
- Српскословенски и српски говорни језик епохе краља Милутина (крај XIII – почетак XIV века): оригинална писма и повеље краља Милутина
  - појединачна обрада и међусобно поређење граfiјских, правописних и језичких одлика више докумената
- Орнаментика српских рукописних књига XIII–XV века: каталог
  - израда више десетина каталожних јединица орнаментике рукописа из рукописних збирки светогорских манастира Дохијара, Светог Пантелејмона и Велике Лавре, затим Цетињског манастира, збирки Архива Румунске академије наука у Букурешту, Националне и универзитетске библиотеке у Загребу, те Државног историјског музеја и Руске државне библиотеке у Москви

УЧЕШЋЕ НА КОНФЕРЕНЦИЈАМА

Сарадници Одељења су излагали на две научне конференције:

- *Investigations into Romanian and European Biblical Traditions* 12; време одржавања: 18–20. V; место одржавања: Јаши, Румунија; организатори: Универзитет „Александру Јоан Куза“ из Јашија, Центар за библијско-филолошке студије Института за интердисциплинарна истраживања, Митрополија молдавско-буковинска Румунске православне цркве, Друштво за библијску филологију и херменеутику Румуније и канцеларија градоначелника Јашија
Излагања: М. Убипарип, Љ. Пузовић: “Commemorative books from the Manuscript collection of the National Library of Serbia”; В. Тријић: “Manuscript research in the National Library of Serbia. An overview“
- *Српски средњовјековни споменици из Босне и Хума. Проучавање Чајничког јеванђеља*; време одржавања: 6–8. X; место: Источно Сарајево; организатори: Академија наука и умјетности Републике Српске, Митрополија дабробосанска СПЦ
Излагања: М. Убипарип, „Српскословенско рукописно наслеђе у ризници цркве Успења пресвете Богородице у Чајничу“; иста [заједно са Љ. Васиљев]: „Палеографско датирање Чајничког јеванђеља. Нова запажања“

ОБЈАВЉЕНИ РАДОВИ

Објављена су или предата за објављивање три оригинална научна рада и један приказ:

- Lj. Puzović, M. Ubiparip, “Commemorative Books from the Manuscript Collection of the National Library of Serbia“, у: *Investigations into Romanian and European Biblical Traditions* 12, Iași 2023. [у штампи]
- V. Trijić, “Manuscript Research in the National Library of Serbia: a Short Overview“, у: *Investigations into Romanian and European Biblical Traditions* 12, Iași 2023. [у штампи]
- Љ. Пузовић, „Анализа државног пописа из 1720. године на подручју угарских жупанија: Бачка и Бодрешка жупанија“, *Зборник Матице српске за историју* 2/108 (2023) [у штампи]
- Љ. Пузовић, „Међународни научни скуп у част Лидије Петровне Жуковске“, у: *Археографски прилози* 44 (2022), 145–149.

Осим тога, сарадници Одељења су рецензирани чланке за *Археографске прилоге* 44 (Ј. Недељковић, М. Убипарип, В. Тријић).

УЧЕШЋЕ У РАДУ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ ТЕЛА

Не рачунајући интерна радна тела у НБС, сарадници Одељења су активно учествовали у раду више научних и стручних тела на међународном или националном нивоу, што укључује низ активности и обавеза.

- Библијска комисија Међународног славистичког конгреса (В. Тријић)
- Комисија за Хиландар Владе РС (В. Тријић)
- Комисија за полагање стручног испита у библиотечко-информационој делатности (М. Убипарип)
- Комисија за доделу виших стручних звања у библиотечко-информационој делатности (В. Тријић)
- Комисија за утврђивање предлога за категоризацију старе и ретке библиотечке грађе и проглашавање старе и ретке библиотечке грађе за културно добро од великог значаја (М. Убипарип, В. Тријић)
- Старословенски одбор САНУ (М. Убипарип, В. Тријић)

ЗБИРКЕ И СМЕШТАЈНИ ПРОСТОР

Збирке рукописних и старих штампаних књига нису увећане. Приручна збирка археографске литературе се повећала захваљујући поклонима корисника: добијене су и каталогизоване 32 јединице грађе.

Редовно је вршена провера микроклиматских услова и одржавана хигијена у Трезору и Фототеци, вођене су или допуњаване потребне евиденције и спискови и израђивана пропратна документација.

ДИГИТАЛНА ПЛАТФОРМА И НАБАВКА ДИГИТАЛНИХ СНИМАКА

После дугогодишњих настојања, започела је реализација два значајна посла који би требало да донесу квалитативни помак у заштити ове врсте културног наслеђа у Србији, као и трајне промене у методологији рада Одељења и пружању услуга корисницима.

Дигитална платформа и Виртуелна библиотека српских рукописа

Израда одговарајуће дигиталне платформе је предуслов како за адекватно преношење пословања Археографског одељења – укључујући израду археографских описа – у виртуелни свет тако и за сабирање дигиталних снимака ћириличких рукописа у земљи и српских у свету (на основу чега ће бити формиране виртуелне библиотеке према различитим критеријумима), праћених провереним, научно утемељеним и уређеним метаподацима и другим текстовима.

Иако покретање израде дигиталне платформе није било планирано за 2023. годину, у тренутку када је постало јасно да једна сродна програмска активност у оквиру НБС (дигитално издање Мирослављевог јеванђеља) неће бити реализована, одлучено је да се за то добијена средства употребе за израду описаног софтвера. Поступак јавне набавке је окончан на самом истеку године, а уговор је потписан са фирмом Acebears. На основу уговора, током 2024. године платформа ће добити базичну структуру, да би пуну функционалност, усклађену са свим научним, стручним, правним, финансијским и другим потребама и могућностима, достигла у наредним годинама.

Набавка дигиталних снимака српских рукописа из иностранства

Непосредни циљ набавке дигиталних снимака српских рукописа из иностранства јесте наставак вишедеценијске активности на обезбеђивању квалитетног радног материјала за потребе наше научне заједнице и самог одељења, док је дугорочни циљ прикупљање критичне масе дигитализоване грађе за покретање Виртуелне библиотеке српских рукописа. У ту сврху, остварени су контакти са Аустријском националном библиотеком у Бечу односно са Библиотеком Руске академије наука у Санкт Петербургу, али се најдаље стигло у сарадњи са Националном библиотеком „Сечењи“ у Будимпешти: покренут је поступак јавне набавке дигиталних снимака 14 српских рукописа из ове библиотеке, али он није окончан пре истека године.

ОСТАЛО

Крајем године, 27. децембра, у сарадњи са Музејем СПЦ, одржано је представљање комплета археографског описа рукописне збирке Радослава Грујића, са пратећом изложбом. На представљању су говорили проф. Томислав Јовановић, у својству рецензента, затим ауторка Љупка Васиљев, уредник издања др Владан Тријић, и јереј др Владимир Радовановић, управник Музеја СПЦ. Експонате изложбе чинило је 20 оригиналних рукописа и 17 паноа; за те потребе направљен је одабир и састављен комплетан текст, а изложба је самостално постављена и уклоњена.

Одељење је сарађивало са другим установама културе: Народној библиотеци у Ужицу је пружена стручна помоћ и понуђена издавачка сарадња у склопу припреме за објављивање фототипског издања Рујанског четворојеванђеља; Архиву Војводине су уступљени снимци Призренског преписа Душановог законика ради излагања у Спомен-соби Скупштине АП Војводине; Криминалистичко-полицијском универзитету је пружена стручна помоћ у организацији изложбе „Прича о Душановом законнику“, и др. Обављани су и други текући послови у вези са рукописним и старим штампаним књигама, на захтев управе или на молбу колега и корисника.

Одржано је око 20 целодневних, двочасовних или краћих стручних предавања: библиотекарицама (из Новог Пазара и из Сомбора), затим групама студената основних односно мастер студија Православног богословског факултета, Филолошког факултета и Факултета примењених уметности, као и групама ученика средњих и основних школа из Београда и унутрашњости.

Грађа и делатност Одељења су промовисани у електронским и штампаним медијима, тј. у емисијама, прилозима и чланцима Радио телевизије Србије, ТВ Храм, ТВ К1, Радија Спутник и др.

У склопу ретроспективне обраде главног фонда НБС креирано је, преузето или допуњено 76 записа (рлк: 25; рлкх: 23; рлкл: 28), односно инвентарисано, тј. за електронску ревизију припремљено, 86 јединица грађе (број поља 996). Сарадници Одељења су учествовали и у другим пословима који се тичу целе Библиотеке, попут учешћа у представљању НБС у оквиру серијала *Meet the National Libraries Series*.

4.2 НБС ван НБС

4.2.1 НБС у Манастиру Хиландару

Рад Народне библиотеке Србије у Светом манастиру Хиландару током 2023. године одвијао се у складу са планом: нагласак је остао на заштити старе књиге, путем обраде и путем конзервације и рестаурације.

I ПОСЕТЕ

У заједничкој организацији Задужбине Светог манастира Хиландара и Народне библиотеке Србије, у Манастиру су боравили и радили:

- Владан Тријић, археограф (11–19. II; 15. VII – 6. VIII)

- Жарко Војновић, библиограф (25. VI – 10. VII)
- Жељко Младићевић, конзерватор (5–24. II; 6. V – 4. VI; 26. X – 18. XI)
- Игор Кнежевић, рестауратор (5–24. II; 6. V – 4. VI; 26. X – 18. XI)
- Звонимир Ратковић, књиговезац-рестауратор (5–24. II; 6. V – 4. VI; 26. X – 18. XI)
- Павле Живковић, конзерватор и књиговезац-рестауратор (6–27. V)

Састав стручне екипе се променио утолико што јој се, као повремени члан, прикључио Павле Живковић, руководилац Одељења заштите публикација Библиотеке Матице српске, и то на књиговезачким пословима.

II УЧИНАК

II.1 ОБРАДА

II.1.1. Кодиколошка обрада Збирке ћириличких рукописа. Настављен је дугорочни рад на изради детаљног материјалног описа књига и фрагмената Збирке ћириличких рукописа. У питању је један од најважнијих сегмената пуног археографског описа који може бити израђен искључиво кроз непосредни рад са грађом. На описани начин, обрађено је **9** рукописа.

II.1.2. Каталогизација Збирке старих штампаних књига (XVI–XIX века). Започета је припрема за штампу Каталога црквенословенске библиотеке (збирке 1–4): одабран је концепт распореда грађе и извршена претпоследња провера тачности каталожских података кроз сравњивање са оригиналима. Одабрани концепт је послат на увид манастирској управи ради добијања благослова.

II.2 КОНЗЕРВАЦИЈА, РЕСТАУРАЦИЈА И ПРЕПОВЕЗИВАЊЕ

II.2.1. Археографска припрема за конзервацију. Археографска припрема рукописне књиге за конзервацију подразумева детаљну анализу начина њене израде, опис њеног физичког стања и сугестије у погледу заштите. На тај начин је за конзервацију припремљено **6** рукописа, међу којима су: руски Ирмологион с почетка XIII века и најстарије сачувано српско Четворојеванђеље, из прве половине истог столећа. Такође, израђен је **1** нови и допуњено неколико старих документационих конзерваторских листова који укључују опис стања, категоризацију и предлог мера заштите.

II.2.2. Конзервација и рестаурација књижног блока. Конзервисан је и рестаурисан књижни блок **6** кодекса II или III категорије угрожености, тј. укупно **448** пергаментних и **1.228** папирних листова. Међу конзервисаним рукописима је и најстарије сачувано српско Четворојеванђеље (Хил. 22).

1) **Хил. 12** (Т 5): *Четворојеванђеље*, прва половина XIV века, пергамент, л. 258, 305 × 215 мм

категорија угрожености: **III**

основни поступци

- развезивање књижног блока и одвајање од корица
- механичко чишћење листова
- ручна рестаурација јапанском хартијом, уз коришћење скробног, као и неутралног књиговезачког лепка
- пресовање у механичкој преси, уз посредно влажење
- припрема за повезивање

пре и после интервенције

2) **Хил. 20** (Т 35): *Четворојеванђеље*, 1345/55. година, папир, л. 305, 300 × 200 мм

категорија угрожености: **II**

основни поступци

- развезивање књижног блока и одвајање од дасака
- механичко чишћење листова
- уклањање старе рестаурације
- ручна рестаурација јапанском хартијом, уз коришћење скробног лепка
- пресовање у механичкој преси
- припрема за повезивање
- скидање подставних листова са црвоточних дашчица и њихово каширање

пре и после интервенције

3) Хил. 22 (Т 37): Четворојеванђеље, друга четвртина XIII века, пергамент, л. 190, 280 × 195 мм

категорија угрожености: II

основни поступци

- развезивање књижног блока и одвајање од картонских корица
- механичко чишћење листова
- уклањање старе рестаурације и селотејпа
- ручна рестаурација јапанском хартијом, уз коришћење скробног лепка
- пресовање у механичкој преси, уз посредно влажење
- припрема за повезивање

пре и после интервенције

4) Хил. 80 (Т 244): Псалтир с последовањем, 1360/70. година, папир, л. 276, 212 × 140 мм

категорија угрожености: II

основни поступци

- развезивање књижног блока и одвајање од корица
- механичко чишћење листова
- уклањање старе рестаурације, уз чување исписаних делова
- ручна рестаурација јапанском хартијом, уз коришћење скробног лепка
- пресовање у механичкој преси
- припрема за повезивање

пре и после интервенције

5) Хил. 356 (Т 553): *Каноник*, 1565/75. година, папир, л. 432, 150 × 105 мм

категирија угрожености: II

основни поступци

- развезивање књижног блока
- механичко чишћење листова
- ручна рестаурација јапанском хартијом, уз коришћење скробног лепка
- пресовање у механичкој преси
- припрема за повезивање
- скидање коже повеза са цвроточних дасака и њена припрема за рестаурацију

пре и после интервенције

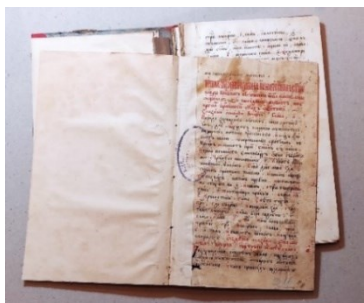
6) Хил. 377 (Т 139): *Типик јерусалимски*, 1670/80. година, папир, л. 45, 275 × 170 мм

категирија угрожености: III

основни поступци

- развезивање књижног блока
- механичко чишћење листова
- уклањање старе рестаурације
- ручна рестаурација јапанском хартијом, уз коришћење скробног лепка
- пресовање у механичкој преси
- припрема за повезивање

пре и после интервенције

П.2.3. Преповезивање. Израђен је нови или рестаурисан стари повез и направљене су заштитне кутије за **6** рукописних кодекса чији је књижни блок претходно конзервисан, чиме је заокружена њихова куративна заштита.

- 1) **Хил. 22** (Т 37): *Четворојеванђеље*, друга четвртина XIII века
- 2) **Хил. 37** (Т 45): *Четворојеванђеље*, 1558. година
- 3) **Хил. 50** (Т 50): *Праксапостол*, 1470/80. година
- 4) **Хил. 377** (Т 139): *Типик јерусалимски*, 1670/80. година
- 5) **Хил. 394** (Т 146): *Слова Исака Сирина*, 1385/1400. година
- 6) **Хил. 470** (Т 334): *Слова Исака Сирина*, 1354/5. година

Такође, за потребе богослужења у саборном храму, 6 књига је повезано у савремени кожни повез.

после повезивања

Хил. 22

Хил. 37

Хил. 50

Хил. 377

Хил. 394

Хил. 470

П.2.4. **Археографска ревизија.** У циљу утврђивања степена усаглашености између археографске припреме за конзервацију и обављених конзерваторско-рестаураторских радова, извршена је ревизија 6 конзервисаних рукописа.

4.3 Дигитална библиотека

Дигитална библиотека на крају 2023. године садржи укупно 6.716 јединица библиотечке грађе (наслова), што по збиркама изгледа на следећи начин:

РУКОПИСИ И КЊИГЕ	1.442
ПЕРИОДИКА	254
МУЗИКА И ЗВУК	633
СЛИКЕ	4.228
КАРТЕ	150

Имајући у виду напредак софтверских алата за обраду и рашчитавање грађе, стандардизацију и унапређење праксе скенирања, обраде и рашчитавања грађе, као и потребе корисника које се односе на могућност претраживања садржаја публикација, за шта је рашчитан текст предуслов, током године се приступило ревизији садржаја на Дигиталној у циљу ретроактивног рашчитавања публикација када за то не постоје ограничења (за грађу издату пре 1868. године не врши се рашчитавање и она се не објављује у ПДФ формату, већ у виду дигиталних слика које није могуће преузети).

Текућа продукција

Од збирки бисмо издвојили Стару штампану књигу која се чува у Посебним фондовима. До сада је дигитализовано укупно 56 књига и доступне су у оквиру виртуелне збирке која је део збирке Књиге и доступна је на линку: https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/RukopisiIKnjige/stara_stampana.

Објављена је и тематска збирка *НБС се сећа*, посвећена издањима наше установе. Садржи четири подзбирке (Књиге, Композиције посвећене отварању зграде НБС, Серијске публикације и Фотографије) и укупно 249 наслова. Доступна је на линку: https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/TematskeZbirke/NBS_se_seca.

Народна библиотека Србије учествује у пројекту дигитализације јеврејске периодике, у сарадњи са Националном библиотеком Израела, као и неколико установа културе из земље (Јеврејски историјски музеј, Библиотека Матице српске, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, Градска библиотека Суботице). У оквиру пројекта, објављена је тематска збирка „Јеврејска периодика“, коју чине дигитализовани часописи из поменутих установа. Они представљају значајан допринос не само у осветљавању вишевековног постојања и трајања јеврејских заједница на Балкану, већ и разумевању ширег друштвеног контекста историјских периода у којима су настајали. Иако ови часописи имају карактеристично и препознатљиво место у праћењу историјата јеврејске заједнице, кроз њихов садржај такође се доследно може пратити и комплексна балканска и светска историја. Збирка садржи две подзбирке (Јеврејска периодика до Другог светског рата и Јеврејска периодика после Другог светског рата) и укупно 40 наслова. На крају 2023. године, заједничким напорима дигитализовано је 21.130 страница и спаковано 1.657 ПДФ докумената (бројева периодике).

Поред Дигиталне НБС, грађа дигитализована у оквиру овог пројекта се објављује паралелно и на Порталу јеврејске историјске грађе (Historical Jewish Press) Националне библиотеке Израела, на адреси: <https://www.nli.org.il/en/discover/newspapers/jpress>.

Дигитализоване су илустрације из заоставштине Босилке Кићевац (укупно 752 илустрације), а на Дигиталној НБС објављен је избор од 52 илустрације: <https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/Slike/bkicevac>.

Нови садржај према збиркама

Рукописи и књиге:

- Стара штампана књига – 16 наслова, објављени су у виду слика, услед претходно наведеног ограничења за публикације издате пре 1868. године, због тога што подлежу посебим ограничењима наведеним у метаподацима: <https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/uslovi>
- Књиге у издању НБС (део тематске збирке НБС се сећа) – 47 наслова објављених у виду рашчитаних ПДФ-ова на линку: https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/TematskeZbirke/NBS_se_seca/Knjige
- Побратим (рашчитани ПДФ): https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:ND_11B51E1CB219ECAC1AF815F73D6B9C77

Периодика:

- Археографски прилози (укупно 28 бројева) – објављени су доступни бројеви у периоду од 1979. до 2012. године (новији бројеви већ су доступни у дигиталном облику на сајту НБС) у виду рашчитаних ПДФ-ова и сврстани су у тематску збирку НБС се сећа: https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/Periodika/ND_F566CB4310060060C2E4F10093FF5BAD
- Нови Београд : лист омладинских радних бригада на изградњи Новог Београда – 36 бројева у виду рашчитаних ПДФ-ова: https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:ND_884DDD85D2E2B74ED1F793D3D64A9934
- Јеврејска периодика – укупно 40 наслова (укупно 818 рашчитаних ПДФ-ова)
- Дубровник (233 рашчитана ПДФ-а – овај наслов рашчитан је уз помоћ алата docWizz који омогућава сегментацију чланака и издвајање садржаја публикације према насловима и ауторима чланака): https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:ND_63813F76D313200D013B7C87251ACADE

- Живот и рад : часопис за књижевност и друштвена питања (124 рашчитана ПДФ-а): https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:ND_F97C6EF213626A01CB796632B3EE7B56
- Борба : полумесечни спис социјалне демократије (85 рашчитаних ПДФ-ова): https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:ND_EC71D42E1587C3D928659E439782B654
- Дубровник, календар (7 рашчитаних ПДФ-ова) https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:SD_B20A09E773FDAC07EDAFC151EF349A75
- Лист за политичка и друштвена питања: Напред Ваљево (1.572 нерашчитана ПДФ-а, грађа није из фонда НБС) https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/Periodika/SD_B569333C73560EF47EBA5462B69D8F5D
- Бечкерек (36 нерашчитаних ПДФ-ова, грађа није из фонда НБС): https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:ND_7BFFDD04650418B02F36CE462D98E116

Слике:

- Илустрације Босилке Кићевац (објављено још 15 илустрација као избор од укупне дигитализоване грађе, као део виртуелне подзбирке на линку: <https://www.digitalna.nb.rs/sf/NBS/Slike/bkicevac>)

Ревизија садржаја Дигиталне НБС:

Приступили смо ревизији садржаја Дигиталне НБС у циљу трансформисања старијег дигиталног садржаја, како би био у складу са савременим приступом дигитализацији, што обухвата обраду (расецање двострано скениране грађе, исправљање кривих скенова, рашчитавање грађе (OCR) и објављивање у виду ПДФ-а), преглед метаподатака, допуну и ажурирање лиценци о правима приступа.

Ревидирани наслови:

- Мисао (обрађено укупно 5.785 скенова и креирано 108 рашчитаних ПДФ-ова) https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:SD_D4F5F5FD684EF03125D4F0FEDECF37
- Бранково Коло (1895–1903, укупно 405 рашчитаних ПДФ-ова) https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:SD_DBBF8191E59823DBD747FA1965AD240C

Статистика

Статистички подаци о дигитализацији грађе за потребе Дигиталне НБС:

Број скенова: **22.212**

Број обрађених скенова: **30.377**

Број рашчитаних ПДФ-ова: **1.430** (рашчитавање у алатима Abby Fine Reader, Tesseract, DocWizz)

	Грађа/Наслов	Број скенираних слика	Број обрађених слика	Број генерисаних ПДФ-ова
Рукописи и књиге	Изложбени каталози НБС	2.409	2.409	29
Рукописи и књиге	Стара штампана књига	1.008	1.008	

Периодика	<i>Жидовска смотра</i>	478	478	20
Периодика	<i>Итон Хатнуа</i>	616	616	17
Периодика	<i>Службени лист Савеза јеврејских вероисповедних општина Краљевине Југославије</i>	110	110	16
Периодика	<i>Јеврејски глас</i>	476	476	102
Периодика	<i>Мисао</i>		5.750	88
Периодика	<i>Бранково коло</i>		1.731	405
Периодика	<i>Дубровник</i>			340
Периодика	<i>Гласник Савеза јеврејских вероисповедних општина</i>	160	160	2
Периодика	<i>Весник Керен Хајесода фонда за обнову Палестине</i>	48	48	2
Периодика	<i>Гласник Јеврејске ашкенаске вероисповедне општине</i>	20	20	1
Периодика	<i>Zsido Ujsag</i>	8	8	2
Периодика	<i>Живот и рад</i>	8.913	8.913	100
Периодика	<i>Гидеон</i>	568	568	53
Периодика	<i>Јеврејске новине</i>	20	20	4
Периодика	<i>Нови Београд</i>	200	200	36
Периодика	<i>Хаавив</i>	76	76	2
Периодика	<i>Весник Јеврејске сефардске вероисповедне општине</i>	28	28	2
Периодика	<i>Schlachtones</i>	10	10	1
Периодика	<i>Наш лист</i>	373	373	67

Периодика	<i>Ханоар</i>	116	116	
Периодика	<i>Хозер</i>	86	86	4
Периодика	<i>Барзел</i>	54	54	1
Периодика	<i>Ковец</i>	68	68	1
Периодика	<i>Техелет</i>	32	32	1
Периодика	<i>Медура</i>	44	44	2
Периодика	<i>Вјесник савеза жидовских омладинских удружења</i>	8	8	1
Периодика	<i>Жидов</i>	700	700	40
Периодика	<i>Борба</i>	2.530	2.330	42
Периодика	<i>Израел: часопис посвећен земљи и народу Израела</i>	130	130	4
Периодика	<i>The Jewish Review</i>	547	399	
Периодика	<i>Кадима</i>	2.433	2.433	45
Слике	Босиљка Кићевац - илустрације	754	754	
Слике	Плакете и повеље НБС	189	221	
УКУПНО		23.212	30.377	1430

Дигитализација за друге потребе:

- Интерне потребе у оквиру НБС:

Број скенова: 2.552

Број обрађених скенова: 1.889

- Корисници:

Број скенова: 326

Број обрађених скенова: 315

Статистика посета Дигиталној НБС:

Током године, Дигиталну НБС посетило је око 25 хиљада корисника, према подацима које показује Гугл аналитика.

Развој

Са партнерима из МИСАНУ унапређени су следећи сегменти:

- покренут је ОАИ-РМН протокол за прикупљање метаподатака са Дигиталне НБС у циљу отварања података и постављања на национални портал <https://data.gov.rs/sr/>;
- уведен је нови приказ дигиталне грађе у збиркама СЛИКА и КАРАТА како би се омогућило груписање сродних садржаја и отворила могућност за ротацију слика;
- ажуриран је приказивач за објекте из збирке РУКОПИСИ И КЊИГЕ за грађу објављену до 1867. године;
- покренута је интерна верзија Дигиталне НБС (<http://intranet-digitalna.nb.rs/>), која ће бити доступна само са мреже НБС и користиће се за објављивање грађе која није у јавном домену; обављена су детаљна тестирања свих опција и након исправљања недостатака, у следећем кораку (који је већ у току) ради се на повезивању интерне и основне Дигиталне (<https://digitalna.nb.rs/>), којим ће бити омогућена миграција грађе са једне на другу.

Унапређење Агрегатора за Европеану обухватило је израду нових скрипти за конверзију метаподатака из формата COMARC у Европеанин модел података (EDM). Нова скрипта прилагођена је за конверзију свих метаподатака из Кобиса, док је стара могла да се користи само за податке НБС. Овим је отворен пут за бржу и лакшу сарадњу с другим библиотекама у систему Кобиса. Даљи развој обухвата успостављање решења уз помоћ кога ће Агрегатор за Европеану преузимати податке експортиране из Бисиса. Одељење за развој дигиталне библиотеке и микрофилмовање на овом кораку сарађује с Андријом Сагићем из Библиотеке „Милутин Бојић“. Колега Сагић ради на развоју експорта метаподатака из Бисиса у ЕДМ формату, док ће Одељење за развој дигиталне библиотеке, у сарадњи са Семантиком, фирмом која ради на техничком унапређењу Агрегатора, омогућити преузимање ових података преко ОАИ-а.

Европеана, Агрегатор за Европеану и међународна сарадња

Агрегатор за Европеану има два нова партнера с којима је током године склопљен уговор о агрегацији података (Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, уговор склопљен у марту, и Библиотека града Београда, уговор склопљен у децембру).

Промоција дигитализације, јавни наступи и објављени чланци

- Стручни рад Наташе Петровић и Татјане Домазет „Нови портал Дигиталне Народне библиотеке Србије: поглед кроз кључаоницу“ објављен је у Гласнику Народне библиотеке Србије: <https://plus.cobiss.net/cobiss/sr/sr/bib/nbs/79674633>.
- Народна библиотека Србије представила се 19. јануара 2023. године, у оквиру серијала *Упознајте националне библиотеке* који организује Славистички референтни центар Универзитета у Илиноису, <https://youtu.be/EqgdFNyqsbA?si=xzIVhl9rKr2e4war> Тамара Бутиган Вучај је представила дигиталне збире, кориснички сервис и КОБСОН.
- Дана 26. маја 2023. одржана је промоција књиге *Приручник за покретање лабораторија у галеријама, библиотекама, архивима и музејима* у Кафе-књижари Народне библиотеке Србије. Промоцији су присуствовале две ауторке – Сали Чејмберс и Милена Добрева Макфирсон, а осим њих говорили су и уредница едиције Савремена библиотека Добрила Бегенишић, Тамара Бутиган Вучај, заменица управника и руководитељка Сектора Виртуелне библиотеке Србије, и Андрија Сагић из Библиотеке „Милутин Бојић“. Излагања ауторки симултано је преводила Татјана Домазет, из Одељења за развој дигиталне библиотеке и микрофилмовање, која је превела и саму публикацију (<https://nb.rs/predstavljanje-knjige-prirucnik-za-pokretanje-laboratorija-u-galerijama-bibliotekama-arhivima-i-muzejima-iz-edicije-savremena-biblioteka/>). Приручник је доступан на адреси: <https://nb.rs/prirucnik-za-pokretanje-laboratorija-u-galerijama-bibliotekama-arhivima-i-muzejima/>. Након промоције књиге одржана је и радионица

Datafication in Libraries, коју су водиле поменуте ауторке. Учесници радионице били су библиотекари и истраживачи који су дискутовали о могућностима унапређења употребљивости дигиталне библиотеке, збирки и података из угла истраживача. Прикупљене информације узете су у обзир и укључене у план даљег унапређења Дигиталне НБС.

- На стручном скупу Секције музејских библиотекара „Мале библиотеке – велика дела“, одржаном у Народном музеју у Београду 9. октобра, Тамара Бутиган Вучај одржала је презентацију *Европска добра пракса у промоцији дигиталног културног наслеђа у Народној библиотеци Србије*.
- Тамара Бутиган Вучај учествовала је на глобалној онлајн конференцији Удружења јеврејских библиотека (Association of Jewish Libraries – AJL), која је одржана од 19. до 22. јуна под слоганом: Свет могућности, <https://jewishlibraries.org/2023-digital-conference/>. У оквиру панел сесије: Представљање колекција јеврејске заједнице у библиотекама и архивима земаља некадашње Југославије, одржане 22. јуна, Тамара Бутиган Вучај представила је тематску дигиталну збирку „Јеврејска периодика“ у оквиру Дигиталне НБС.
- Татјана Домазет је учествовала у презентацији пројекта дигитализације јеврејске периодике реализованог у сарадњи са Националном библиотеком Израела, организованог у Амфитератру НБС поводом отварања изложбе „Збирка Евентов: Архив Удружења усељеника из бивше Југославије“, као и на Филозофском факултету Универзитета у Београду (6. септембар). Јасмина Голубовић је представила исти пројекат током научног скупа „Дигитална хуманистика“ одржаног 25. и 26. септембра у Крушевцу. Детаљно је представила све техничке детаље који се односе на поступак дигитализације, обраде грађе и метаподатака, објављивања на Дигиталној НБС и достављања грађе партнерима у Израелу.
- Тамара Бутиган Вучај одржала је уводно предавање *Народна библиотека Србије: дигитална садашњост и будућност*, на конференцији Народне библиотеке Крушевац „Дигитална хуманистика“ у Крушевцу, 25–26. септембар 2023.
- На јесењем Форуму БДС-а о дигиталној трансформацији у библиотекама, у амфитеатру Народне библиотеке Србије, Тамара Бутиган Вучај одржала је презентацију *Дигитална трансформација у библиотекама сада и овде*, 8. новембар 2023.
- На веб-страници блога, виртуелних галерија и изложби, базираних на садржају Дигиталне НБС, а у циљу промоције, на адреси : <https://blogdigitalna.nb.rs/>, објављен је блог „Нови Београд“ – лист омладинских радних бригада на градњи Новог Београда.
- На друштвеној мрежи Фејсбук је објављено на десетине објава са налога Дигитална НБС. Фејсбук <https://www.facebook.com/DigitalNBS> – број пратилаца 607.

Стручно усавршавање, размена искустава с установама културе у земљи

Одељење за развој дигиталне библиотеке и микрофилмовање је маја 2023. посетило Библиотеку Матице српске у циљу размене искустава о поступку дигитализације, хардверу и софтверу погодном за различите врсте грађе, начину дефинисања приоритета у дигитализацији, ауторским правима и дигиталној библиотеци, као и плановима за даљи развој и унапређење рада. Угостила их је Новка Шокица Шуваковић, заменица управника Библиотеке Матице српске, и колегинице и колеге које учествују у дигитализацији. Модели скенера којима ова библиотека располаже, који су се показали као добар избор, јесу скенер марке Phase One (уз софтвер Capture One 20, овај скенер се налази у посебној, замраченој просторији и на њему се скенира највреднија грађа, попут рукописних књига), Bookeye 3 i

Боокеуе 4. За рашчитавање грађе се користи docWizz и библиотека располаже двома лиценцама за овај софтвер.

Јелена Ковачевић Бараћ из Југословенског драмског позоришта посетила је НБС у циљу размене искустава о дигитализацији поводом припреме за дигитализацију архиве ЈДП. Дате су смернице у вези са поступком дигитализације, хардверском и софтверском опремом и Дигиталном библиотеком.

За пројекат Американизација, који Центар за Америчке студије при Филозофском факултету Универзитета у Београду реализује у сарадњи са Амбасадом САД-а, Одељење дигитализације Народне библиотеке Србије приступило је дигитализацији одабраних чланака и огласа из домаће периодике. Комуникацију је водила Татјана Домазет, а у поступку прегледања достављених публикација и скенирања учествовале су Јасна Мајерле, Ирена Малвић Опановић и Олга Митровић (формат .jpg 300dpi).

Јасмина Голубовић и Татјана Домазет присуствовале су радионици „Дигитална хуманистика“ у Универзитетској библиотеци. Радионица се састојала од теоријског и практичног дела. Говорило се о дигиталној хуманистици уопште, удаљеном читању, SrpElteC-у, рашчитавању грађе и исправкама машински рашчитаног текста, тренирању софтвера за рашчитавање и обраду текста, уз практични део, где су учесници имали прилику да се опробају у свему томе.

Тамара Бутиган Вучај и Татјана Домазет присуствовале су састанку с колегама из Народног позоришта, како би их информисале о поступку дигитализације и дале препоруке и смернице на основу вишегодишњег искуства у дигитализацији, да би колеге, које су на самом почетку овог подухвата, поставиле добре основе за дигитализовање архива Позоришта. Неколико дана касније, посетили су Одељење дигитализације НБС, како би се на практичним примерима упознали са системом рада нашег одељења, опремом и начинима обраде и чувања грађе. Колегинице Ирена Малвић Опановић и Јасна Мајерле биле су задужене за демонстрацију скенирања и коришћења хардверске и софтверске опреме, док су Јасмина Голубовић и Татјана Домазет представиле део о управљању метаподацима и дигиталној библиотеци.

Установљено је да је у оквиру редовног надзора над радом матичних библиотека неопходно да у сегменту надзора над дигитализацијом учествује запослени из Одељења за развој дигиталне библиотеке и микрофилмовање, како би се прикупиле детаљне информације о свим сегментима рада на дигитализацији. Татјана Домазет је сачинила упитник за запослене у матичним библиотекама који учествују у дигитализацији. Крајем године, посетила је две библиотеке: Народну библиотеку Ужице и Градску библиотеку „Владислав Петковић Дис“ у Чачку. Током следеће године, наставиће се редован надзор над дигитализацијом, прикупљање информација, размена искустава и давање смерница за унапређење рада.

Татјана Домазет је током јануара и фебруара похађала курс *Дигитализација културног наслеђа за запослене у установама културе* на Факултету драмских уметности. Курс је обухватао теоријски и практични део.

Тамара Бутиган Вучај је презентовала Дигиталну НБС у Институту за европске студије (23. јануар). Снимила је и прилог о Дигиталној НБС за Културни дневник РТС-а, уторак, 7. фебруар – Тамара Бутиган Вучај. Прилог емитован 28. фебруара, на Дан Библиотеке, <https://nb.rs/obelezavanje-dana-narodne-biblioteke-srbije/>.

Софтверска и хардверска опрема

У децембру је набављен скенер погодан за дигитализовање негатива. Модел скенера: Microtek ScanMaker 9800XL TMA Silverfast A3. Ово је први скенер који може да дигитализује ову врсту грађе која се чува у Посебним фондовима, а погодан је и за друге врсте грађе до А3 формата.

Тестиран је софтвер за рашчитавање грађе отвореног кода *Tesseract* и испитују се могућности његове имплементације у Дигиталну НБС у циљу аутоматизовања овог сегмента посла.

5. КА ЈАВНОСТИ

5.1 Издавачка делатност

У 2023. години Народна библиотека Србије, као издавачка кућа, објавила је, самостално, а и као саиздавач, тј. у сарадњи са другим издавачким кућама, следеће публикације:

- *Археографски прилози бр. 44* (периодична публикација);
- *Гласник Народне библиотеке Србије 2023* (периодична публикација);
- *Десанка* (едиција „Руком писано“, фототипско издање);
- *Горесни плач* Захарија Орфелина (фототипско издање);
- *Месеџлов из 1719. године* (фототипско издање);
- *Библиографија Јерка Денегрија* (главне редакторке Марије Богдановић);
- *Чланци и предавања* (ауторке Драгане Милуновић);
- *Зборник радова са Стручног скупа Матичног одељења Народне библиотеке Србије*;
- *Прољећа Ивана Галеба* (аутора Владана Деснице);
- *Слијеац на жалу / Љестве Јаковљеве / Концерт* (аутора Владана Деснице);
- *Историја српске књижевности барокног доба* (аутора Милорада Павића; објављено у сарадњи са Културним центром Војводине „Милош Црњански“);
- *Историја српске књижевности класицизма* (аутора Милорада Павића; објављено у сарадњи са Културним центром Војводине „Милош Црњански“);
- *Историја српске књижевности предромантизма* (аутора Милорада Павића; објављено у сарадњи са Културним центром Војводине „Милош Црњански“);
- *Часовничар и сачасници* (аутора Елиезера Папа; у сарадњи са ИК Агора);
- *Начин приближавања – изабране песме* (аутора Живорада Недељковића; Награда Десанка Максимовић, књ. 28; објављено у сарадњи са Задужбином „Десанка Максимовић“);
- *Трајим помиловање – лирске дискусије с Душановим закоником* (ауторке Десанке Максимовић, прир. Светлана Шеатовић; објављено у сарадњи са Задужбином „Десанка Максимовић“);
- *Шумска љуљашка – изабране песме за децу поводом 125 година од рођења и 30 година од смрти* (ауторке Десанке Максимовић, прир. Зорана Опачић; објављено у сарадњи са Задужбином „Десанка Максимовић“);

- *Иза штита поезије – изабране песме поводом 125 година од рођења и 30 година од смрти* (ауторке Десанке Максимовић, прир. Светлана Шеатовић; објављено у сарадњи са Задужбином „Десанка Максимовић“);
- *Мој свет – 30 година рада Задужбине „Десанка Максимовић“* (ауторке Мирјане Станишић; каталог изложбе; објављено у сарадњи са Задужбином „Десанка Максимовић“);
- *Први инвентар Јавне библиотеке у Крагујевцу 1866–1867* (аутора Јанка Шафарика; објављено у сарадњи са Народном библиотеком „Вук Караџић“ из Крагујевца);
- *Рукописи Музеја Српске православне цркве – Збирка Радослава М. Грујића. Књ. 1, Археографски опис. Св. 2* (аутора Владимира Мошина; објављено у сарадњи са Музејом Српске православне цркве);
- *Откривени свет илустрације Љубице Цуце Сокић* (ауторке Горане Стевановић; каталог изложбе);
- *Пола века здања Народне библиотеке Србије* (аутора Мирјане Симоски и Душана Злоколице; каталог изложбе);
- *Осликавање храма књиге* (аутора Душана Злоколице и Мирјане Симоски; каталог изложбе);
- *Свет који нестаје* (аутора Марета Лаковича; каталог изложбе)
- *Зидни календар за 2024.* (ауторке Биљане Ракочевић);
- *Стони календар за 2024.* (ауторке Биљане Ракочевић).

5.2 Дистрибуција

Пласман издања Народне библиотеке Србије врши се преко књижаре Народне библиотеке Србије односно продајног места у оквиру Народне библиотеке Србије – пулта за упис и пријем корисника – на којем су издања изложена и доступна заинтересованима, који ту могу да их купе. Поред тога, дистрибуција издања Народне библиотеке Србије врши се преко књижара широм Београда и других градова у земљи, попут књижара: „Zepfer“, „Дерета“, „Александар Белић“, „Serbica Books“, „Макарт“, „МС Most“... Уз то, значајан део пласмана и продаје везан је за комерцијалну колекцију сувенира Народне библиотеке Србије (нотеси, торбе, ешарпе, слагалице...), која се дистрибуира широм земље кроз књижарски ланац „Delfi“.

5.3 Сајмови

Године 2023. одржан је **66. Међународни београдски сајам књига** (21–29. октобар), на којем је наступила и Народна библиотека Србије, изложивши своју издавачку продукцију, коју је представила и на **Међународном сајму књига у Новом Саду** (7–13. март).

Народна библиотека Србије осмислила је и реализовала – кроз „**Кућу књиге**“ (која је замишљена као њен саставни део) – програмске активности у вези са наступом Републике Србије на **39. Сајму књига у Љубљани** (на којем је Србија била почасни гост), који је трајао од 20. до 26. новембра, као и на **28. Међународном сајму књига у Бањалуци** (13–19. септембар).

5.4 Награде

- **Награда „Владан Десница“** – награда Народне библиотеке Србије за најбољи роман у претходној години први пут објављен на српском језику – додељена је Горану Петровићу за роман *Иконостас*, у издању „Лагуне“.

- **Награда „Десанка Максимовић“** – награда Задужбине „Десанка Максимовић“, институције која се налази у Народној библиотеци Србије (њеном оснивачу и једном од покровитеља), која се додељује за **укупан допринос српској поезији** – уручена је **Злати Коцић**.
- **Награда „Меша Селимовић“** – награда *Вечерњих новости* за најбољу књигу објављену у претходној години, која се додељује у Народној библиотеци Србије – уручена је **Небојши Лапчевићу за песничку књигу *Филателист*** у издању Народне библиотеке „Стефан Првовенчани“ из Краљева.
- **Награда „Милош Црњански“** – бијенална награда Задужбине Милоша Црњанског за најбољу прву књигу из књижевних области у којима се огледао сам Црњански – уручена је 2022. године у Народној библиотеци Србије **Дејану Алексићу за роман *Петља*** у издању „Лагуне“, за 2020/2021. годину, а 2024. године ова награда биће уручена у Народној библиотеци Србије за 2022/2023. годину.
- **Награда „Политикин забавник“** – књижевна награда *Политикиног забавника* за најбоље дело намењено младима објављено на српском језику у претходној години, која се одсад додељује у Народној библиотеци Србије – биће уручена 2024. године, на Дан Народне библиотеке Србије (28. фебруар), који је истовремено и Дан *Политикиног забавника*, чији је први број објављен 28. фебруара 1939. године.
- **Специјална награда Удружења књижевних преводаца Србије** уручена је у Народној библиотеци Србије **Паскал Делпеш** – преводитељки на француски језик делâ Данила Киша и других наших писаца – за посебан допринос развоју српско-француских веза.
- **Награда „Стојан Новаковић“** – награда Библиотекарског друштва Србије за најбољу књигу из области библиотечко-информационе делатности – додељена је **др Мирославу Лазићу за књигу *Божидар Вуковић: између историје и имагинације*** у издању Народне библиотеке Србије (2022).
- **Награда „Марија Илић-Агапова“** – награда Библиотеке града Београда за најбољег библиотекара града Београда – додељена је **др Драгани Милуновић, заменици управника Народне библиотеке Србије**.
- **Награда „Јанко Шафарик“** – национална награда за укупни допринос развоју библиотечко-информационе делатности и културе у Републици Србији, коју даје Народна библиотека Србије – додељена је **Ивани Николић, начелници Одељења селективне набавке Народне библиотеке Србије**.

5.5 Откуп књига

Почетком 2023. године, у Народној библиотеци Србије одржан је састанак представника Министарства културе Републике Србије и представника три удружења издавача, као и представника Народне библиотеке Србије, на којем су разматрана путања у вези са новим циклусом јавних конкурса које расписује Министарство културе, са посебним нагласком на питањима од посебног значаја за издаваче, као што је откуп књига за библиотеке...

Министарство културе Републике Србије расписало је *Конкурс за откуп публикација за библиотеке за 2023. годину*, којим се врши откуп одабраних публикација објављених 2022. године на српском језику и језицима националних мањина у Републици Србији, у штампаној и електронској форми, за мрежу јавних библиотека на територији Републике Србије. Конкурс је био отворен од 6. фебруара до 17. марта 2023. године.

У вези са откупном процедуром, Народна библиотека Србије имала је двоструку улогу:

- 1) својеврсног сервиса Министарства културе, пружајући му логистичку подршку, у смислу да се већи део целокупне откупне процедуре одвија у самој Народној библиотеци Србије;
- 2) једне од 181 библиотеке која бира наслове које су издавачи понудили, односно Комисија за откуп књига изабрала.

Откупљивале су се публикације од значаја за културу и уметност из следећих категорија:

- домаћа књижевност;
- преводна књижевност;
- књижевност за децу;
- уметнички стрип;
- уметност (публикације које представљају националну културну баштину и савремену културу и уметност; публикације које представљају позната дела светске културне баштине);
- хуманистичке и друштвене науке (научна и научно-популарна издања, лексикографска и референтна литература).

Приоритет су имала прва издања објављених публикација, као и публикације посебно намењене деци и младима.

На конкурс је пристигло укупно 4.222 наслова (објављених 2022. године) од 203 издавача, а Комисија за откуп књига је у шири избор – од које саме библиотеке праве сопствени – уврстила 2.631 наслов од 191 издавача.

Кроз овај откуп књига, Народна библиотека Србије дошла је до 412 наслова, у 993 примерка.

5.6 Изложбе

У 2023. години у Народној библиотеци Србије постављене су следеће изложбе:

- **„Свет у слици – слика света“** (Института за студије културе и хришћанства);
- **„Пола века здања Народне библиотеке Србије: 6. април 1973 – 6. април 2023“** (аутора Мирјане Симоски и Душана Злоколице);
- **„’Нови град! Ко ће још да живи на овом песку’ – 75 година од почетка изградње Новог Београда“** (аутора Драгана Милошевића);
- **„Песме дрвета – изложба дрвореза“** (аутора Герхарда Херманса);
- **„Дан словенске писмености у Народној библиотеци Србије – изложба књига македонских аутора преведених на српски језик“** (Македонијум);
- **„Мој свет – 30 година рада Задужбине ’Десанка Максимовић’“** (ауторке Мирјане Станишић);
- **„100 година Виславе Шимборске – изложба поводом стогодишњице рођења пољске нобеловке“** (Амбасада Републике Пољске у Београду);
- **„Културне руте у Србији“** (Савет Европе);
- **„Европа: 12 мапа, један пројекат“** (Амбасада Краљевине Шпаније у Београду);
- **„Каталози и каталогизатори на фотографијама“** (Народна библиотека Србије);
- **„Рукописи Музеја Српске православне цркве“** (Музеј Српске православне цркве).

Ван простора Народне библиотеке Србије, у 2023. години је у **Галерији Српске академије наука и уметности** постављена изложба дела из ликовне збирке Народне библиотеке Србије под називом **„Осликавање храма књиге“** (аутора Душана Злоколице и Мирјане

Симоски), док је у Галерији ликовне уметности поклон збирке „Рајко Мамузић“ у Новом Саду гостовала изложба Народне библиотеке Србије „Откривени свет илустрације Љубице Цуце Сокић“ (ауторке Горане Стевановић), а у Дому културе „Студентски град“ на Новом Београду гостовала је изложба Народне библиотеке Србије „Нови град! Ко ће још да живи на овом песку“ (аутора Драгана Милошевића).

5.7 Књижевно-трибински програми и манифестације

У Народној библиотеци Србије 2023. године одржано је шездесет књижевних и трибинских програма и манифестација, као и књижевних фестивала са око стотину гостију из земље и иностранства. Настојало се да се програми организују тематски те да се активности пре свега односе на истицање репрезентативних личности и њихових остварења, као и оних са доприносом рецентној српској књижевној култури. Пажња је била усмерена и на саме формате представљања датих програма и њихову присутност, односно већу видљивост на друштвеним мрежама: Фејсбук, Инстаграм и Икс. Године 2023. забележена је рекордна гледаност и посећеност књижевно-трибинских програма националне библиотеке на наведеним мрежама, са укупно **200.000 прегледа видео-садржаја (у одложеном гледању)**. Укупан број **физичких посетилаца књижевно-трибинских програма био је 6.000, а уживо онлајн 3.000 посетилаца**. Најпосећенији програми у форми физичког присуства публике бројали су **250 посетилаца** приликом гостовања **Петра Пеце Поповића; Емира Кустурице са 200 посетилаца; Паскал Делпеш са око 150 посетилаца; Слободана Владушића са 100 посетилаца**. Највише онлајн прегледа видео-садржаја имали су програми у оквиру циклуса „**Писац у библиотеци, вечери на Косанчићу**“ са укупно **70.000**. Највећу медијску пажњу и најбројније медијске извештаје (штампани и електронски медији) имале су манифестације: **Дан Народне библиотеке Србије и Сећање на страдање Народне библиотеке Србије у Другом светском рату**, као и матинеи посвећени преминулим српским и регионалним модерним књижевним класицима: **Чарлсу Симићу, Дубравки Угрешић и Драгославу Михаиловићу**.

Године 2023. традиционално су одржане следеће манифестације, у присуству високих званичника, истакнутих професионалних делатника и бројне публике: Дан Народне библиотеке Србије, Сећање на страдање Народне библиотеке Србије у Другом светском рату и Свечана академија Задужбине „Десанка Максимовић“ – „Иза штита поезије“ приликом које је отворена и изложба „Мој свет“, а поводом 125 година од рођења Десанке Максимовић и 30 година рада Задужбине „Десанка Максимовић“. Поред наведених, Народна библиотека Србије угостила је Културни центар Војводине „Милош Црњански“, који је организовао други по реду „Fellowship“, који је претходне године први пут одржан у Србији и био први такав сусрет издавача у овом делу Европе. У оквиру ове манифестације уприличен је и разговор са генералним директором једне од највећих издавачких кућа у Египту: Шерифом Бакром, генералним директором издавачке куће „Ал Араби издаваштво и дистрибуција“.

У оквиру прогамског циклуса **Представљања** представљена су дела истакнутих уметника и научних радника из земље и иностранства: преводитељке целокупних дела Данила Киша и појединих дела нобеловца Иве Андрића и Мирка Ковача на француски Паскал Делпеш (Француска); есејисткиње, драматуршкиње, позоришне и књижевне критичарке др Катарине Рорингер Вешовић (Аустрија); књижевнице и професорке на Сорбони Нине Живанчевић (Француска); режисера и књижевника Емира Кустурице; списатељице и новинарке Баи Лин (Кина); Петра Пеце Поповића, Васе Павковића, Корнелије Ичин и

других. У овину поменутог циклуса, представљена су и капитална издања попут: магнум опуса Д. Ф. Воласа *Бескрајна лакрдија* (Контраст издаваштво), чему је допринос својим присуством дао и Мет Букер, оснивач Међународног удружења Д. Ф. Воласа; последње, постхумне књиге песника Милутина Петровића *ПоЛев* (КЦНС); постхумне књиге *Изабране песме Петра Пајића*, о којој су говорили песници и академици Матија Бећковић и Милосав Тешић, као и др Зоран Живковић.

У Народној библиотеци Србије први пут су одржани **Књижевни матинеи** посвећени Чарлсу Симићу, Драгославу Михаиловићу и Дубравки Угрешин, на којима су гостовали истакнути представници науке и уметности који су говорили о њиховом стваралаштву и значају: проф. др Весна Голдсворти (Велика Британија), проф. др Елен Илајас-Бурсаћ (САД), проф. др Тихомир Брајовић, др Жарка Свирчев, књижевник Милисав Савић, новинарка Весна Рогановић, уредник Небојша Грујичић и други.

Циклус „Писац у библиотеци, вечери на Косанчићу“ одржан је током септембра и октобра на локалитету на Косанчићевом венцу, месту срушене националне библиотеке у Другом светском рату. Програми су најпре били посвећени ученицима основних школа и њиховим родитељима, а потом љубитељима наивне и маргиналне уметности, као и савремене српске књижевности, а учествовали су: Урош Петровић, Дејан Алексић, др Ивана Башевић Антић, Даница Вукићевић, Слободан Владушић и Угљеша Шајтинац.

Крајем године реактуализован је и **трибински циклус** на коме је било речи о појму катарзе, као и о хиперпродукцији у науци и књижевности, на којима су гостовали истакнути српски преводиоци и хеленисти попут Дејана Ацовића, универзитетски професори попут Ненада Николића и астрофизичара и популаризатора науке Милана Ћирковића.

Настављене су и програмске активности у оквиру **Центра словенских култура** разговорима и представљањима: *Слика Срба у словачкој књижевности* Зденке Валент Белић, разговор са македонским писцем Венком Андоновским, представљање књига македонских писаца преведених на српски језик...

Када је реч о **фестивалима**, у Народној библиотеци Србије одржан је Фестивал лузофоне књижевности „**LusoLivro**“, у сарадњи са издавачком кућом Чигоја, на коме је било речи о савременој португалској књижевности, португалском епу *Лузијади* Луиша де Камоиша, новим преводима дела Кларис Лиспектор, Алешандреа Рибејра, Жозеа Сарамата и Афонса Круза. Поред преводилаца и проучавалаца лузофоне књижевности, гостовали су и португалски књижевници Алешандре Рибејро и Афонсо Круз. У Народној библиотеци Србије одржан је и други по реду „**Норд фест**“, у организацији Трећег трга и Сребрног дрвета. Вечери су биле, између осталог, посвећене овогодишњем добитнику Нобелове награде за књижевност – норвешком аутору Јуну Фосеу и његовом ремек-делу *Септологија*. На фестивалу „**Тргни се, поезија**“, у организацији Трећег трга, ове године учествовало је двадесетак песника, преводилаца и уметника из десетак земаља.

У Народној библиотеци Србије одржан је и одређен број скупова који нису били у њеној организацији, већ у организацији других институција, као што су: Удружење медицинских сестара Србије, Завичајно друштво Ариља, Библиотекарско друштво Србије, Удружење банкара Србије, САНУ, Музеј жртава геноцида, Color Press Group, Удружење ендокринолога Србије, Удружење књижевника Србије, Comtrade Serbia, Меморијални центар „Старо сајмиште“, Вукова задужбина, Удружење физијатара Србије...

Било је укупно 56 група од по двадесеторо деце, узраста од 6 до 15 година, која су ишла у обилазак Народне библиотеке Србије.

Било је 12 индивидуалних вођења кроз Народну библиотеку Србије. У наведеним обилазцима је учествовало до 4 особе, најчешће старије од 45 година.

Током трајања изложбе „Осликавање храма књиге“ у Галерији САНУ било је 8 вођења кроз изложбу деце од 10 до 17 година, у групама од по 35–45.

Сви догађаји су бележени, у виду фотографија, видео и текстуалних записа, и постављани са веб-сајт Народне библиотеке Србије, као и на њене налоге на друштвеним мрежама: Facebook, Instagram, Twitter/X, Youtube и LinkedIn.

5.8 Међународна сарадња

Служба за међународну сарадњу Сектора за заједничке програме остварила је следеће:

1. Потврђена су и унапређена чланства и активности у **15 међународних библиотечких организација и асоцијација (IFLA, OSLC, CENL, EBLIDA, LIBER, ISSN, ISBN, ISMN, ISAN, eIFL, IKARUS, UDK, ИРС, ИМПАСТ)**. Стручњаци НБС су својим активностима у раду поменутих организација и асоцијација допринели двоструко, кроз унапређење рада националне библиотеке и кроз унапређење библиотечке струке у Србији.
2. Реализовано је укупно **70 службених путовања у иностранство**, од тога: 59 путовања одоси се на учешћа стручњака НБС на међународним стручним скуповима, 11 путовања се односи на активности управника НБС у иностранству, које су реализоване кроз посете националним библиотекама у свету, састанке са директорима националних библиотека и других институција културе, учешћа на конференцијама, сајмовима књига...
3. Успешно су припремљени, организовани и реализовани билатерални састанци у оквиру културне дипломатије Народне библиотеке Србије у 2023. години. Реализовано је укупно **19 билатералних састанака: 9 састанака у НБС и 10 у иностранству**. Управник се састао са амбасадорима и другим представницима дипломатског кора у Републици Србији, делегацијама које су боравиле у званичној посети Републици Србији и представницима дипломатског кора Републике Србије у иностранству. У наставку наводимо преглед сусрета са амбасадорима. Сусрети у иностранству наводе се на крају извештаја.
  - Амбасадор Републике Кореје у Београду, Њ. е. господин Јевунг Ли
  - Амбасадор Републике Аустрије у Београду, Њ. е. господин Кристијан Ебнер, заједно са Хелгом Рабл Штадлер, специјалном саветницом за међународну културну сарадњу у Министарству спољних послова Републике Аустрије
  - 40 чланица међународних клубова жена (супруге амбасадора у Београду)
  - Амбасадор Републике Египта, Њ. е. господин Басел Салах

- **Александар Беџ, директор Друштва за међународну сарадњу, немачке невладине организације у Србије**
  - **Амбасадор Републике Словеније у Београду, Њ. е. господин Дамјан Бергант**
  - **Амбасадор Републике Индонезије у Београду, Њ. е. господин Мохамад Чандра Видја Јуда**
  - **Министар културе Републике Кубе господин Алпидио Баутиста Алонсо Грау и амбасадор Републике Кубе у Београду, Њ. е. господин Лејде Ернесто Родригес Ернандес**
  - **Амбасадор Александар Јанковић, новоименовани амбасадор Републике Србије у Републици Финској**
4. Сви постојећи **Уговори о сарадњи са националним библиотекама у свету** били су оперативни и у 2023. години, у различитим сегментима међународне сарадње. Постојећим уговорима о сарадњи, у овој години додат је и **Меморандум о разумевању између Националне библиотеке Кубе „Хосе Марти“ и Народне библиотеке Србије**. Уговор је потписан током званичне државне посете делегације Кубе Србији, у октобру 2023. године.
  5. Успешно је настављена координација и сарадња са Министарством културе и Министарством спољних послова Републике Србије. Сарадња се огледа у достављању званичних информација о сарадњи НБС са сродним институцијама у иностранству, предлога о сарадњи (потписивање меморандума о сарадњи и донација књига), припремама за новоименоване амбасадоре Републике Србије у иностранству, званичним посетама управника НБС у иностранству. Поред поменутих званичних извештаја, сарадња са овим министарствима успешно је функционисала на свим нивоима стручних консултација, за потребе послова из домена међународне сарадње у оквиру културне дипломатије Републике Србије.
  6. У оквиру Програма Народне библиотеке Србије планирани су и реализовани различити програми међународног карактера у сарадњи са амбасадама и иностраним културним центрима у Београду:
    - Франкофона песма за 2023. у Београду, у сарадњи са **Француским институтом** у Београду
    - Програми у оквиру Сајма књига у Београду, у сарадњи са **Амбасадом Француске** у Београду и **Француским институтом** у Београду
    - Изложба о Лаву Толстоју у **Руском Дому** у Београду, у сарадњи са **Амбасадом Русије** у Београду (део грађе за изложбу припремљен и уступљен из фонда НБС)
    - Програм представљања кинеске списатељице и новинарке Баи Лин у Народној библиотеци Србије поводом њене књиге *Привалачност граница: доживљај Југославије*, у сарадњи са **Амбасадом Кине** и **Кинеским културним центром** у Београду и Културним центром „Милош Црњански“ из Новог Сада
    - Планирање програма представљања НБС у Кини, у сарадњи са **Културним центром „Иво Андрић“** у Пекингу (реализација програма одложена за наредни период)

- Посета професора Ендрјуа Смита са **Државног универзитета Емпорија**, са студентима библиотекарства, у сарадњи са **Америчким кутком** у Београду и **Амбасадом САД** у Београду
- Радна посета групе дипломата и сарадника из Амбасаде Канаде у Београду, на челу са Рајаном Милером, првим саветником Амбасаде, у сарадњи са **Амбасадом Канаде** у Београду
- Изложба „Сто година Виславе Шимборске“, у сарадњи са **Амбасадом Пољске** у Београду
- Фестивал нордијских књижевности „НОРД фест“, у сарадњи са **Амбасадом Норвешке** у Београду и **Амбасадом Данске** у Београду
- Посета директорке **Стокхолмског музеја за женску историју** Ане Таше Ларсон и припрема агенде за реализацију програма са **Амбасадом Шведске** и **Стокхолмским музејом за женску историју** и **Амбасадом Шведске** у Београду (реализација програма планирана за март 2024)
- Програми у сарадњи са **Националном библиотеком Израела** и **Амбасадом Републике Србије у Израелу**
  - Изложба **ЕВЕНТОВ** колекције
  - Представљање пројекта **JPRESS**
  - Радоница о изворима и грађи са јеврејском тематиком на просторима бивше Југославије, *Workshop: At the source*
- Сарадња у региону:
  - **COBISS дан** – у сарадњи са фирмом **ИЗУМ** из Марибора, у којој се развија библиографски систем COBISS, Народна библиотека Србије први пут је организовала „COBISS дан“ *и конференцију* „Виртуелна библиотека Србије: првих двадесет година“.
  - **Предавање др Софије Кларин Задрavec из НСК из Загреба: Изазови изградње дигиталне књижнице – колико је времена потребно за промену парадигме** реализовано је у сарадњи са Народном библиотеком Крушевац и Народном библиотеком Србије у оквиру пројекта „Дигитализација културне баштине и дигитална хуманистика (библиотеке – музеји – архиви)“.
  - **Изложба** фотографија под називом „Свет који нестаје“ словеначког социолога и антрополога Марета Лаковича, у сарадњи са **Амбасадом Словеније** у Београду

Службена путовања запослених у Народне библиотеке Србије у иностранство

Име и презиме	Држава и место путовања	Датум путовања	Циљ путовања	Напомене
1. Тамара Бутиган Вучај заменица управника	Италија, Мађерата	31. 1 – 4. 2. 2023.	Учешће на завршној конференцији пројекта ADRINETBOOK	Путовање реализовано на терет УБСМ

2. Жељко Младићевић начелник Одељења за конзервацију и рестаурацију	Грчка, Света Гора	4 – 26. 2. 2023.	Конзервација и рестаурација рукописне грађе Манастира Хиландара	Путовање реализовано на терет Задужбине Манастира Хиландара и НБС
3. Звонимир Ратковић Одељење за конзервацију и рестаурацију	Грчка, Света Гора	4 – 26. 2. 2023.	Конзервација и рестаурација рукописне грађе Манастира Хиландара	Путовање реализовано на терет Задужбине Манастира Хиландара и НБС
4. Игор Кнежевић Одељење за конзервацију и рестаурацију	Грчка, Света Гора	4 – 26. 2. 2023.	Конзервација и рестаурација рукописне грађе Манастира Хиландара	Путовање реализовано на терет Задужбине Манастира Хиландара и НБС
5. Татјана Тимотијевић начелница Одељења за научне информације	Холандија, Амстердам	28 – 30. 3. 2023.	Учешће на EBSCO's Academic Advisory Board 2023 састанку	
6. Тамара Бутиган Вучај заменица управника	Француска, Париз	17 – 21. 6. 2023.	Учешће на годишњем састанку CENL-а	
7. Драгана Милуновић заменица управника	Босна и Херцеговина, Сарајево	12 – 13. 4. 2023.	Сајам књига и службена посета Националној и универзитетској библиотеци БиХ	
8. Наташа Симић Одељење монографских публикација	Северна Македонија, Охрид	26 – 28. 4. 2023.	Учешће са стручним излагањем на стручном скупу: Трећа међународна конференција библиотекара	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
9. Жељко Младићевић начелник Одељења за конзервацију и рестаурацију	Грчка, Света Гора	4. 5 – 4. 6. 2023.	Конзервација и рестаурација рукописне грађе Манастира Хиландара	Путовање реализовано на терет Задужбине Манастира Хиландара и НБС
10. Звонимир Ратковић, Одељење за конзервацију и рестаурацију	Грчка, Света Гора	4. 5 – 4. 6. 2023.	Конзервација и рестаурација рукописне грађе Манастира Хиландара	Путовање реализовано на терет Задужбине Манастира Хиландара и НБС

11. Игор Кнежевић, Одељење за конзервацију и рестаурацију	Грчка, Света Гора	4. 5 – 4. 6. 2023.	Конзервација и рестаурација рукописне грађе Манастира Хиландара	Путовање реализовано на терет Задужбине Манастира Хиландара и НБС
12. Беба Станковић, Служба за међународну сарадњу, Сектор за заједничке програме	Холандија, Ротердам	19 – 24. 8. 2023.	Учешће на конгресу: ИФЛА, Светски библиотечки конгрес, 2023.	
13. Ивана Тодоровић, Одељење за матичне послове	Холандија, Ротердам	19 – 24. 8. 2023.	Учешће на конгресу: ИФЛА, Светски библиотечки конгрес, 2023.	
14. Татјана Тимотијевић начелница Одељења за научне информације	Мађарска, Будимпешта	6 – 8. 6. 2023.	Учешће на Springer Nature EEMEASAI Library Advisory Round Table 2023 састанку	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
15. Владан Тријић начелник Одељења за археографију	Румунија, Јаши	17 – 22 5. 2023.	Учешће на међународној научној конференцији “Investigations into Romanian and European Biblical Traditions”	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
16. Љиљана Пузовић, Одељење за археографију	Румунија, Јаши	17 – 22. 5. 2023.	Учешће на међународној научној конференцији “Investigations into Romanian and European Biblical Traditions”	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
17. Миланка Убипарип Одељење за археографију	Румунија, Јаши	17 – 22. 5. 2023.	Учешће на међународној научној конференцији “Investigations into Romanian and European Biblical Traditions”	Путовање реализовано на терет организатора и НБС

18. Драгана Милуновић заменица управника	Босна и Херцеговина, Република Српска, Бања Лука	24 – 25. 5. 2023.	Свечана академија у Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске и стручно предавање по позиву	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
19. Немања Калезић начелник Одељења обавезног примерка	Босна и Херцеговина, Република Српска, Бања Лука	24 – 25. 5. 2023.	Свечана академија у Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске и стручно предавање по позиву	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
20. Александра Кужет Одељење за научне информације	Мађарска, Будимпешта	4 – 8. 7. 2023.	Присуство на конференцији “Liber 2023: Open and Trusted”	
21. Катарина Перић Одељење за научне информације	Мађарска, Будимпешта	4 – 8. 7. 2023.	Присуство на конференцији “Liber 2023: Open and Trusted”	Путовање реализовано уз подршку организатора LIBER Conference Fund
22. Жарко Војновић начелник Одељења за библиографију	Босна и Херцеговина, Чајниче	5 – 11. 6. 2023.	Обрада библиотеке старе цркве у Чајничу	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
23. Миланка Убипарип Одељење за археографију	Босна и Херцеговина, Чајниче	5 – 11. 6. 2023.	Обрада ћирилских рукописних књига старе цркве у Чајничу	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
24. Владан Тријић начелник Одељења за археографију	Италија (Верона, Фиренца, Парма, Монтепрандоне)	18 – 24. 6. 2023.	Кодиколошки и текстолошки опис српских рукописних књига у Италији	Путовање реализовано на терет Библиотека Српске патријаршије и НБС
25. Владан Тријић начелник Одељења за археографију	Грчка, Света Гора	30. 6 – 3. 7. 2023.	Састанак Комисије за Хиландар Владе РС	Путовање реализовано на терет Задужбине Манастира Хиландара и НБС

26. Жарко Војновић начелник Одељења за библиографију	Грчка, Света Гора	25. 6 – 10. 7. 2023.	Библиографска обрада Збирке старих штампаних књига (16–19. века)	
27. Владан Тријић начелник Одељења за археографију	Грчка, Света Гора	15 – 7. 08. 2023.	Кодиколошка обрада и археографска припрема за конзервацију рукописних књига	Путовање реализовано на терет Задужбине Манастира Хиландара и НБС
28. Татјана Тимотијевић начелница Одељења за научне информације	Литванија, Вилњус	17 – 21. 9. 2023.	EIFL GA 2023 конференција	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
29. Борис Ђенадић Одељење за научне информације	Литванија, Вилњус	17 – 21. 9. 2023.	EIFL GA 2023 конференција	
30. Драгана Милуновић заменица управника	Народна Република Кина, Нањинг	19 – 26. 10. 2023.	Учешће на China- Central and Eastern European Countries Curator's Forum of Libraries Union	
31. Тања Тасић Одељење монографских публикација	Мароко, Рабат	11 – 14. 9. 2023.	Учешће на годишњем састанку Међународне ISBN агенције	
32. Иван Обрадовић Одељење посебних фондова	Босна и Херцеговина, Република Српска, Бања Лука	27 – 29. 9. 2023.	Предавање по позиву, у организацији Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
33. Душан Никодијевић Одељење посебних фондова	Босна и Херцеговина, Република Српска, Бања Лука	27 – 29. 9. 2023.	Предавање по позиву, у организацији Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
34. Слађана Стојаковић начелница Одељења за	Босна и Херцеговина, Република Српска,	27 – 29. 9. 2023.	Предавање по позиву, у организацији Народне и	Путовање реализовано на терет

пружање информационих услуга корисницима	Бања Лука		универзитетске библиотеке Републике Српске	организатора и НБС
35. Миланка Убипарип Одељење за археографију	Босна и Херцеговина, Чајниче	20 – 24. 9. 2023.	Обрада ћирилских рукописних књига старе цркве у Чајничу	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
36. Жарко Војновић начелник Одељења за библиографију	Босна и Херцеговина, Чајниче	20 – 24. 9. 2023.	Обрада библиотеке старе цркве у Чајничу	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
37. Љиљана Драгичевић начелница Одељења серијских публикација	Белгија, Брисел	23 – 27. 10. 2023.	Учешће на годишњем састанку Међународне ISSN агенције	
38. Јасмина Трифунац Одељење посебних фондова	Република Хрватска, Даљ	12 – 15. 10. 2023.	Транспорт експоната, постављање и реализација изложбе „Минијатура на зрну грашка“ аутора Дејана Вукићевића	Путовање реализовано на терет организатора Удружење „Ђорђе Оцић“ и НБС
39. Драгана Милуновић заменица управника	Република Хрватска, Даљ	14. 10. 2023.	Отварање изложбе „Минијатура на зрну грашка“	
40. Маша Милорадовић начелница Одељења посебних фондова	Република Хрватска, Даљ	14. 10. 2023.	Отварање изложбе „Минијатура на зрну грашка“	
41. Славен Попара Одељење посебних фондова	Република Хрватска, Даљ	14. 10. 2023.	Отварање изложбе „Минијатура на зрну грашка“	
42. Горана Стевановић Одељење посебних фондова	Република Хрватска, Даљ	14. 10. 2023.	Отварање изложбе „Минијатура на зрну грашка“	

43. Иван Обрадовић Одељење посебних фондова	Република Хрватска, Даљ	14. 10. 2023.	Отварање изложбе „Минијатура на зрну грашка“	
44. Јасмина Трифунац Одељење посебних фондова	Република Хрватска, Даљ	10. 11. 2023.	Скидање експоната са изложбе „Минијатура на зрну грашка“ аутора Дејана Вукићевића и транспорт експоната до Београда	Путовање реализовано на терет организатора Удружење „Ђорђе Оцић“ и НБС
45. Добрила Бегенишић начелница Матичног одељења	Република Хрватска, Даљ	10. 11. 2023.	Формирање специјалних библиотека и њихов значај у научноистраживачком процесу	Путовање реализовано на терет организатора Удружење „Ђорђе Оцић“ и НБС
46. Миланка Убипарип Одељење за археографију	Босна и Херцеговина, Сарајево	5 – 8. 10. 2023.	Учешће у научној конференцији „Српски средњовјековни споменици из Босне и Хума. Проучавање Чајничког јеванђеља“	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
47. Жарко Војновић начелник Одељења за библиографију	Босна и Херцеговина, Сарајево	5 – 8. 10. 2023.	Учешће у научној конференцији „Српски средњовјековни споменици из Босне и Хума. Проучавање Чајничког јеванђеља“	Путовање реализовано на терет организатора и НБС
48. Беба Станковић Служба за међународну сарадњу, Сектор за заједничке програме	Северна Македонија, Скопље	23 – 25. 10. 2023.	CENL Network Group 'Equality, Diversity and Inclusion', стручни скуп уз излагање	Путовање реализовано на терет CENL и НБС
49. Тамара Бутиган Вучај заменица управника	Мађарска, Будимпешта	2 – 3. 11. 2023.	Форум агрегатора за Европеану	

50. Татјана Домазет начелница Одељења за развој дигиталне библиотеке и микрофилмова ње	Мађарска, Будимпешта	2 – 3. 11. 2023.	Форум агрегатора за Европеану	
51. Жељко Младићевић начелник Одељења за конзервацију и рестаурацију	Света Гора, Грчка	25. 10 – 19. 11. 2023.	Конзервација и рестаурација рукописне грађе Манастира Хиландара	Путовање реализовано на терет Задужбине Манастира Хиландара и НБС
52. Звонимир Ратковић Одељење за конзервацију и рестаурацију	Света Гора, Грчка	25. 10 – 19. 11. 2023.	Конзервација и рестаурација рукописне грађе Манастира Хиландара	Путовање реализовано на терет Задужбине Манастира Хиландара и НБС
53. Игор Кнежевић Одељење за конзервацију и рестаурацију	Света Гора, Грчка	25. 10 – 19. 11. 2023.	Конзервација и рестаурација рукописне грађе Манастира Хиландара	Путовање реализовано на терет Задужбине Манастира Хиландара и НБС
54. Татјана Тимотијевић начелница Одељења за научне информације	Кипар, Лимасол, Никозија	16 – 20. 11. 2023.	Учешће на конференцији друштва библиотекара Кипра и састанку конзорцијума	
55. Јелена Глишовић Одељење посебних фондова	Хрватска, Загреб	13 – 14. 11. 2023.	Учешће на 48. Скупштини Хрватског књижничарског друштва	Путовање реализовано на терет организатора Хрватског књижничарског друштва ХКД и НБС
56. Никола Вукановић Одељење серијских публикација	Република Словенија, Љубљана	19 – 26. 11. 2023.	Припрема и реализација наступа Републике Србије, као почасног госта на 39. Сајму књига у Љубљани	Путовање реализовано на терет Вукове задужбине
57. Љиљана Башић Одељење за пружање информац.	Република Словенија, Љубљана	19 – 26. 11. 2023.	Припрема и реализација наступа Републике Србије,	Путовање реализовано на терет Вукове задужбине

услуга корисницима			као почасног госта на 39. Сајму књига у Љубљани	
58. Драгана Милуновић заменица управника	Италија, Венеција	20 – 23. 11. 2023.	Промоција књиге „Божидар Вуковић: између историје и имагинације“, Venezia legge i Balcani и Универзитет у Венецији	
59. Владан Тријић начелник Одељења за археографију	Аустрија, Беч	10 – 16. 12. 2023.	Кодиколошки и текстолошки опис српских рукописних књига у Бечу	Путовање реализовано на терет Библиотеке Српске патријаршије

Службена путовања управника Народне библиотеке Србије у иностранство

- Француска, Стразбур:** Састанци са представницима Народне и универзитетске библиотеке из Стразбура (БНУ), Библиотеке за славистику и Библиотеке за језике Факултета за језике из Стразбура. Током посете управник Пиштало се састао директором Аленом Коласом и колегама из Националне и универзитетске библиотеке у Стразбуру.
- Луксембург, Луксембург:** Учешће на 31. годишњој EBLIDA конференцији.
- Словенија, Љубљана:** Учешће у програму *Недеља српске културе* у организацији мреже градских библиотека Љубљане.
- Француска, Париз:** Учешће на годишњем састанку CENL-а, у оквиру којег су одржани и састанци са директорима националних библиотека Европе.
- Румунија, Букурешт:** Званична посета Националној библиотеци Румуније. Адријан Ђоројану (историчар и дипломата, бивши министар Спољних послова Румуније), директор Националне библиотеке Румуније, био је домаћин ове посете, чија је садржајна агенда успешно испуњена, кроз састанке, стручну посету НБ Румуније и другим установама културе, као и промоцију књиге др Владимира Пиштала у Атријуму Националне библиотеке Румуније. У оквиру посете Румунији, управник Пиштало се састао и са амбасадром Србије у Румунији, господином Стефаном Томашевићем.
- Босна и Херцеговина, Република Српска, Бањалука:** Учешће на Сајму књига у Бањалуци.
- Турска, Истанбул:** ITEF – Истанбулски међународни књижевни фестивал.
- Француска, Париз:** Обележавање стогодишњице Института за славистику.

9. **Француска, Стразбур, Колмар:** Посета Националној и универзитетској библиотеци у Стразбуру, током које се управник Пиштало састао са њеним директором Аленом Коласом, као и посета Библиотеци Доминиканаца у Колмару.
10. **Финска, Хелсинки:** Званична радна посета Националној библиотеци Финске, подржана CENL грантом „Стипендија за размену вештина и знања“. Током стручне посете управник Пиштало се састао директором Националне библиотеке Финске Кимом Туоминеном и његовим сарадницима.
11. **Словенија, Љубљана:** Међународни Сајам књига у Љубљани. Током Сајма књига у Љубљани, где је Народна библиотека Србије била почасни гост, управник Пиштало састао се са представницима Амбасаде Републике Србије у Словенији, представницима Министарства културе Словеније, Форума словенских култура, библиотекарица и издавачима.

Међународна сарадња Одељења за научне информације

Осим редовне комуникације са представницима страних издавача чије сервисе претплаћује НБС, а у циљу одржавања система, ове године је организован низ активности које знатно доприносе како бољим односима са издавачима тако и промоцији њихових сервиса и унапређењу коришћења претплаћених садржаја:

1. У сарадњи са EIFL-ом је одржан вебинар о вештинама преговарања са издавачима. Такође, велики број предавања на ову тему, али и на теме система научних комуникација, отвореном приступу и др. биле су представљене на Генералној скупштини EIFL-а. У сарадњи са њима организована је и серија предавања под називом „Tips on Scholarly Journal Editorial Processes“, које се баве темама уређивачких процеса и процедура у научном издаваштву. Предавања су била намењена уредништвима научних часописа из Србије.
2. У сарадњи са представницима издавачке куће Clarivate Analytics, током године је организован велики број вебинара на различите теме, које су се односиле првенствено на новине које је Clarivate увео везано за метричке показатеље часописа – импакт фактор и увођење потпуно новог индикатора – Journal Citation Index. Такође је велико интересовање исказано за предавања на теме: „Introducing the New ProQuest Dissertations & Theses Citation Index in the Web of Science“ и „Researcher Profiles in Web of Science“.
3. У сарадњи са представницом издавача SciFinder-n сервиса на Хемијском факултету у Београду организовано је предавање на тему нове, унапређене платформе под називом „SciFinder-n Discovery Platform training“.
4. Поводом 20-годишњице постојања DOAJ-а (Directory of Open Access Journals) организован је низ предавања под окриљем назива „DOAJ at 20: OPEN. GLOBAL. TRUSTED“ на различите теме везане за стандарде и протоколе научног писања и публикавања, а од интереса за све профиле истраживача и библиотекара, за ауторе, за уредништва научних часописа.

У оквиру учешћа у међународним конзорцијумима настављена је активна сарадња у ICOLC-у (International Coalition of Library Consortia) и EIFL-у (Electronic Information for Libraries). На Генералној скупштини EIFL конзорцијума (18.09–20.09.2023. EIFL Virtual General Assembly (GA)) поделили смо знања и искуства са колегама и учествовали у дискусији у оквиру три сесије:

- Consortium achievements, followed by Q&A with EIFL Programme Managers
- Transformative agreements
- Consortia implementing open access and open science projects

и у оквиру друге сесије одржали предавање (19.09.2023): Knowledge sharing session on transformative agreements, EIFL's Virtual General Assembly – KoBSON transformative agreements (Татјана Тимотијевић, Борис Ђенадић).

Начелница Одељења за научне информације, МА Татјана Тимотијевић активно је наставила са учењем у *Springer Nature Advisory Board*-у и *EBSCO Academic Advisory Board*-у. Учешће у оваквим телима служи издавачима да испитају и оцене потребе и задовољство клијената, али и да истовремено оцене квалитет свог пословања, предности и недостатке, и да се у том правцу даље развијају и унапређују. Ово је прилика да делегати изнесу своје погледе о стању и перспективама у својој земљи. Такође, састанци оваквих тимова представљају изузетну прилику да се размене искуства и праксе између самих делегата.

Такође је настављена традиционална сарадња размене искустава и знања са колегама са Кипра, на овогодишњој конференцији Кипарског друштва библиотекара и информатичара (Κυπριακή Ένωση Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΚΕΒΕΠ) / Cyprus Association of Librarians – Information Scientists (CALIS)), одржаној у Лимасолу, у новембру.

Европеана и међународна сарадња

Тамара Бутиган Вучај и Татјана Домазет присуствовале су Европеанином Форуму агрегатора, одржаном 4. и 5. априла 2023. у онлајн формату. Теме о којима се дискутовало биле су усмерене на Заједнички европски простор за податке у области културног наслеђа (Common European Data Space for Cultural Heritage) и обухватале су стратегије агрегације и имплементације препорука, иницијативе, изазове у агрегацији и потенцијална решења у децентрализованом приступу, инклузивном језику и непристрасности у метаподацима и тродимензионалним објектима.

Тамара Бутиган Вучај и Татјана Домазет присуствовале су и јесењем Форуму агрегатора за Европеану, током чега су представљене активности Управљачке групе Форума агрегатора за Европеану у контексту увођења Европског простора за податке из области културног наслеђа. Он имплицира свеобухватне промене агрегације података усмерене на децентрализацију, отвореност и интероперабилност података. Простор за податке развија се у оквиру програма Дигитална Европа. Он ће представљати место за постављање података из сектора културе и омогућавање приступа и употребе тих података за потребе образовања, креативне индустрије и истраживања, што ће контролисати саме установе које су власници података, уместо платформи. Одржане су дискусије у мањим групама о начину организације Европеаниног форума агрегатора и предностима и недостацима потенцијалне регистрације Форума агрегатора као правног лица, динамици и учешћу у састанцима Форума агрегатора и мотивацији учесника за пружање активног доприноса овој заједници, као и о децентрализацији агрегације, могућности да установе саме достављају податке без посредства агрегатора и у било ком формату (предност би била превазилажење техничких и кадровских ограничења, али недостатак је квалитет података и немогућност интероперабилности података).

6. ФИНАНСИЈСКИ, ПРАВНИ И ОПШТИ ПОСЛОВИ

Сектор за финансијске, правне и опште послове обавља: финансијске, економске, комерцијалне, књиговодствене, правне послове, послове јавних набавки, управно-правне и административне послове, послове безбедности и здравља на раду, послове одржавања објекта и опреме, послове одржавања хигијене, гардеробе, противпожарне заштите, послове обезбеђења лица и имовине.

Сектор за финансијске, правне и опште послове чине:

Одељење за економско рачуноводствене послове:

- Служба рачуноводства и књиговодства
- Служба за план и анализу
- Бифе
- Економат

Одељење за правне и административне послове:

- Служба за правне послове и јавне набавке
- Служба за људске ресурсе
- Писарница и архива

Одељење за техничко-безбедносне послове и послове безбедности и здравља на раду:

- Техничка служба (одржавање објекта и опреме)
- Служба за обезбеђење и противпожарну заштиту
- Служба за одржавање хигијене
- Гардероба
- Телефонска централа
- Возачи

Током целе буџетске године на снази је био Закључак Владе Републике Србије којим се уређује преузимање обавеза на терет буџета Републике Србије. Закључак се односи на све набавке преко два милиона динара. Увођење процедуре за прибављање сагласности је у великој мери успорило рад и функционисање набавки и реализације предвиђених активности.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЕКОНОМСКО-РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОСЛОВЕ

Одељење је припремило и доставило Завршни рачун Народне библиотеке Србије (Годишњи финансијски извештај) за 2022. годину.

Урађено је укупно четири измене Финансијског плана НБС за 2023. годину, које су образлагане на седницама Управног одбора Народне библиотеке Србије и потом усвајане.

Припремљени су и усвојени Годишњи план јавних набавки за 2023. годину (23.1.2023), као и План набавки на које се не примењује ЗЈН за 2023. годину (23.1.2023);

Током године је извршено укупно једанаест измена Плана јавних набавки и објављено на Порталу Канцеларије за јавне набавке, као и седам измена Плана набавки на које се не примењује ЗЈН.

Редовно су подношене и овераване периодичне (кварталне) пореске пријаве о обрачунатом и пријављеном ПДВ-у.

Вршена су редовна финансијска усаглашавања са Министарством културе, а нарочито у време ребаланса буџета Републике Србије, од којих је последњи усвојен 2. септембра 2023. године.

Реализоване су током године и све неопходне измене (умањења и повећања) апропријација по економским класификацијама и подношени захтеви за повећање квота на одређеним ек. класификацијама и изворима средстава.

Министарству финансија – Централној јединици за хармонизацију, електронски су достављене, 24. марта 2023. године, испуњене табеле о стању и унапређењу система Финансијског управљања и контроле (ФУК) за 2022. годину.

Попуњени су и предати сви годишњи извештаји за Републички завод за статистику; достављени су тражени статистички подаци Републичком заводу за статистику, и то: ИНВ-01/2022 годишњи извештај о инвестицијама у основна средства за 2022. годину, ИТР-Г годишње истраживање о трошковима рада за 2022. годину, КГИ-03 консолидовани годишњи извештај за 2021. годину, као и РАД 1Г годишњи извештај о зарадама и часовима рада за септембар 2022. године.

До 28.2.2023. попуњени су и достављени обрасци СВИ1 и СВИ 2 – структура вредности имовине Републичкој дирекцији за имовину.

Урађен је комплетан Предлог Финансијског плана НБС за 2024. годину са пројекцијама за 2025. и 2026. годину, који је достављен Министарству културе до назначеног рока (19.7.2023).

Извршени су обрачуни и исплате зарада, уговора о привремено-повременим пословима, уговора о делу и ауторским хонорарима, извршена плаћања и ликвидација свих приспелих рачуна, предати пазари и извршене све радње у вези са бројним девизним плаћањима.

Извршени су обрачуни и плаћања за пројекат КоБСОН по Првом уговору са Министарством просвете, науке и технолошког развоја (реализовано је укупно 14 јавних набавки по поменутом Уговору); Други уговор са Министарством просвете науке и технолошког развоја, као носиоцем Уговора, и Министарством одбране и Покрајинским секретаријатом за високо образовање и научноистраживачку делатност Аутономне покрајине Војводине успешно је извршен реализацијом једне јавне набавке.

Сукцесивно су извршаване испоруке сувенира НБС за даљу продају, на основу закљученог комисионог уговора са књижарама Делфи.

Извршен је унос података на порталу Регистра запослених.

Запослени из Службе плана и анализе присуствовали су вебинару који се односио на прописе и праксу у поступцима јавних набавки и припрему за планирање набавки за 2023. годину, који је обухватао и смернице за рад на Порталу јавних набавки у складу са изменама Закона о јавним набавкама који ступа на снагу 1.1.2024. године.

Редовно су спровођене набавке на које се Закон о јавним набавкама не примењује, чију процедуру спроводи у целости Служба плана и анализе; у сарадњи са Правном службом обављани су и бројни послови у вези са спровођењем јавних набавки (консултације, усаглашавање са плановима набавки, финансијске провере документације и др.). Спроведено је укупно 60 набавки на које се Закон не примењује и 41 јавна набавка.

Наше ресорно министарство нам је наложило, кроз прослеђене закључке Владе, да ниједна процедура јавних набавки које су вредности преко 2.000.000,00 динара не може бити започета без одобрења Министарства финансија. Током целе године смо слали Захтеве за прибављање сагласности за преузимање обавеза, пре покретања јавних набавки, што је умногоме успорило процедуре спровођења набавки, а за неке није ни послата сагласност, па нису ни спроведене или нису спроведене у целости.

Запослени из Службе рачуноводства су присуствовали вебинарима за СУФ – Систем за управљање фактурама, као и вебинару посвећеном апликацији е-фактура. Законска обавеза издавања е-фактура према јавном сектору почела је од 1. маја 2022. године, да би се током 2023. систем управљања фактурама стално унапређивао, па је присуство вебинарима било неопходно.

На порталу ИСПФИ (Информациони систем за подношење финансијских извештаја) попуњавани су и оверени сви квартални извештаји о извршењу буџета (ОБ5) по пројектима.

Започет је процес пописа имовине и осталих извора средстава НБС након доношења акта о формирању пописних комисија, као и координација ових послова ради израде Завршног рачуна Народне библиотеке Србије (Годишњи финансијски извештај) за 2023. годину. Донет је нови правилник о попису.

Бифе Народне библиотеке Србије је у току 2023. године имао кадровске промене; успешно је извршено увођење у рад нове колегинице. На иницијативу шефа бифеа током године је вршена набавка производа за репрезентацију и даљу продају. Почетком јуна пекара са којом смо имали уговор о продаји пекарских производа отказала нам је сарадњу.

Економат, који је у саставу Одељења за економско-финансијске послове, вршио је издавање одељењима канцеларијског и другог потрошног материјала неопходног за свакодневни рад, као и пријем и складиштење робе у магацин по отпремницама добављача, по претходно склопљеним уговорима.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРАВНЕ И АДМИНИСТРАТИВНЕ ПОСЛОВЕ

У периоду јануар-децембар 2023. године Одељење за правне и административне послове извршило је све планиране послове из делокруга Одељења, и то:

- послове на примени Закона о раду и остваривању права и обавеза из радног односа, Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору, Закона о

буџетском систему (члан 27. Закона), Закона о јавним набавкама, Закона о библиотечко-информационој делатности, Закона о старој и реткој књизи, Закона о обавезном примерку, Закона о безбедности и здрављу на раду, Закона о ауторском и сродним правима, Закона о слободном приступу информација од јавног значаја, Закона о родној равноправности, Закона о заштити података о личности, и др.;

- послове на примени Закона о јавним набавкама, као и одговарајуће измене и допуне Финансијског плана, Плана јавних набавки, као и набавки на које се Закон не односи, а након ребаланса буџета;
- послове на укупно реализовану 41 јавну набавку (за које смо добили сагласност ресорног министарства) у складу са Законом о јавним набавкама и 60 набавки у складу са Правилником о ближем уређењу поступка јавних набавки и набавки на које се Закон не примењује у Народној библиотеци Србије, 0101 бр 970/1 од 29.10.2020. године;
- послове на прибављању сагласности Канцеларије за јавне набавке за спровођење преговарачких поступака без објављивања јавног позива и реализацију јавних набавки у преговарачком поступку, чиме је у потпуности реализован Уговор између Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Народне библиотеке Србије о финансирању набавке научне и стручне литературе из иностранства и приступа научним и стручним базама података од стране научноистраживачких, образовних и војних истраживачких институција чији је оснивач Република Србија, у 2023. години укупне вредности од 320.408.040,28 динара;
- послове на реализацији у преговарачком поступку набавке старе и ретке библиотечке грађе, и то кроз појединачне партије са физичким лицима као понуђачима;
- послове на примени Закона о библиотечко-информационој делатности, Закона о старој и реткој библиотечкој грађи, Закона о обавезном примерку, Закона о издавању публикација и подзаконских аката у конкретним случајевима;
- послове на спровођењу управног поступка;
- послове на заступању Библиотеке у судским споровима;
- послове на изради решења везаних за оставинске поступке странака које су грађу поклонили Библиотеци;
- послове давања тумачења законских и подзаконских аката;
- послове на изради ауторских уговора и заштите ауторског и сродних права;
- послове пружања правних савета и тумачења прописа странкама у Библиотеци, као и запосленима у Библиотеци, који се односе на начин заштите тек створених ауторских дела, начин депоновања дела, права аутора у часописима, дужину трајања ауторских права, начин склапања издавачких уговора и обим преноса права;
- послове пружања правних савета у оставинском поступку који имају за предмет наслеђивање ауторских права и начин преноса права;
- послове на примени Закона о слободном приступу информација од јавног значаја;
- послове на примени Закона о родној равноправности у НБС;
- послове на примени Закона о заштити података о личности;
- послове покретања процедуре у вези са реализацијом отуђења моторног возила из јавне својине;
- послове на припремама и реализацији седница Управног и Надзорног одбора и изради одлука Управног и Надзорног одбора у одсуству секретара;
- послове пописа, попуњавања образаца, уноса нових поступака и ажурирања постојећих у Регистру административних поступака (укупно 10 административних поступака НБС) који се води у оквиру Републичког секретаријата за јавне политике;
- послове на обради података за Завод за статистику и царинске послове;

- послове на обради пријава и одјава код надлежних републичких завода, и пријава промена у току осигурања за осигуранике, као и послове на месечном пријављивању података о запосленим и радно ангажованим лицима у Регистар запослених;
- послове из делокруга здравственог осигурања;
- послове свакодневног праћења и примене законских прописа у свим аспектима пословања Библиотеке;
- послове свакодневног контакта са Министарством културе и одговарања на текуће захтеве Министарства;
- послове из области права за потребе Заједнице матичних библиотека Србије;
- послове људских ресурса;
- послове на програму за обрачун плата у јавном сектору (ИСКРА);
- послове евидентирања, архивирања и експедовања поште;
- административне послове;
- послове пописа пословних процеса и припреме преласка на е-писарницу.

ОПШТИ ПОСЛОВИ

Одељење за техничко-безбедносне послове чине следеће службе:

- Служба за послове безбедности и здравља на раду
- Техничка служба (одржавање објекта и опреме)
- Служба за противпожарну заштиту
- Служба за одржавање хигијене
- Гардероба
- Телефонска централа
- Возачи

Служба за послове безбедности и здравља на раду – у 2023. години је донет и ступио на снагу нови Закон о безбедности и здрављу на раду. Доста новина је обухваћено у односу на предходни и то ће се све разрађивати у посебним подзаконским актима и правилницима који ће ускоро бити донети и по којима ћемо поступати. У току 2023. године набављена су сва потребна средства за дезинфекцију руку како запослених тако и корисника, као и радних простора и тоалета у Библиотеци.

Поред поменутог, Служба за послове безбедности и здравља на раду бавила се повредама запослених на раду (на радном месту и редовном путу од места рада до куће и куће до места рада) и пословима анализе ризика радних места.

Одбор за Безбедност и здравље на раду се активно бавио спровођењем превентивних мера заштите на раду, радних процеса и простора у циљу што оптималнијег и безбеднијег рада запослених. Извршено је оспособљавање свих новозапослених (уговор на одређено и пп уговор) за безбедан и здрав рад, провера знања запослених и израда одговарајућег обрасца (ба) у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду.

Техничка служба – бавила се одржавањем објекта и уређаја, а пружала је и стручну помоћ екстерним фирмама које су обављале законом предвиђене сервисе уређаја и постројења у објекту Библиотеке.

Техничку службу чине 2 електричара (уговор на неогређено), 2 електроничара (један уговор на неодређено и један пп уговор) и 1 руковалац термотехничким постројењима –ложач (уговор на одређено).

Сваки запослени је у свом домену посла обављао постављене задатке благовремено и професионално (електрорадови; послови активирања и праћења параметара котловског и термотехничког постројења, система вентилације клима комора; техничка подршка многим културним манифестацијама; одржавање система телефоније).

Радници техничке службе су по потреби обављали и браварске послове, молерско-фарбарске радове, гипсарске радове, поштујући правила струке и придржавајући се свих мера прописаних Законом о безбедности и здрављу на раду.

Служба за противпожарну заштиту – радници Службе, портири-ватрогасци, брину о безбедности целокупног објекта Народне библиотеке Србије са посебним акцентом на спровођењу и контроли спровођења мера заштите од пожара. Сви имају положен стручни испит из области заштите од пожара.

Службу чини само четири стално запослена, док је пет распоређено по уговору. То представља посебан проблем, јер је Народна библиотека Србије по одлуци МУП-а Србије –Управе за ванредне ситуације – сврстана у другу категорију угрожености од пожара и у складу са тим је у обавези да обезбеди 24-часовно дежурство у објекту Библиотеке, тако да је свакако приоритет да се оформи поставка људи стално запослених, која би могла у континуитету да испуни ову вема важну законску обавезу.

Портири свакодневно дежурају на две позиције у објекту, службеном (административном) и корисничком делу, контролишу улазак у објекат Библиотеке и излазак из њега, понашање корисника и запослених у односу на правилник, контролишу рад система дојаве пожара, пп централа, система контроле приступа и видео надзора.

Апел је да пре свега због сигурности и безбедности како запослених тако и корисника, а такође и због законске обавезе у вези са организацијом 24-часовне противпожарне страже, приликом запошљавања на неодредено време портири-ватрогасци имају приоритет, јер је стално довођење нових људи доста тешко због финансијског момента (неконкурентност у платама), а и са собом носи одређене ризике (не познајете људе које доводите, а и њима треба доста времена да упознају један овако сложен и комплексан објекат како би могли правовремено да реагују у случају акцидента).

Служба за одржавање хигијене – на пословама одржавања хигијене ангажована је професионална агенција „Крол“ (девет радница – што је недовољно за објекат од 22.000 м²), која одржава хигијену у поподневним сатима. Посебна пажња се посвећује свакодневној дезинфекцији простора Библиотеке, са посебним акцентом на корисничком делу, пре свега тоалетима и радним површинама.

Стално запослене раднице на одржавању хигијене, којих укупно има 3, и једна радница на одређено одржавају хигијену у преподневној смени. Њихова свакодневна пословна рутина састоји се у јутарњем чишћењу управничког канцеларије, подели папирне галантерије по тоалетима, као и течног сапуна, у административном и корисничком делу.

Одржава се део испред службеног улаза и корисничког улаза; толети се чисте на сваких сат

времена; празне се канте у бифеу; по потреби се чисте полице у магацину књига, депоима посебних фондова... Раднице на одржавању хигијене мењају свакога дана колеге са гардеробе за законску паузу, а такође мењају по потреби и радницу на централу када користи годишњи одмор или боловање.

Гардероба – на пословима у гардероби (пријем и издавање гардеробе корисницима Библиотеке) ангажовано је два извршиоца, на основу уговора о привремено-повременим пословима.

Телефонска централа – аналогна је и стара преко 40 година, а њено одржавање је економски неисплативо и веома тешко будући да нема резервних делова. План је да се угради нова савремена IP централа са одговарајућим телефонским апаратима. Тренутно је на централу ангажован један извршилац, који је стално запослен.

Возачи – поред редовних активности у вези са возачко-курирским пословима, возачи (два извршиоца – један стално запослен и један на основу уговора) воде рачуна о техничкој исправности аутомобила, планираним сервисима и регистрацији аутомобила.

ИНФРАСТРУКТУРНА УЛАГАЊА

Многобројне активности су обележиле 2023. годину, а међу најважнијим издвајају се доленаведене.

Добијено је решење о прикључењу на дистрибутивни систем за соларне панеле који су инсталирани на крову Народне библиотеке Србије. У циљу повећавања енергетске ефикасности и уштеде електричне енергије Народна библиотека Србије започела је континуирани процес набавке и уградње соларних панела. На крову Народне библиотеке Србије уграђено је **60 соларних (фотонапонских) панела** који Сунчево зрачење претварају у електричну енергију. Народна библиотека Србије добила је од Електропривреде Србије решење о прикључењу на дистрибутивни систем. Наставићемо са овом праксом и даље, будући да имамо свест о значају повећања енергетске ефикасности и уштеде електричне енергије.

Поред одобрења урбанистичког пројекта, добијени су и локацијски услови од Секретаријата за урбанизам у вези са проширењем (изградњом) депоа књига. Тренутно је у процедури одобрење за градњу у Секретаријату за урбанизам.

Након тога треба урадити следеће:

- Елаборат о геотехничким условима градње
- Елаборат енергетске ефикасности
- Елаборат заштите од пожара
- Пројекат за извођење
- Процедуралне активности у вези са сагласношћу Завода за заштиту споменика и сагласношћу Управе за ванредне ситуације на пројекте за извођење.

Након ових активности, урадиће се комплетна **конкурсно-тендерска документација, предмер и предрачун** потребних радова за извођење.

Набављен је и инсталиран нов горионик у котларници. Након акцидента у котларници, где је изгорео један горионик, приступило се набавци новог горионика, тако да сада котларница Библиотеке има два горионика Weishaupt WM-L20/3-A 1600 kW и два

топловодна котла Viessmann Vitoplex 300 TX 3A на лако лож уље. Нови горионик је подешен да ради на постојећој аутоматици, тако да постоји значајно растерећење горионика приликом рада, где је један подешен да ради једне а други наредне недеље. Подешена снага и квалитет сагоревања у потпуности задовољавају температурне захтеве корисника, а такође су сви извештаји о испитивању димних гасова у складу са законским регулативама, тако да је и еколошки аспект заштите максимално испоштован.

Према условима Завода за заштиту споменика, извршено је чишћење бакарног крова и гитоване су пукотине и оштећења на крову, посебно поред купола. Бакарни кров Народне библиотеке Србије, у површини од 3370 м², очишћен је у оквиру редовног инвестиционог одржавања објекта. Због атмосферских загађења долази до прљања крова односно до стварања жућкасто смеђег талога преко постојеће патине. Било је потребно скинути талог, али тако да се не уништи патина. Цео поступак чишћења је веома пажљиво обављала овлашћена фирма, а све према условима Завода за заштиту споменика. Извршено је и гитовање пукотина на крову, посебно поред кровних лантерни, купола.

Извршена је комплетна адаптација службеног стана у административном делу Библиотеке. Извршени су архитектонско-грађевински радови, електрорадови јаке и слабе струје, радови у вези са термотехничким и водоводним инсталацијама, галантеријом, па је стан функционалан и спреман за коришћење.

Набављене су и уграђене нове климе за део административног дела Библиотеке. У канцеларијама, учионицама 235 и 236, Кафе-књижари и СИР-у је уграђено 30 нових клима-уређаја уместо постојећих, старих и неисправних, чија је поправка била економски неисплатива, а истовремено и немогућа, будући да нису постојали резервни делови. Све нове климе су инвертери, тако да је омогућен рад и на знатно екстремнијим, како ниским тако и високим температурама, а и фреон који се користи у овим климама је у потпуности усаглашен са новим еколошким стандардима и законима. Све старе климе су демонтиране, спаковане у фолије и припремљене за отпис, а овлашћена фирма ће преузети отпад у складу са Законом о кретању отпада.

У магацину Народне библиотеке Србије (ниво 1 и 2) уграђене су нове светиљке са комплетном инсталацијом, а све према налогу Управе за ванредне ситуације. Након инспекцијског прегледа Управе за ванредне ситуације, дат је налог Народног библиотеци Србије да се замени расвета у депоима књига са одговарајућим степеном заштите како би се спречила и најмања могућност било каквог акцидента. Постојећа флуо расвета је замењена лед расветом са степеном заштите ИП 66 (максимална заштита од продора прашине и воде) на нивоу 1 и 2 магацина књига. Ова је само прва фаза замене светиљки, јер се у 2024. години настављају радови како би у целом депоу целокупна флуо расвета била замењена лед расветом одговарајуће заштите. Извршена је и замена неисправне паник расвете, као и свих прекидача за светло.

Извршено је чишћење графита са фасадних и бетонских делова Библиотеке. Урађено је комплетно, редовно, годишње чишћење графита са фасаде Библиотеке, бетонских површина, стубова, а по инструкцијама Завода за заштиту споменика нанесена је и адекватна антиграфитна заштита.

Извршена је санација квара хидрантске мреже. На позицији према Храму Светог Саве, код Кафе-књижаре Библиотеке, дошло је до пуцања цеви хидрантске мреже и изливања велике количине воде. Ситуација је била веома сложена јер се квар морао санирати у

најкраћем могућем року, будући да се у близини налазе депои са књигама Библиотеке, а ту је и законска обавеза да хидрантска мрежа мора константно бити у функционално исправном стању. Контактрана је овлашћена фирма и квар је саниран.

У току је финална фаза набавке радних столица за запослене. Набављен је део столица за запослене у административном и читалачком делу (43 столице за административни део и 10 за кориснички).

Обављени су молерско-фарбарски радови изложбеног дела Библиотеке, као и дела административног дела Библиотеке. Урађена је припрема, глетовање и кречење на комплетном изложбеном делу испред амфитеатра Библиотеке (кубуси, зидови, стубови), као и на делу административног простора Библиотеке (комплетно високо приземље, део ниског приземља – одељење обавезног примерка са магацином). Ово је само прва фаза плана санације свих зидних и плафонских површина административног дела Библиотеке.

Урађен је редовни годишњи сервис опреме и уређаја у објекту Народне библиотеке Србије. Извршени су сви законом предвиђени сервиси уређаја и постројења у објекту, како би сви били у функционално исправном стању. Одржавани су постојећи термотехнички системи (котларница, системи вентилације и климатизације), електроенергетски системи (трафо станица, систем за компензацију реактивне енергије, дизел-агрегати), пп системи (пп централе, стабилни системи за гашење и систем дојаве пожара), лифтови, транспортне траке за пренос књига и др.

Обављени су радови на редовном одржавању термотехничког постројења. Након грејне сезоне 2020/2021. године извршено је чишћење и конзервација котлова. Обављено је законом прописано мерење димних гасова из котлова како би се показало да су све вредности параметара у границама законски прописаних вредности. Резултати мерења су достављени надлежној еколошкој инспекцији. Пред грејну сезону су сервисирани горионици, циркулационе пумпе, разделници, сабирници, аутоматика, систем хемијске припреме воде. Извршено је испитивање сигурносног вентила на притисак и добијен атест.

Урађен је редовни сервис система вентилације и климатизације у објекту Библиотеке. У машинској сали су замењени филтери на клима-коморама, подешени су и програмирани параметари аутоматског рада клима-комора и fan coil уређаја, урађен је сервис чилера. Очишћени су филтери на свим fan coil уређајима у корисничком делу Библиотеке. Што се магацина књига (вентилација простора) тиче, урађен је сервис аутоматике у магацину (ниво 0,3) за регулацију температуре у зимском периоду и редовна замена филтера за пречишћавање ваздуха у клима-коморама. Коморе су старе скоро 50 година, тако да су технолошки и технички превазиђене; велики су проблеми са резервним деловима, а посебно долази до изражаја замор материјала. Обављено је редовно, годишње сервисирање свих сплит јединица административног дела Библиотеке.

Урађен је сервис противпожарних клапни и система одимљавања. Овај сервис је двомесечни и годишњи.

Коришћене су и стаклорезачке услуге. Замењена су напукла стакла у читалачком делу, административном делу и депоу (трећи ниво), која су представљала потенцијалну опасност по безбедност корисника и запослених. Штелована су стаклена врата по тоалетима у корисничком делу Библиотеке, стакла на степеништима и оградама читалачког дела, као и аутомати на тоалетима и излазу корисничког дела Библиотеке.

Обављено је редовно сервисирање система техничке заштите и система климатизације у сервер сали. Систем техничке заштите обухвата противпровални систем са GSM дојавом, систем контроле приступа и систем видео-надзора. Уз њега, редовно се сервисира и каналски систем климатизације (постоје два независна система климатизације), како би температурни услови за рад сервера увек били оптимални. Промењена је каналска клима у сервер сали и постављена је нова, већег капацитета. Двомесечно се сервисирају унутрашње и спољашње јединице клима, мењају се филтери, подешавају параметри.

Урађен је редовни сервис дизел-агрегата. Извршен је редовни шестомесечни и годишњи преглед, као и сервис дизел-агрегата (подешавање аутоматике и замена вентилаторских секција) и добијен атест за безбедан рад. Потребно је испрати резервоар са нафтом у току 2024. године јер је нафта у резервоарима изгубила вискозност од стајања, а и појавио се талог прљавштине на дну резервоара. После испирања је потребно сипати нову нафту. Агрегати се редовно једном у месец дана покрећу како би се извршио тест њиховог рада, и о томе се води ажурна евиденција.

Урађена је ревизија трафостанице и система за компензацију реактивне енергије (нисконапонски део трафостанице). Уз помоћ софтвера се врши стално праћење рада и све промене у раду трафостанице. Урађен је сервис уређаја за непрекидно напајање UPS-а у сервер сали. Преконтролисана је аутономија батерија и капацитет рада.

Извршен је редовни годишњи преглед и сервис лифтова и добијени су сертификати за безбедан рад. Врши се месечни преглед лифтова и добијају се извештаји о њиховој функционалној исправности.

Коришћене су и водоводне услуге. Обављено је редовно годишње чишћење кишне и фекалне канализације.

Извођени су и радови на систему противпожарне заштите. Урађен је двомесечни, шетогодишњи и годишњи сервис и контрола адресибилне пп централе и целокупног система за аутоматску дојаву пожара (Ziton, Енглеска), као и шестомесечни и годишњи сервис свих пп апарата хидраната у НБС. Хидранска мрежа се сервисира и испитује сваких шест месеци, проверава се опрема у хидрантском орману и доставља извештај о функционалној исправности. У Народној библиотеци Србије посебно се испитују унутрашњи а посебно спољни хидранти. Хидрантска црева се испитују на притисак сваких годину дана. Превозни и преносни пп апарати се редовно сервисирају на сваких шест месеци и тада се добија извештај о њиховој функционалној исправности. Обављена је редовна шестомесечна контрола стабилног система CO₂. Сервисирају се стабилни систем CO₂ (137+3 пилот боце), урађена је функционална проба система и констатовано је да је систем у функционално исправном стању. Исправност противпожарних врата контролише се свака два месеца (исправност електромагнетних прихватника, паник летви, брава...) и дају се извештаји о функционалној исправности. Електромагнетни прихватници су повезани са пп централом и у случају алармних стања прихватници аутоматски отпуштају врата за несметану и брзу евакуацију. Аутономија и функционална исправност паник расвете се испитује свака два месеца. Аутономија паник светилки се испитује на 60 минута. Уколико аутономија није задовољена, старе паник светилке се мењају новим, јер паник расвета означава смер кретања евакуације и веома је важно да је у функционално исправно стање.

Вршено је редовно одржавање система климатизације и стабилни систем гашења пожара (NOVEC 1230) Трезора и Фототеке Одељења за археографију Народне библиотеке Србије. Извршена је замена филтера, чишћење спољне јединице климатизатора, како би се обезбедили унапред утврђени параметри температуре и влажности ваздуха. Оптимално задата температура у амбијенту Трезора и Фототеке је од 18 до 22 степена, а релативна влажност између 40 и 55%. Поред тога, редовно је сервисираан (шестомесечни и годишњи сервис) систем за гашење Noves 1230 (контрола функционалне исправности аутоматске дојаве пожара – оптичких јављача, система цевовода, млазница и самих боца са гасом). Редовно су контролисана пп врата и систем противпаничне расвете у самом простору. Сервисираан је и редовно тестиран систем видео-надзора и противпробале (PARADOX) са ГСМ дојавом у простору Трезора и Фототеке.

Извођени су радови на чишћењу вентилационих канала депоа књига и одељења за конзервацију и читаоница у корисничком делу Библиотеке. У Народној библиотеци Србије у 2023 години су изведени радови на чишћењу вентилационих канала корисничког дела Библиотеке, депоа књига и Одељења за конзервацију. Канали су детаљно очишћени уз помоћ специјализоване направе робота, а на крају обављеног посла је извршено снимање канала како би се потврдила успешност обављеног посла. Урађена је и дезинфекција целокупног каналског вентилационог система; овлашћена лабораторија узела је узорке из канала. Након њихове анализе констатовано је да су вентилациони канали чисти, као и да нема штетних микроорганизама по здравље запослених и корисника Библиотеке.

Извршен је редовни сервис система транспортера и покретних трака за транспорт књига у магацину књига. Замењени су лежајеви, погонски ваљци, електромотори на транспортеру. Урађено је и лепљење оштећених места на тракама за пренос књига у читаоницу Библиотеке. Траке за транспорт књига у депоима Библиотеке и транспортери су стари преко 40 година и век њихове експлатације је одавно истекао, тако да је потребна реконструкција целокупног система у најскорије време, посебно на трећем нивоу магацина, где због успона књиге проклизавају, будући да су траке већ старе и са излизаном подлогом.

Извршен је редовни сервис система видео-надзора и контроле приступа у објекту Библиотеке. Извршено је подешавање апликације IVMS-4200 везано за репродукцију HICK VISION камера, као и сервис контроле приступа на вратима између административног и читалачког дела.

Урађена је шестомесечна и годишња дезинсекција и дератизација објекта Библиотеке. Третирани су комплетни простори административног и корисничког дела, као и депои Библиотеке.

Извршен је отпис службених возила. Завршена је процедура за отпис/лицитације два службена возила Библиотеке (нису у возном стању); продато је возило пежо партнер, а остало је возило опел вектра, за које се наставља процедура продаје.

Урађена је санација оштећене стазе „Пута знања“. Санирани су односно замењени оштећени делови стазе „Пута знања“, посебно на машиштима мермерног и стакленог степеништа.